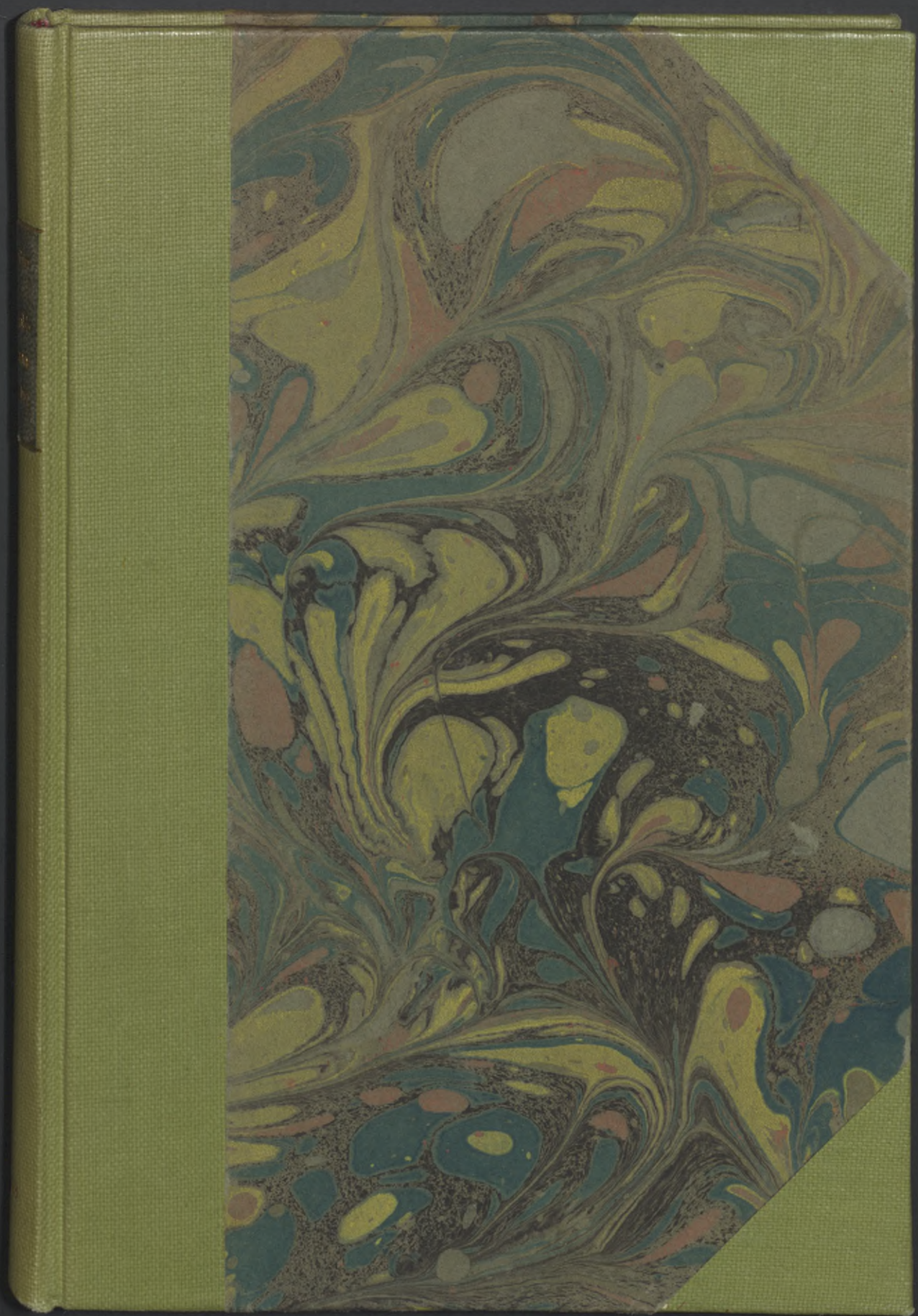

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

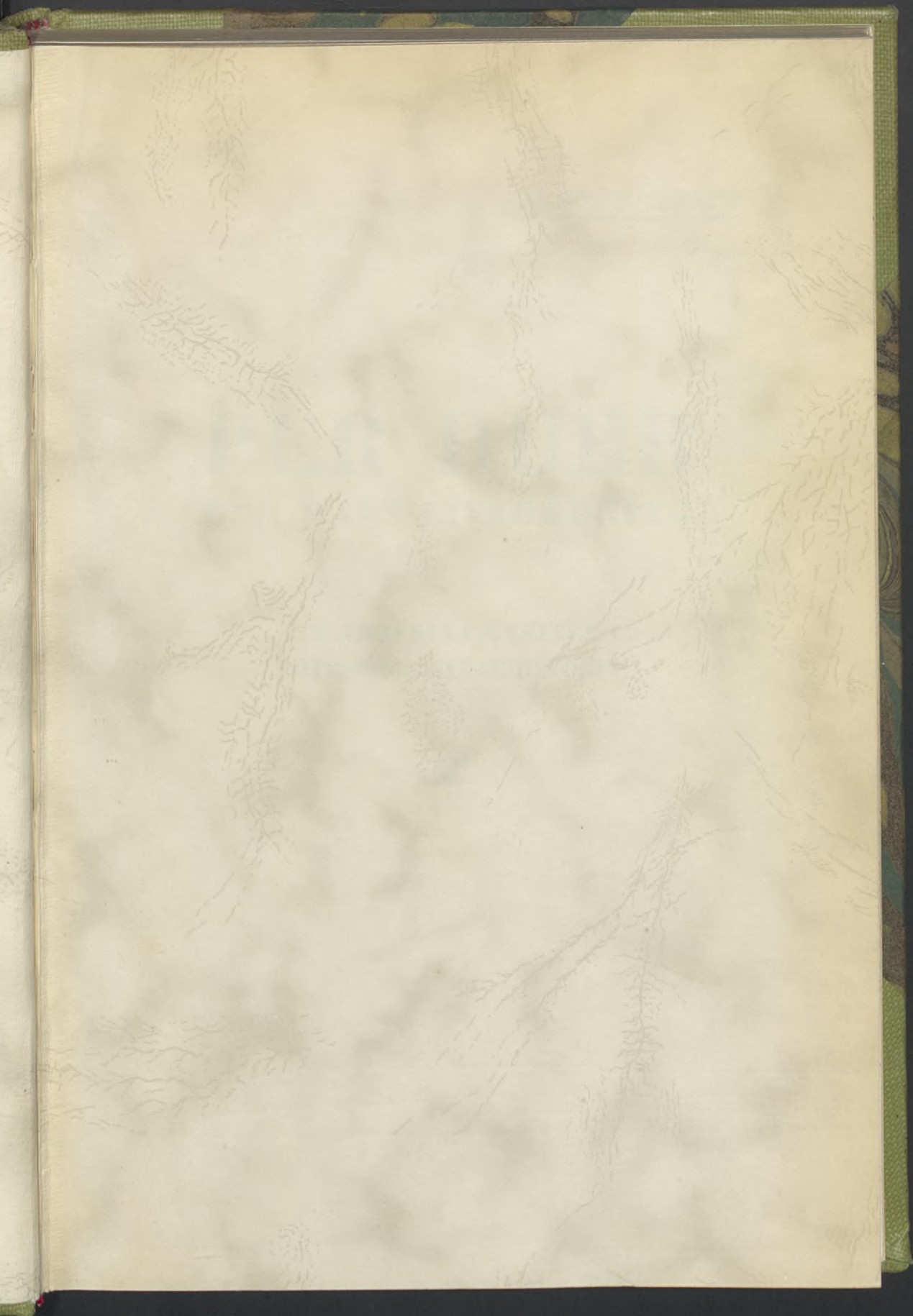

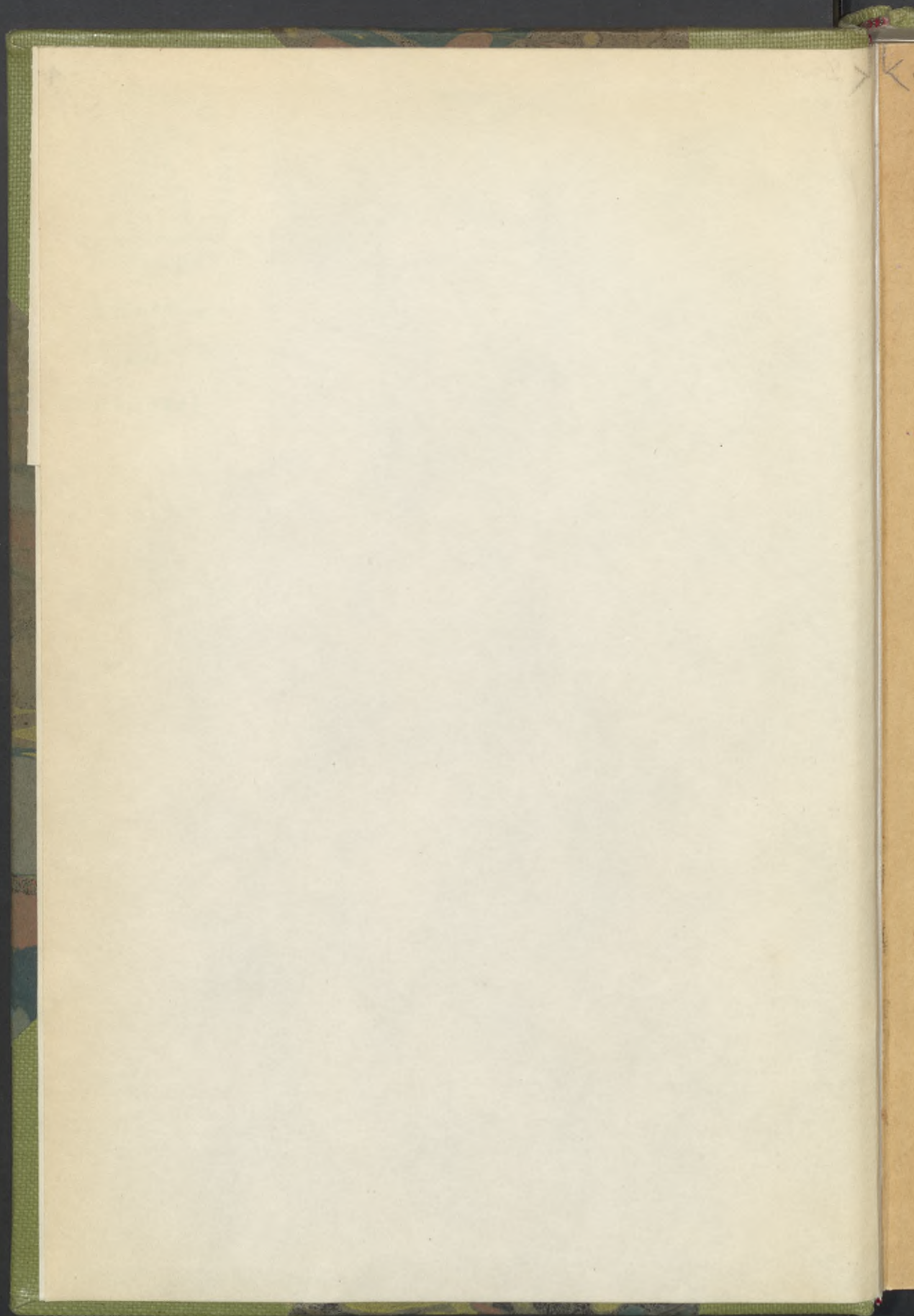

Allmänna Sektionen

Biogr.
Sv.
[Dubb, Per]

< Dubb, Per >

Biog.
So.

F. STENSTRÖM

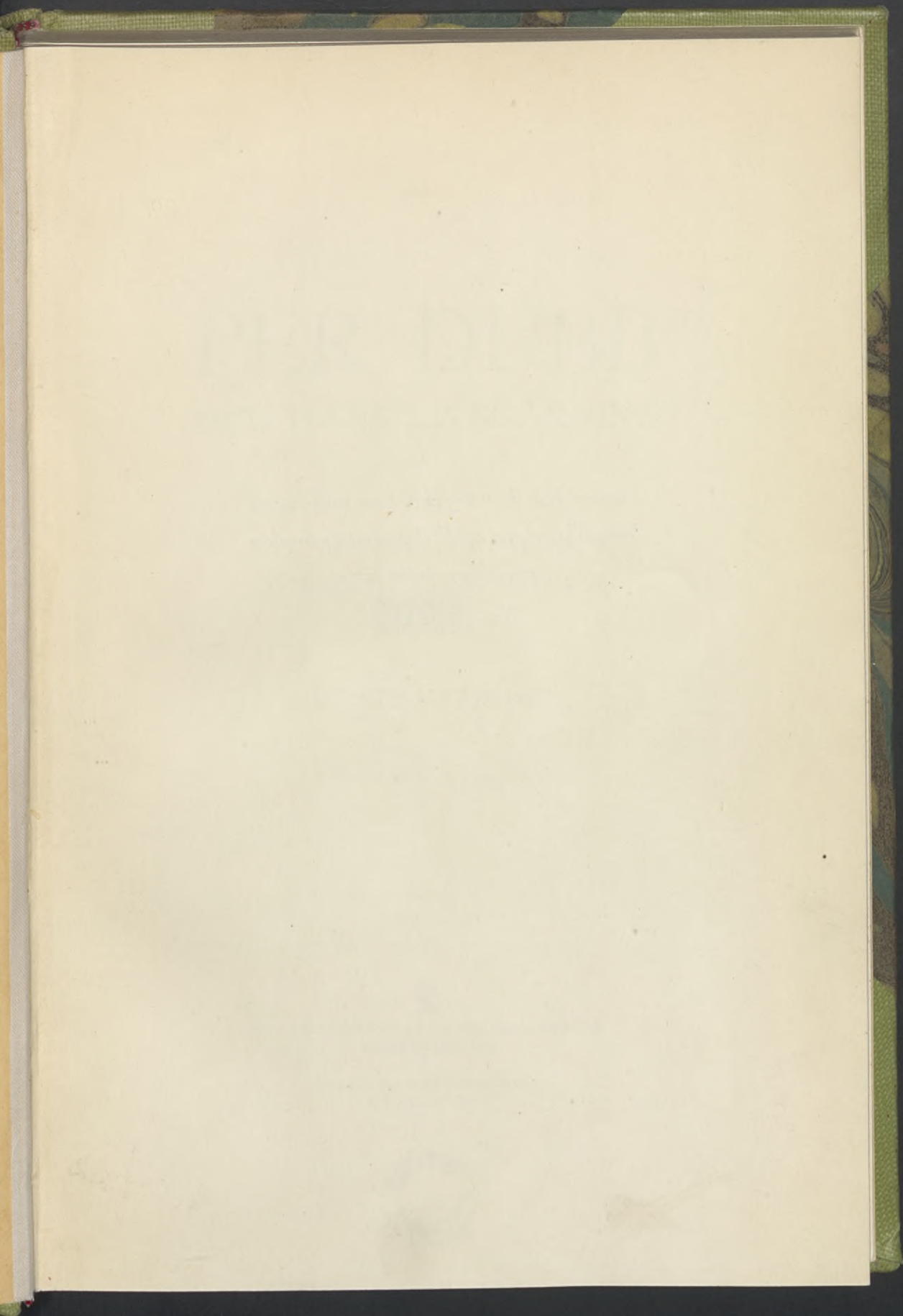
PER DUBB

OCH HANS LIVSGÄRNING

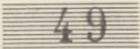
ETT ÄROFULLT KAPITEL I
GÖTEBORGS LÄKARHISTORIA

So. 52/312

*Denna bok har tryckts i en numrerad
bibliofilupplaga av Etthundra exemplar
av vilket detta är*

N:o

PER DUBB

OCH HANS LIVSGÄRNING

ETT ÄROFULLT KAPITEL I
GÖTEBORGS LÄKARHISTORIA

AV

F. STENSTRÖM

(Bibliofiluppl.)

ELANDERS BOKTRYCKERI AKTIEBOLAG
GÖTEBORG 1933

Göteborgs Läkaresällskap
i distribution

PER DURR

OCH HANS LIVSKÄRNING

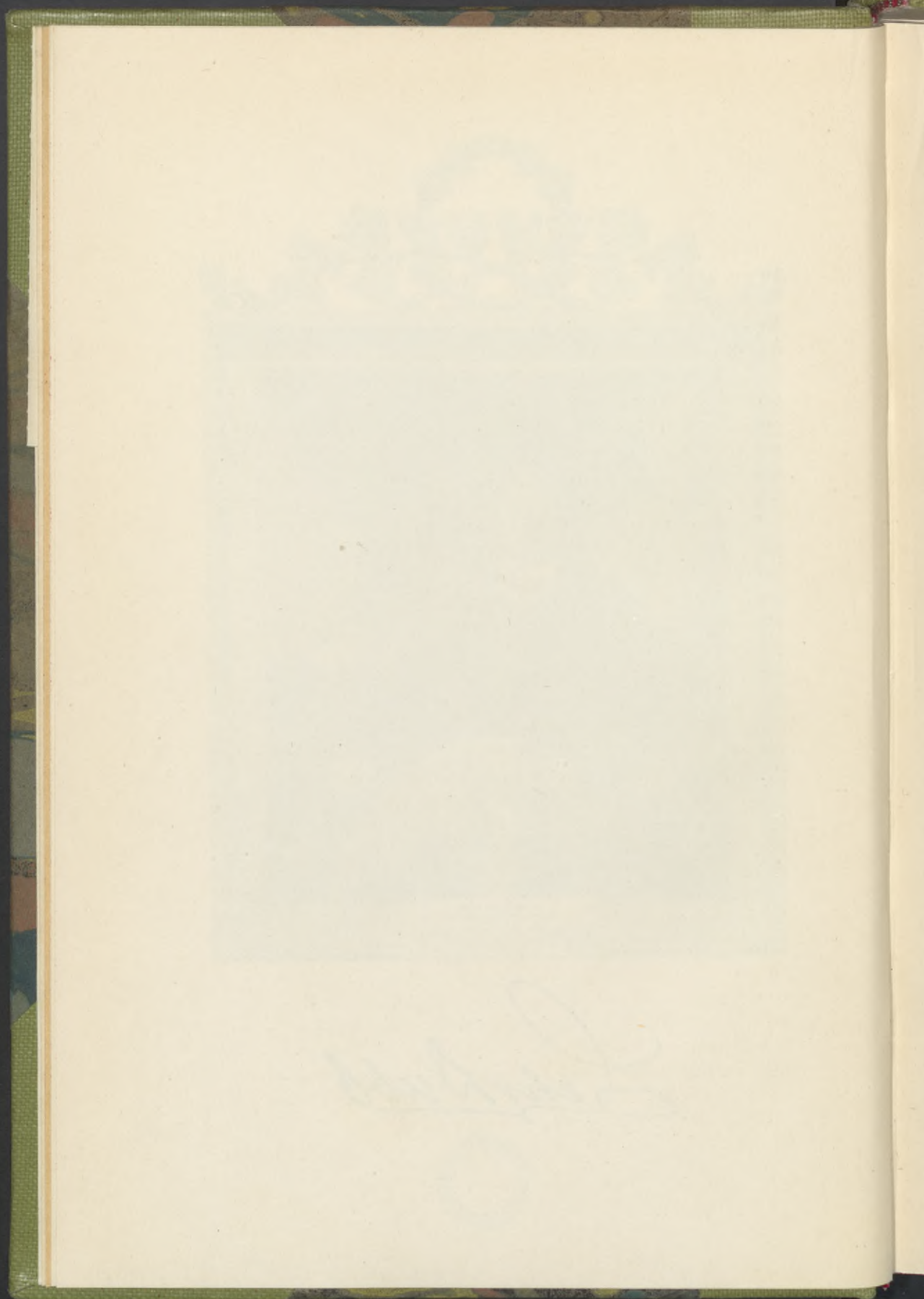
AFVONNEN I SÖDERMANLAND
AFVONNEN I SÖDERMANLAND

AFVONNEN I SÖDERMANLAND

Pehr Dubb

FÖRORD.

Den 6 januari 1934 ha hundra år förflutit sedan doktor PER DUBBS död. Han har med goda skäl ansetts som stiftare av Göteborgs Läkarsällskap. I Dubbs tid kallades det dock Medicinska Sällskapet. Redan tidigare hade doktor Dubb och hans kände och omtalade samtida, doktor KRISTOFER CARLANDER, var vecka samlat »Faculteten» i sina respektive hem till middagsätande under gemytliga former med ty åtföljande medicinskt colloquium etc. Carlander övergav dock redan 1814 »Faculteten», då han detta år överflyttade till huvudstaden och doktor Dubb blev ensam om ledarskapet och värdskapet för kollegerna.

Med det Medicinska Sällskapets stiftande 1818 tog det slut på sammankomsternas tidigare mera otvungna prägel i det dubbiska gästfria hemmet, då de sedermera förlades till Sahlgrenska sjukhuset, dit de dubbiska penaterna knappast medtogos av sin herre.

Sjukhuset hade vid ungefär samma tidpunkt eller något senare förflyttats från sin första byggnad vid Masthamnen till det s. k. oterdahlska huset vid Östra Hamngatan.

Om Medicinska Sällskapets förhandlingar har man så vitt jag vet icke den ringaste kännedom. Ingen tillstymmelse till skriftligt besked om desamma har någonstades stått att finna.

Då Dubb var själen i Medicinska Sällskapet torde detsamma efter hans bortgång antingen alldeles utslocknat eller fört en mycket tynande tillvaro, tills det i sin alltjämt bibehållna form återuppstod elva år senare, 1845.

Göteborgs Läkarsällskap har väl årligen ägnat minnet av sin stiftare, Per Dubb, en tillbörlig hyllning i känslan av det aktade och ansedda namn han bar och som Sällskapet haft närmaste skyldighet att vårda. Dock har en utförligare levnads-teckning av Dubb och av de bestående insatser han gjorde som läkare och ledande man i staden alltjämt låtit vänta på sig.

Ingalunda är han förgäten av eftervärlden. Hans minne har hugfästats genom två av hans personliga vänner, lektor ANDERS GODHE och biskop CARL FREDRIK AF WINGÅRD, den förre i de

samlade tal över bortgångna ledamöter i Göteborgs Vetenskaps- och Vitterhetssamhälle, som han utgivit, den senare i sitt sedermera publicerade åminnelsetal inför ordensbröderna i Frimurarelogen 1835. Båda dessa förträffliga minnesteckningar lida dock av den begränsning, som kan tillskrivas den omständigheten, att de fått orationens form och voro avsedda för en sluten krets av vänner. Det har därför syntts lämpligt att i samband med sekelminnet utgiva en mera fullständig levnadsbeskrivning.

Då Göteborgs Läkarsällskap genom sin nämnd uppdrog åt undertecknad att söka åstadkomma en dylik biografi över Dubb, var det i känslan av därmed förenade svårigheter endast med tvekan jag vågade åtaga mig uppdraget.

Då jag likväl genom tidigare forskningar om äldre göteborgsläkare ej kände mig alldeles främmande för ämnet och det dessutom utgjorde en stor lockelse att på nytt få gripa sig an med läkarhistoriska källstudier fingo betänkligheterna fara. Mitt arbete är nu slutfört och överlämnas till Göteborgs Läkarsällskap som uppdragsgivare. Denna min tillägnan sker ock i förvissning om ett kollegialt bedömande från Sällskapets sida av den framställning jag förmått giva över dess stiftares personlighet och livsgärning.

Det återstår mig slutligen att till alla dem som på ett eller annat sätt främjat mitt arbete framföra min stora tacksamhet. Särskilt vill jag härvid nämna Landsarkivarien GUSTAF CLEMENSSON, som visat mig det stora tillmötesgåendet att uppgöra Dubbs släkttavla och därigenom lämnat mig ett ytterst värdefullt komplement till denna levnadsteckning. Vidare önskar jag för upplysningar och bidrag tacka övriga tjänstemän vid Göteborgs Landsarkiv, Amanuens OTTO THULIN vid Göteborgs Museum, Rektor GUSTAF IVERUS, Skara, Livmedikus OLOF HULT, Stockholm, Bibliotekarie ARVID HJ. UGGLA, Uppsala, Fröken ELLA HECKSCHER, Uppsala, samt Fil. Mag. Bo LUNDQUIST, Uppsala. Slutligen vill jag ock bringa mitt varma tack till Fröken ALBA STENSTRÖM, filia mea, min hjälparinna i arbetet, som genom utdrag ur källskrifterna, renskrivning och korrekturläsning i hög grad underlättat detsamma.

Göteborg i oktober 1933.

Fritz Stenström.

Sanitära spörsmål i Göteborg vid Dubbs första framträdande.

Doktor DUBB gjorde en gång ett märkligt uttalande om sig själv, varvid han helt öppet tillstod att han på grund av läggning och fallenhet ansett som sin plikt att välja sin »verksamhetskrets inom den lägre och (kroppss) arbetande delen av medborgliga samfundet», d. v. s. de breda lagren av befolkningen. Man har all anledning att tro honom på hans ord. Hans inställning var sålunda av naturliga anlag och böjelser humanitär.

Det ligger därför nära till hands att göra sig den frågan: Hur stod det i realiteten till med dessa socialt svagare ställda medborgarskikt, när Dubb började att »bringa en med samhundslevnaden förenlig ordning» i de förhållanden, som voro utmärkande för åsyftade samhällsgrupp? Hur tedde sig samhällets struktur vid en oculär och noggrann besiktning från samhällsreformatorns och hygienikerns ståndpunkt? Frågorna äro nog ej så lätta att besvara.

För att få säkrast möjliga upplysningar finns ingen annan väg att gå än den vanliga. Man får höra sig för hos sakkunskapen d. v. s. de personer, som på nära håll varit iakttagare av förhållandena och tillräckligt meddelsamma därom i de samtida annalerna. Därigenom blir det möjligt att få en överblick av situationen. Ser man då med observatorernas ögon, så avteckna sig mycket djupa skuggor i det nu så avlägsna perspektivet, men ock ljusare och mera förhoppningsfulla skiftningar.

Det förelåg redan en mycket allvarlig och uppriktig strävan att söka komma tillrätta med de värsta missförhållandena i samhället. Dessa voro för en var syn- och kännbara, ja, vad värre var, man led svårt under dem. Med ett ord, det var pauperismen, vilken rotat in sig som en smitta av värsta slag

i staden i samband med Göteborgs kommersiella och industriella uppsving, alltså ett förra tiders storstadssymptom, som plågade åtfölja en för snabb utveckling, därvid samhällsorganismen i vissa avseenden sackade efter. Flera andra faktorer torde dock spelat in. Göteborg var en viktig garnisonsstad och därmed följde inkvarteringsskyldigheten med dess elände, en mycket dålig jordmån, vari skadliga frukter yppigt frodades. Kasernförläggning hägrade ännu på avstånd. Hand i hand med pauperismen gick ohälsan. Mellan de båda rådde som alltid det betänkliga förhållandet, som läkarne kallat *circulus vitiosus*.

Det tycks ha varit fruktansvärt ställt med hälsotillståndet i den av fästningsvallarna inhägnade tränga staden. Om vallarna ock ej voro så höga, att de utestängde solljuset, så hindrade de dock den friska luftens rikligare tillträde och cirkulation. Följden blev otillräcklig utvädring av de stillastående dunsterna från allt det osunda på stadens bakgårdar, i stallar och ekonomihus. Dricksvattenfrågan väntade även på sin lösning.

Inkvarteringen var som nämnts ett av borgerskapets gissel. Det hände upprepade gånger att inkvarterat sjukt manskap införde rent av outrotliga smittor i staden. Stadsfysikus, assessor VESTMAN,¹⁾ talade om »*malus genius loci*», platsens onda genius, en febris endemica, som utan återvändo år efter år plågat invånarna i staden. Den tycktes ha blivit införd 1756 av sjukt sjömanskap från en utanför Göteborg liggande eskader.²⁾ Göteborgs Magistrat sade sig ej kunna utan den största sinnesrörelse erinra sig denna i staden förut ovanliga sjukdom, som dit inkommit genom sjukt sjöfolk och vållat så många människors död. Detta är endast ett exempel bland de många för att visa, hur riskfylld inkvarteringen ur hygienisk synpunkt var för samhället.

Assessor GRÅBERG redogjorde i en sin rapport³⁾ till Collegium Medicum med beklämt hjärta för en annan sida av samhälls-

¹⁾ Ämbetsberättelse till Colleg. Medicum, 20 april 1761.

²⁾ O. T. HULT, Forschungen über das Auftreten des Typhus recurrens in Schweden etc., Nordiskt medicinskt Arkiv 1913 Abt II, NR 12 u. 14.

³⁾ Berättelse om de förnämsta sjukdomar i Göteborg samt om Medicinalverkets tillstånd därstädes, inf. uti Collegii Medici Riksdagsrelation för år 1769, sid. 309.

nöden. Han kunde nämligen ej underlåta att beröra det armod och elände, som han i sin dagliga praxis iakttog, särskilt de talrika tiggare av alla åldrar, som höllo till på gator och vägar. I synnerhet fann han det bedröfligt att se så mycket barn och ungdom, alldeles förskämnda till kropp och seder, vilka sällat sig till tiggarnes följe. Många flera nödens offer funnos, trodde han, vilka blygdes eller rent av ej hade krafter nog att ge sig ut på tiggarråten och det var fara värt att de fingo okända och hjälplösa förgås i sitt elände. Gråberg yrkade på snara åtgärder för att komma de fattiga sjuka, som han mest ömmade för, till undsättning. Han tänkte sig inrättandet av ett lasarett som närmast behöfliga utväg.

För att påskynda och underlätta saken förklarade sig den godhjärtade mannen villig att utan lön åtaga sig befattningen som lasarettmedikus. Allmänna meningen insåg nog även behovet av ett sjukhus för de sjuka, ävensom ett arbetshus för dem, som kunde arbeta.

Vid Gustaf III:s kröning hade en vacker ansats blivit gjord i sistnämnda hänseende. Göteborgs borgerskap gjorde nämligen till betygande av sina undersåtliga känslor ett samman-skott av 22.000 dal s:t till ett arbetshus, »en slik tillgång av nyare tidens nyttiga anstalter, som forntiden inte visste om». Göteborgarna voro därmed de första i riket, som upprättade en sådan inrättning, detta enligt deras borgmästare PETERS-SON, som ansåg att det därför tillkom dem stor heder och att de kunde tjäna som föredöme både för stockholmare och borgarne i andra städer. Arbetshuset kom nog riktigt till stånd, men driftskapitalet var för litet och smälte snart ihop, så att anstalten därigenom knappast blev till den nytta man tänkt sig.

Ovannämnde borgmästare, stadens för sin tid obestriddigen mest framstående kommunalman, hade ock offentligen ut-talat sina åsikter om behovet av ett sjukhus. Det var i sitt prisbelönade svar på frågan om användandet av de sahlgrenska donationsmedlen. Han skrev bl. a.: Själva fattigdomen är draglig och finner alltid någon utväg med sund kropp och friska lemmar, men får den sjukdom i följe med sig och vanskötsel kommer därtill, då är människoeländet i sin höjd. Men varmed hjälpes det bättre än med lasarettinrättning? Göte-

borg, den andra staden i riket, är därav ännu i saknad och behov. Ingen må kalla för lasarett ett litet kurhus, som staden i flera år haft att där insätta och under stadskirurgens uppsikt låta bota några liderliga av venerisk smitta angripne kvinnspersoner för att hindra att sådan smitta genom dem ej måtte utbredas även till de oskyldige — — —. Huru många andra svåra både in- och utvärtes sjukdomar ges icke mer än veneriska, som kunna få bot på ett lasarett? Själva det på Kronans bekostnad här uppbyggda lasarettet för sjuka av garnisonen har aldrig kommit i gång eller verkställighet mer än tillbyggnaden». PETTERSSONS mening om nyttan och nödvändigheten av ett lasarett i staden är härmed tillräckligt omvitnad.

Av alla dessa citat att döma var det följaktligen en delvis mycket mörk tavla Göteborg vid denna tid företedde i avseende på den lägsta befolkningsklassens, sedimentets eller »botstensatsens» modus vivendi och den allmänna folkhälsan. Läkarna vitsordade att det var beklagligt och olyckligt ställt både fysiskt och moraliskt. Endemiska febrar, frossor och koppor avlöste varandra i snabb följd. Rödsoten gjorde påhälsning så gott som årligen å vanlig tid (samtidigt med plommonen). Tiggeriet var i märkbart tilltagande och hade lättjan, fylleriet och liderligheten i sällskap. De veneriska smittorna spredo sitt gift ut i vida befolkningslager. Den offentliga vården gjorde väl vad den förmådde, men försöken voro nog rätt valhänta, och man kunde föga uträtta i brist på vårdanstalter. Allmänandan synes dock ha varit god, och litet var ville gärna bringa sin tribut till samhällsvårdens förbättrande. Frågan gällde närmast, huru detta lämpligast skulle ske. Man väntade på mannen som skulle göra det, taga steget ut i rätt riktning och gå vidare på reformernas stråt.

Det fanns även en ljusare sida av förhållandena i staden. Den gustavianska tiden var en början till borgerskapets glanstid därstädes. Den patriotiska väckelse, som efter statsvälvningen välldt fram som en våg över landet, visade knappt någonstädes kraftigare och lyckligare verkan än hos borgerskapet i rikets andra stad. De rojalistiska känslorna togo sig hos rikemännen uttryck i donationer och andra milda stiftelser, och

välfärdssträvandena dryftades flitigt i de lokala tidningarna. Stadens större handelshus hade inhöstat betydande vinster under de goda konjunkturåren, särskilt under Ostindiska Kompaniets tredje oktroj, och inte så få personer hade kommit till välstånd. Kontrasten mellan rikedom och fattigdom i staden var stark som kanske varken förr eller senare.

Försöksobjekt för det allmänna humanitetssträvandets utövande i patriotisk anda saknades sannerligen inte. Man stötte bara bra mycket i basun för sig. Den göteborgare, som bland sina samtida i gärning visade sig bäst ha förstått innebörden av rikedomens förpliktelse, var som bekant handelsmannen, donatorn NIKLAS SAHLGREN. Hans gåva till hemstaden utgjordes av ett hundratal »strögods» i Halland eller nära 150 hela hemman, »en stor och i vårt land tillförne osedd frikostighet».¹⁾ Som bevis på det dåvarande låga jordvärdet, belöpte sig dessa gods omräknade i pengar till endast 50.000 dal s:t (8.333 rdr 16 skilling species). Den ene av testamentskuratorerna, SAHLGREN'S måg, baron CLAES ALSTRÖMER, som enligt testamentets bestämmelser med full rätt inlöst godsens för detta belopp, mot inteckning i desamma, ansåg sig likväl ha överbetalt dem. Detta kanske dock berodde på att till donationens beloppet kom som ett betydande plus ett årligt driftskapital av 4.000 dal s:t (666 rdr 32 sk) som köparen, ALSTRÖMER, jämväl hade att prestera, också mot laga inteckning som säkerhet.

När CLAES ALSTRÖMER, som var besjälad av det varmaste intresse, att svärfaderns donation måtte komma till verklig nytta för staden, genom annons i tidningarne begärt allmänhetens benägna medverkan genom att inlämna förslag till gävomedlens användning, hade ej mindre än 30 förseglade svar kommit adressaten tillhanda. ALSTRÖMER hade visserligen eggat de eventuella förslagsställarne genom utfästade av tvenne pris för de bästa svaren på hans förfrågan, men oavsett dessa premier får man väl dock anse att det uppgivna stora antalet svar var ett statistiskt belägg för det levande intresse allmänheten hyste för dylika samhällsproblem. De anonyma författarnes deviser gävo ock goda uttryck för tidsandan. Här må därför citeras ett par av dem, den första och den sista.

¹⁾ Ett yttrande av D:r DUBB i hans tal till sjukhusdirektionen 1789.

N:o 1 hade tagit till valspråk: Pröva allting, välj det bästa Älska Gud, konung, nästa. N:o 30 skrev: La vue d'un seul miserable empoisonne tous les bonheurs de la vie.

De båda kuratorerna hade nu fått till sitt förfogande ej blott SAHLGRENS pengar — man fick dock hushålla med dem — utan ock idéer och uppslag, bland vilka det gällde att som ovan citerade valspråk uttryckte det: Pröva allting och välj det bästa. De behövde nog ock den rätte mannen, som både kunde ge ett gott råd och i handling förverkliga det projekt, man bestämde sig för. Det finge ej ställas små fordringar på honom, då kunde det hela lätt förfuskas. Han borde därför ej endast äga teoretiska förutsättningar utan jämväl praktisk läggning och blick samt driftighet och handlingskraft o. s. v.

Denne man fanns redan i staden. Han kom nästan som han varit budad. Det var en 27-årig medicine kandidat, som ungefär ett års tid uppehållit sig i det alströmerska hemmet såsom husläkare. Hans namn var Per Dubb, studerande av Västgöta nation i Uppsala.

Hur han kommit att hamna i Göteborg är en särskild historia. Förhållandet var det, att CLAES ALSTRÖMER led av en långsamt förlöpande förlamningssjukdom (troligen en form av spinal progressiv muskeltrofi). Då hans ekonomiska ställning åtminstone på det hela taget varit mycket god, behövde han ej av sparsamhetsskäl lämna något medel oförsökt mot sin svåra sjukdom och låg därför i korrespondens med de förnämsta medicinska auktoriteter både inom och utom landet.

Just vid denna tid hade elektroterapi alltmer kommit i bruk, och det var ju alldeles naturligt, att även Alströmer ville försöka, vad denna nya konst kunde ha för verkningar på hans sjukdom, helst indikationer för en dylik behandling efter allt att döma i särskild grad syntes föreligga.

I Sverige hade kunglig hovpredikanten ÅKE BARFOOTH¹⁾ konstruerat en elektricitetsmaskin av välkänt anseende. BARFOOTH blev därför av ALSTRÖMER anmodad att resa till Göteborg med sin »machine för att anställa försök till att genom elektrisk operation kunna förbättra hans hälsa». BARFOOTH

¹⁾ ÅKE BARFOOTH 1738—1776, se WESTÉN, Svenska hofclereciets historia, del III, sid. 542.

var en mycket beläst man och utom annat fysiker, varför han ju knappast kan betraktas som vanlig »kvack». Han avled emellertid helt oförmodat i september 1776 och kom aldrig i tillfälle att efterkomma ALSTRÖMERS önskan. Professor TORBERN BERGMAN,¹⁾ den frejdade naturvetenskapsmannen i Uppsala, personlig vän till ALSTRÖMER, fick då i uppdrag att på dennes hemställan utse någon lämplig yngre medikus, som var kompetent att ge honom den åtrådade behandlingen. BERGMAN valde sin värderade lärjunge Per Dubb. Affektionen dem emellan ökades förmodligen ock av det gemensamma landsmanskapet i Västgöta nation. De hade båda var på sin tid varit skaradjäknar. Det var således på BERGMANS rekommendation Dubb hamnat i Göteborg. Därigenom skulle kursen för hans vidare framtid bliva honom anvisad.

Det görs en antydning i GODHES biografi över Dubb, att denne ej skulle trivts med göteborgsförhållandena utan ämnat söka befattningen som gruvläkare i Norberg, och det ligger förmodligen sanning i uppgiften. Det fanns dock tillräckligt starka band av ömsesidig uppskattning och förtroende mellan Dubb och ALSTRÖMER för att de så lätt skulle kunna slitas, och Dubb blev nog rådfrågad i många spörsmål av sin patient. Faktum synes varit, att Dubb var fast besluten att antaga den nämnda gruvläkarbefattningen, då han utan ansökan blev av konungen utnämnd till amiralitetsmedikus vid flottans station i Göteborg. Detta var CLAES ALSTRÖMERS förtjänst. Han ville på inga villkor mista sin unge läkare, helst han räknade med Dubb för planerandet av det beslutade sjukhuset och hade därför för honom utverkat denna kungliga nåd. Det råder ingen tvekan om att det skedde i en lycklig stund. Den rätte mannen kom därigenom på sin rätta plats i livet.

Vad detta sedan kom att betyda för Göteborgs stads hela kommunala utveckling är allmänt erkänt, men ej så lätt att nu längre säkert bedöma. Den dubbiska aeran ligger redan långt avlägsen. Vår tid mäter med andra och större mått och ser på förhållandena med mera kritiska ögon än vad som skedde under Dubbs dagar. Det är förut omtalat, att Assessor VESTMAN talade om stadens »malus genius loci». Det synes befo-

¹⁾ TORBERN BERGMAN 1735—1784.

gat att om Dubb använda det motsatta uttrycket, *genius loci*. Svenska språket har ingen motsvarighet i sin ordbok. Man tänker närmast på en personlighet, som för samhället, där han vistas, utgör ett andligt kraftcentrum. Dubb var i denna mening för Göteborg dess *genius loci*. När han vistats därstädes tillräckligt länge, fick han bland de bredare lagren smeknamnet »Pappa Dubb», och när allt kommer omkring kanske denna förtroliga benämning var den mest träffande omskrivningen av det latinska ordet i fråga; han var som en far för dem, öm eller sträng efter behov, och med samma faderliga makt och myndighet.

Ungdoms- och studieår.

Per Dubb var bördig från Mariestad. Man kan i stadens församlingsbok återfinna vederbörlig anteckning om den dag han bars fram till dopet, men ej om den dag han föddes till världen. Under rubriken Födde och Döpte i Mariestad 1750 står nämligen inskrivet: Pehr, d. 16 jan: döptes denne Herr Casseuren G. (ANDERSSON) DUBBS son. Det var sålunda endast fäderneursprunget man härigenom fick reda på, och det är betecknande nog för den blygsamma och undanskjutna ställning, som den gifta kvinnan mången gång förr intog, att pastor loci ej värdigats finna plats i boken också för moderns namn. Däremot namnges sex faddrar. Emellertid vet man från annat håll, att PER kom till världen två dagar tidigare, den 14 januari samt att moderns namn var JEANNA BILLINGGREN. Fadern synes året därpå ha vunnit befordran vid stadens järnväg som vågmästare och uppges av SACKLÉN som rådman i staden.

Någon skildring av det Dubbska hemmet och familjekretsen har ingenstans lämnats. Per Dubb har dock själv gett varma uttryck för sonlig kärlek och tacksamhet och synes varit med starka band fästad vid sina närmaste. Själv förblev han ju ungtkarl och torde därför känt sig så mycket innerligare förbunden med syskonen och deras barn.

Han var äldsta barnet i faderns andra gifte. Äldst av syskonskaran i första giftet var ELISABET, född 1738, gift med borgmästare SORBON. Hennes äktenskap var barnlöst.

Därnäst kom JONAS. Båda dessa voro således hans halvsyskon. KAJSA, född 1754, var helsyster med honom och blev gift med Ingeniören JOHAN THIL samt efterlämnade en son, Assessorn och Kronobefallningsmannen THIL och en dotter, gift FOGELIN. De övriga syskonen avledo i späd ålder.

Den förutnämnde JONAS, liksom fadern vågmästare i Mariestad, hade tre döttrar, som hunno till mogen ålder, nämligen

KRISTINA ENGEL, gift med Organisten HAMMARSTRAND, KATARINA, gift med fänrik PETERZÉNS och ELISABET SOFIA, gift med byggmästaren på Rånnum vid Vänersborg, E. J. JACOBSSON. JONAS hade ock en son, PER, som kunnat spåras i Göteborg. I ett brev från Dr CARLANDER till Professor GISTREN, daterat 4 april 1801, uppräknar CARLANDER de tjänstgörande fältläkarne och fältkirurgerna vid det med anledning av krigstillståndet i Göteborg upprättade fältlasarettet. Bland andra nämnde han ock »underfältskären PEHR DUBB, icke doktorn utan hans brorson». Denne bärare av farbroderns namn torde varit död, när farbrodern 1833 upprättade sitt testamente. Han borde annars stått upptagen bland arvingarne. Ej heller annorstädes återfinnes veterligen hans namn. På honom skulle man nästan vilja tillämpa det förgätenhetens och anspråkslöshetens attribut, som man kallat »skuggan av ett namn». I övrigt hänvisas till det bifogade släktregistret över Dubbs släkt.

Jag återvänder till Per Dubbs barndoms- och gosseår. Sex år gammal fick lille Per lära sig läsa av Magister BRYNOLF BRISSMAN,¹⁾ komminister i hemstaden, god vän i familjen samt t. o. m. Pers fadder. Per sattes sedan i Mariestads skola. Efter fyra års skolgång där fick han börja i rektorsklassen i Skara trivialskola. Om skol- och gymnasieåren i Skara lämnas de uppgifter, som stått till buds i Skara Högre Allmänna Läroverks arkiv. I matrikeln för Skara trivialskola (omfattande åren 1750—1809) står under rubriken Inskrivna lärjungar: 1767 den 11 september Petrus Gustavi Dubb, in Classe Rhetorica, 17 år gammal. Fadern vågmästare uti Mariestad.

Dubb lär känt sig av sina lärare tillbakasatt i skolan, blev ej i laga tid uppflyttad på gymnasium och tappade läslusten, som han dock lyckligen återfick, sedan han väl blivit gymnasist.

Följande anteckningar fördes över honom i det ärevördiga Album Gymnasii et Scholae Scarensis (ab anno 1710—1793):

Rectore Gymnasii Scarensis, Laurentio Grandel, a XXII oktob. anni MDCCLXIII ad XXII oct. anni sequentis e Schola Triviali in Gymnasium translati:

Pet. Gust. Dubb

Joh. H. Jon. Kjellgren

¹⁾ Sedermera kyrkoherde i Särestad.

Jämväl finns en anteckning om hans dimission till akademien:

Rectore Gymnasii Scarensis Andrea Siberg (²⁵/₁₀ 1767—²⁷/₁₀ 1768) Consentiente Reverendissimo Ephoro & V. Consistorio Ad academiam dimissi sunt upsaliensem

Joh. Kiellgren (avgick i stället till Åbo)

Nic. Ottergren

Pet. Dubb.

Med avsikt äro ock hans »knäkamrater» medtagna. Det är ju nämligen rätt intressant att erfara att Dubb var studiekamrat med den nära två år yngre JOHAN HENRIK KELLGREN. Deras vägar skildes dock efter skaratiden, då Dubb gick till Uppsala och KELLGREN till Åbo akademi. Knappast rådde någon större själarnas sympati mellan dessa två ynglingar. Det är ett stort svalg befästet mellan den praktiske kommunal mannen och läkaren å ena sidan samt Nya Skapelsens författare å den andra. ATTERBOM antyder i sin kellgrenstudie, att denne som skolgosse och gymnasist var sluten och inbunden samt utrustad ej endast med skarpt ingenium utan ock med en skarp tunga och därför mindre väl tåld av sina kamrater, vilka voro föremål för hans spetsigheter.

Redan under gymnasieåren väcktes hos Dubb hågen att bliva läkare. Det var som så ofta även i detta fall en obetydlig händelse, som gav fingervisningen. Dubb har själv berättat, att han genom »Darelii Sockenapotek», en för sin tid mycket spridd läkarbok, lyckades till hälsa förhjälpa en kamrat. Detta var nog för att väcka till liv de hos ynglingen slumrande anlagen för den medicinska banan. När han därför lämnade föräldrahemmet för att resa till akademien, var han fast besluten att bliva läkare.

Rörande är att läsa om den högtidliga stund i det gudfruktiga och goda föräldrahemmet, då den unge Per tog avsked av de sina för att på allvar ge sig av ut i världen. Efter förrättad morgonbön sjöng man tillsammans psalm 138.¹⁾ Huvudinnehållet i de tre sista verserna stod sedan outplånligt inristat i Dubbs sinne och syntes honom kunna sammanfattas i orden: att skaffa nytta på allt sätt. I andaktstundens och avskedsögon-

¹⁾ Psalm 137 i 1695 års Psalmbok.

blickets gripenhet gav han sina föräldrar dessa samma ord till underpant för sin levnad, och han svek dem aldrig. Prodesse (att gagna) blev hans valspråk för livet och en ledning för den kurs han följde.

Om den unge uppsalastudentens insats i nationslivet vet man ej mer än vad den samtida protokollboken för Västgöta nation har att därom förmäla. Det införes ordagrant som en illustration till tiden:

1769 den 16 december hölts med högädle Herr Inspectorns höggunstiga tillåtelse den uti våra Constitutioner anbefalta examen med Herrar Recentissimi, då alla som voro i staden infunno sig. Herr LINDBERG gjorde nu som förut, i det han så snart som bekant blev, att examen skulle hållas, reste ur staden utan att giva till känna orsaken till sin utresa. Herr P. A.(?) Dubb, ehuru väl han ej blev av Herrar Landsmännen (!) härom påminter i hänseende till den goda caractaire de om honom hysa, som för någon angelägenhet måste förleden vårtermin innan mer nämnda examen kom till att hållas utresa och således ej honom undergått, visar sig nu självmant och densamma avlade, — — —

1773 d. 10 dec. — — — Herr Dubb constituerades till Senior i H. PET. SCARINS ställe. — — —

1774 d. 5 martii — — — Denna gång utnämndes Herr Pehr Dubb till Senior i Herr PEHR SCARINS ställe, som tagit avsked ur Nation.

1775 d. 1 juni — — — Curatelen lämnades sedan till Candidaten Dubb och Hr JONAS SCARIN sedan räkningarne först blivit genomsedde och underskrivne. Cand. Dubb påtog sig praesidium till nästa allmänna landskap. D. 19 december — — — Det praesidium, som Candidaten Dubb åtagit sig för denna termin, blev med Högädle Hr. Inspectorns och samtliga Hrr Landsmännernas samtycke för mellankomne hinder till nästa termin uppskjutit.

1776 d. 5 maj hölts den vanliga nationssammankomst, hos Högädle Hr. Inspector, då Medicine Candidaten Dubb, som närvarande Disputations-acts Praeses, omrörde den utmärkta glädje, som upplivar Herrar Landsmännen, sedan den svåra sjukdom lyckligen försvunnit, som kort förut hotat Nation med

en så oersättlig förlust av sin allmänt älskade och vördade Inspector;¹⁾ varpå de 20 Theses, Candidaten utgivit ventilerades; Herr BREDING var Respondens, Herr SUNDHOLM opponens ordinarius och Hrr NÄZENIUS och MEBIUS extra ordinarie.

Efter slutad act — — — (höll Inspector) ett ganska vackert och rörande tal — — —

Medicine Candidaten Dubb avlade därpå sin tacksägelse hos H. H. Inspector och samtelige Hrr Landsmän för bevist ynnest och vänskap, den tid han förestått Curatelen, som nu avlämnades till Herr PEHR GERH. STENBERG och Candidaten BRANDELIUS.

Dubb drog under studieåren mycken nytta av den praktiska handledning i läkarkallet, som han fick av den populäre uppsalaläkaren ISAK UDDMAN.²⁾ Även vann han goda och grundläggande teoretiska insikter i anatomi och patologi, som repetent (amanuens) hos anatomen ZIERVOGEL.³⁾ Härigenom nådde han ock förmånen att under åren 1774—1776 få uppehålla platsen som fattigläkare vid Sätra brunn, där ZIERVOGEL då var intendent.

Alltifrån sina tidiga år hade Dubb känt en brinnande håg att inhämta kunskaper i fysik och kemi och läste som skolpilt med stort nöje den engelske prästen DERHAMS⁴⁾ Fysico-theologi i dess svenska översättning av NICANDER. Under Dubbs gymnasistår utkom TORBERN BERGMANS verk, Fysisk beskrivning över jordklotet, ett arbete, som vann internationell berömmelse. Denna bok jämte Vetenskapsakademins inträdes- och presidietal var den lektyr, som mer än någon annan beredde Dubb trevnad och gav honom åtskilliga problem att fundera på. Vid Akademien innehades under Dubbs uppsalaår den kemiska professionen av TORBERN BERGMAN. Dåvarande kemie laborator var

¹⁾ Orientalisten CARL (MAGNI) AURIVILLIUS, inspektor för Västgöta Nation från 1757 till sin död 1786.

²⁾ Född i Finland 1731, död i Uppsala 1781.

³⁾ SAMUEL ZIERVOGEL 1730—1797, anatomie prosector.

⁴⁾ WILLIAM DERHAM D. T., född 1657, död 1735, Canonicus i Windsor, Rector vid Upminster i Essex och medlem i Engelska Vetenskaps-Societeten. Hans Astro-Theologie utkom på svenska 1735 och Physico-Theologie 1736, båda i översättning av ANDERS NICANDER.

A. F. TIDSTRÖM.¹⁾ Båda två voro liksom Dubb till härkomsten mariestadsbor. Det är helt naturligt att Dubb under deras ledning på den kemiska vetenskapens stråt kände sig som hemma, helst de å sin sida omfattade den vetgirige unge landsmannen med den största välvilja och efter bästa förmåga sökte främja hans studieframgång. Dubb svek ingalunda deras förväntningar. Hans ådagalagda »dubbla skicklighet» — uttrycket är Biskop WINGÅRDS och avsåg Dubbs kunskaper såväl i fysik som i kemi — föranledde BERGMAN och jämte honom fysikern WILCKE²⁾ att förorda Dubb till befattningen som CLAES ALSTRÖMERS husläkare.

Studierna under TORBERN BERGMANS ledning resulterade redan 1770 i en liten disputation över kemiskt ämne. Det var en analytisk redogörelse för vattnet i Uppsala kvarnkälla och skriven på svenska, vilket var en nymodighet, förmodligen förenad med risken att avhandlingen kunde komma att betraktas som mediocriter docte. Preses berömda namn torde dock borgat för att dess akademiska halt var plus quam satis. Egendommeligt nog ventilerades avhandlingen på själva julafton. Att kunna samla ett auditorium i en universitetsstad den dagen skulle nu för tiden vara en ren omöjlighet, men då gick det för sig, därför att flertalet cives academici stannade kvar över helgen. Resorna till respektive hemorter voro nämligen allt för besvärliga och kostbara. Man vågar väl nästan förmoda att TORBERN BERGMANS och Pehr Dubbs disputationsakt rent av samlade landsmännen i Västgöta nation till en animerad julcollats på eftermiddagen. Därom vet man dock intet, ej heller något om det lärda meningsutbytet på förmiddagen.

Respondenten lyckönskades på latin av J. A. A., bakom vilken signatur torde dolt sig hans nationskamrat, JOHAN AFZELIUS,³⁾ sedermera docent under TORBERN BERGMAN och professor efter denne. Dubb hyllades ock på svenska rim av JOH. MAG. MALMSTEDT. Första strofen löd:

¹⁾ ANDERS FILIP TIDSTRÖM 1723—1779, (se Brev och Skrivelser av och till Linné I: 1 sid. 205).

²⁾ JOHAN KARL WILCKE 1732—1796, född i Wismar, framstående vetenskapsman.

³⁾ Skrev även sitt namn JOHAN AFZELIUS ARFVIDSSON.

När lyckligt snille, vett och dygd
 Hos en sig ljuvligt sammanparar,
 Är billigt att högaktning svarar
 I kär och tacksam fosterbygd.
 Min vän, det prov du givit här
 Skall utmärkt heder dig bereda
 Och ditt beröm så vitt utbreda
 Som vattnet uti jorden är!

Var »skalden» manne en son till akademikern i Uppsala MAGNUS BRYNOLF MALMSTEDT?¹⁾ Det är all sannolikhet därför och i så fall var han bror till ANNA MARIA LENNGREN född MALMSTEDT. »Vi veta att åtskilliga unga män av utmärkta egenskaper plägade besöka hennes föräldrars hus», skrev ATTERBOM.

Det lilla häftet är tillägnat vinhandlaren i Stockholm, FREDRIK REINERS, som tack för den gunst denne man visat den unge Dubb genom att anställa honom som informator för sina barn, »warum ich dörfe von meines Herrn Hochgeehrtesten Namen Glantz an diesen Blättern lehnen».

Tjugoåringen underlät ej heller att ägna sina föräldrar några hjärtevarma tacksamhetens ord och sade sig vara glad att ha funnit ett tillfälle att »visa den vördnad varav mitt inre för så hulda föräldrar är uppfyllt — — — Emottagen detta lilla arbete — — — som ett tecken av min vördnad och såsom ett prov av min erkänsla till dess någon händelse kan sätta i min förmåga att visa den på ett värdigare sätt — — —»

Ur Dubbs avhandling anföres här delar av § XI och § XII, vilken senare innehåller ett slags medicinsk frågeställning med hänsyn till de funna källsalternas betydelse för kroppens hälsa.

Enligt § XI visade analysen:

1 kanna håller	3½	äss	luftfri kalk	mättad med saltsyra
	2½	»	»	» upplöst av fast luft (kolsyra)
	3	»	kiselmjöl	

¹⁾ Biogr. Lex. Ny följd 7: sid. 30: »Med sin hustru, som dog 1788 hade MALMSTEDT två söner och tre döttrar: JOHAN MAGNUS, fil. dokt., född den 15 oktober 1749, död 1780, efterlämnande änka, ELISABETH KATARINA THYBERG och tvenne döttrar, som i början av detta århundrade höllo i Uppsala en mycket besökt läroanstalt för flickor» — — —

- $\frac{1}{2}$ äss mineralalkali, mättad med saltsyra
 2 » koksaltspiritus mättad dels med kalk
 dels med mineralalkali.

§ XII.

Fastän kalk ensam är skadlig för vår kropp, så följer icke därav att den i föreningar även är det. Ett brännande lutsalt och en frätande vitriolsyra utgöra tillhopa ett salt som plägar kallas Tartarus Vitriolatus och utan fara kan brukas invärtes att förtiga mångfaldiga dylika prov, att skadliga ämnen genom inbördes mättning berövas sin förra kraft. Således torde den kalken, som är förenad med koksaltsyran (saltsyran) vara mindre misstänkt att göra vattnet osunt. Vad åter den lilla andel angår, som är av fast luft (kolsyra) upplöst, så tycks den vara så mycket mindre farlig, som den möter i vår kropp en myckenhet av samma upplösande medel och bliver således efter allt utseende orubbad samt i den händelse oskyldig. Genom uppkokning kan annars, om så behagas, vattnet säkert frias från denna andel av kalk, ty så snart fasta upplösande luften genom hettan utdrivits, faller jorden av sig själv ned.

Vad kiselmjölet angår, så torde det med mera sannolikhet räknas äventyrligt, men dessa frågor angående ämnens verkan på hälsan höra icke egentligen till härvarande undersökning, vars föremål är att finna vad främmande partiklar vattnet innehåller, och sedan detta är utrett måga läkarne avgöra vad de i vår kropp kunna uträtta. Så mycket må dock nämnas, att slikt kiselämne torde finnas i allt vatten, så att fastän man med BRYLÉ icke skulle dricka annat än det som vore destillerat, är man dock osäker att det undvikes — —.

Dubb blev genom sina medicinska studier också Linnés lärjunge. Det torde väl närmast känts som en besvikelse för honom, när han den 16 december 1776 skulle avlägga sin examen practicum, att den gamle arkiatern på grund av ålder och sjuklighet var förhindrad att verkställa examinationen samt därför överlät sin skyldighet på sin son, Professor CARL VON LINNÉ junior. Samtidigt med Dubb examinerades ock Kandidat SANTHESON,¹⁾ SMOLANDUS. Någon botanicus i egentlig

¹⁾ ANDERS LORENTZ SANTHESON 1752—1810, stadsfysikus i Gävle, assessor.

mening blev det väl aldrig av Dubb, men hans goda insikter och praktiska läggning förnekade sig förmodligen ej heller inom denna gren av medicinskt vetande. Doktor CARLANDER anför i sin korrespondens ett roande exempel på Dubbs spårsinne å apoteksvindarne. CARLANDER skrev om den s. k. osbeckska kuren mot lues, att OSBECK använde *Cherophyllum*¹⁾ i stället för *Conium* och att man med samma framgång kunde substituera *Extractum Conii* med tio andra extrakt. — — — »Dessutom kan han ha lärt detta av en dålig apotekare, ty Doktor Dubb råkade för några år sedan ett helt kärlass hundloka på ett apotek, som var insamlat under namn av *Conium*, och apotekaren försäkrade, att han aldrig haft något annat *Conium* och utan tvivel hade flera i provinsen blivit kurerade därmed både för saltfluss och annat.»

En annan gång skrev CARLANDER »— — — ännu har jag en hop frossor att dras med och hade flera envisa, som ej aktade kinan till och med 2 uns på intermissionen. Slutligen hade Doktor Dubb upptäckt, att ibland den mängd kina, som inkom förlidet år, var en stor del förfalskad eller uppblandad med annat tyg och att det ena apoteket i synnerhet hade fått av denna. Detta besannades också, ty då jag lät de samma envisa patienterna hämta på andra apoteket blevo de frossfria efter första unset». Det borde känts ganska genant och besvärande för vederbörande apoteksinnehavare med de dubbiska visitationsupptäckterna.

Redan på hösten kom Dubb till Göteborg, alltså före sin examen practicum. Han kom, som redan nämnts, för att med elektricitet behandla Baron CLAES ALSTRÖMER.

Dubb har utförligt skildrat sina åtgärder härvidlag. Innan den från England hos NAERNE och BLUNT beställda apparaten hunnit anlända, »utnyttjades den starkaste maskin, som då fanns i Sverige efter den av de flesta föreskrivna metod medelst enkel elektrisering uti en timma, varefter gnistor under en halv timma uttogos på alla de ställen, där några grenar utav nervi brachiales, crurales och peronei voro att förmoda under

¹⁾ OSBECK ordinerade piller, tillredda av *Chæroph. silvestre* (Hundloka) i st. f. av *Conium mac.* (Odört), se VELANDER: Bidrag till de ven. sjukdomarnes historia, sid. 75 och följ.

huden och slutade med några sprakningar för varje nagel; denna operation användes de flesta dagar både för- och eftermiddagarne. Den ringa förbättring, som härav förspordes, tillskrevs anstaltens mindre fullkomlighet, ehuru den var så stark, att nästan 4 tums långa gnistor kunde utdragas med en knapp av $2\frac{1}{2}$ tums diameter. Patienten hoppades att hans tålmod lyckligare skulle belönas, då den engelske ankomme, vilket skedde i maj 1777». Dubb har härvid förlåtligt nog misstagit sig. Fakturan¹⁾ på maskinen är nämligen utskreven i London den 25 juli 1777 av Svenska handelshuset därstädes, CHARLES LINDEGREN SON & GRILL. Mr C. LINDEGREN avlät personligen ett brev, vari han bl. a. skrev: — — — »Your electrical machine is now onboard Capt. P. HOMAN of The Lovisa — — Captain Homan clears out to morrow & proposes to sail on Sunday & wish to God he may have a quick & safe voyage & that you may receive the Instruments in good order. — But above all I wish you may receive Benefit from their use — — This I can assure you, that none so good so large & perfect was never made in England. Mr NAERNS charge of the cost is £ 134: 10 — — — I hope you have people well acquainted with their use, as much precaution must be used, as their electrical effects are very powerful — — — and I was almost tempted to send a man over with HOMAN, who was well acquainted with their use, but I thought it best first to know of you, if is wanted, — — — as you can allways have one who might soon returne again as there is frequent shipping in the summer. — — — let me know if this is required — — —

Charles Lindegren.

Dubb omtalade att apparaten var »tillökt med en isoloir av ugntorkat och fernissat mahogny utav 11 kvadratfots vidd och uppbyren av 32 tums höga pelare av flintglas. — — Sedan utan någon fördel härmed ganska flitigt hållits (på) uti en månad att fylla kroppen med s. k. positiv elektricitet, och man i tanke att kunna ock vid kroppen liksom häfta ännu större mängd elektrisk materia uti ett par veckor lika förgäves brukat att påkläda patienten en kappa av silkesvaxduk, då han upp-

¹⁾ I alströmerska brevsamlingen i Uppsala Universitetsbibliotek.

stigit på isolören, så förändrades tillställningen att på lika sätt kunna applicera negativ elektricitet, men som detta ganska synbart mattade och dymedelst ökte sjukdomen eller minskade förmågan att röra sig måste man — — återtaga den positiva tillställningen och för att något reta jämte blåsningen även bruka sprakningar, som verkställdes med en fin metallkula av $\frac{1}{8}$ tums diameter i ändan på avledaren. Detta återställde verkligen den förlorade styrkan och även förbättrade tillståndet, så att han ledigare både kunde gå och skriva. Då detta så förmånligt avlopp, förökades operationerna med stötar, som togos till slut efter varje sprakning, men ej starkare än av en flaska av 10 tums beläggning och på $\frac{1}{2}$ tums distans emellan elektrometers knappar; voro dessa stötar lindriga, så togos dock så många fler, mestadels 200—300, men ofta 400—500 varje gång.

Under denna period, som så mycket styrkte hans hopp om fullkomligt vederfående, hade han anlitat några av de förnämsta svenska både läkare och fysici att komma till Göteborg — — — men då de av sina förrättningar voro bundna — — — tog han det beslut att uti september samma år uppresa själv till Stockholm och föra sin kostbara elektriska apparat med sig. Detta är nu det huvudsakliga av ett helt års oavbrutna elektrisering — — —».

Tyvärr visade sig förbättringen so men kortvarig remission, varefter sjukdomen återtog sitt progredierande förlopp.

Därmed torde Dubb tillsvidare avbrutit sin vistelse hos CLAES ALSTRÖMER och fortsatt sina akademiska studier närmast för att fullborda sin gradualavhandling: Nonnulla circa Methodum Luis Venereae curandae Meditamenta — Några reflexioner över behandlingsmetoderna i Lues, varom vidare längre fram, vilken avhandling han under Professor MURRAYS presidium försvarade den 1 november 1777.

Som en tidsbelysande avslutning av denna redogörelse för Dubbs akademiska år bifogas utdrag ur Medicinska Facultetens i Uppsala protokollbok i avseende på de akter, som beröra Dubbs examina.

Denna bok som påbörjades 1742 och avslutades 1777 har vunnit berömmelse av att den till största delen är egenhändigt förd av LINNÉ, nämligen t. o. m. året 1775.

Ur Med. Facult. Prot.:

p. 109. 1775 d. 18 dec. Examen theoreticum med — — — (?)

Petrus Dubb W Goth.	Examinerad uti	
	Theologien enligt intyg d. 18 maj 1773	
	Philosoph.	d. 14 maj 1775
	Chemien	d. 2 juni 1775.

Som bägge desse viste sig äga försvarlig kunskap uti Natural Historien och Anatomien samt Physiologien, ty blefvo de adproberade, och således för Medicinae Candidater förklarade.

1776, (pag. 111), d. 16 dec. Skiedde Examen efter vanligheten uti Facultetsrummet, närvarande Decanus Prof. SIDRÉN och MURRAY, frånvarande för Siukdom Arch. och Ridd. von LINNÉ; i dess ställe examinerade Prof. LINNÉ. Examinandi voro — — — — (ANDERS LORENZ SANTHESON, Smolandus) Cand. Pehr Dubb W Goth.

Som bägge desse Candidater vista sig äga vacker kunskap uti praxis Medica, så förklarades de för Medicinae Licentiat. 1778 den 19 november.

pag. 4. Medicinske Facultetens sammankomst, närvarande Hr Prof. SIDRÉN, Decanus
Hr Prof. MURRAY

§ 1. Uplästes Illustrissimi Cancellarii Hög-gunstige Remisse af d. 12 oktober, på Medicinae Licentiaten Dubbs anhållan, at, i anseende til en Honom förestående Utrikes resa, han måtte blifva til Medic. Doctor Promoverad på samma sätt, som nyligen Licent. Gersdorff. Och som Illustrissimus Cancellarius täckts härtil sit bifall gifva, så beslöt faculteten at genast utfärda för honom Diploma Doctoris. — — —

Gradualavhandling.

Några reflektioner över behandlingsmetoderna i Lues.¹⁾
(Kort sammandrag).

Ut potero explicabo, nec tamen ut Pythius Apollo, certa ut sint & fixa qua dixero; sed ut homunculus unus e multis, probabilia conjectura sequens.

Cicero Tusc. Qv. LI. C.9

(»Jag skall framställa saken så gott jag kan, dock ej som den Pytiske Apollo, så att jag yttrar en bestämd och avgjord mening därom utan som en stackars mänsklig varelse bland de många, slutande mig till det sannolika».

»Liksom den fruktansvärda veneriska smittan under detta sekel spritt sig över nästan alla trakter av jorden, så ha därjämte ett otal läkemedel tagits i bruk mot densamma. Läkarnas uppfinningsförmåga mot denna svåra sjukdom borde ej vara föremål för klander, om de enbart sökt anledning därtill i denna hemska åkommas inre natur, som röjer sig ej blott genom dess mångfald av symtom utan ock av att dess komplikationer med andra sjukdomar ikläda sig de mest växlande former. Men jag befarar att de flesta använt de nya läkemedeln och kurmetoderna, förledda av en strävan efter nymodigheter.

Det är så mycket svårare att avgöra, vilket av dessa medel, man bör ge företrädet, ju ivrigare var och en håller på sin metod och ju berömdare namn de bära, som varit nog lyckliga att genom sitt medel övertinna den försåtliga fienden eller nog djärva att ockra på folks lättrogenhet och därför ej tvekat att göra sin metod till allmänt bruk.

¹⁾ Nonnulla circa Methodum Luis Venereae curandae Meditamenta, consensu exper. facult. medicae, praeside ADOLPHO MURRAY, — — — pro gradu doctoris, die 1 november 1777, in Audit. Gustav. Maj. H. A. E. P. M. S. proponit PETRUS DUBB Vestrogothus.

Endast erfarenheten bör bära facklan vid utforskandet av sjukdomarne i allmänhet och så även i denna min utredning, då ju den verkliga naturen av det onda och dess rot är fördold. Dock är det ett fel att helt och hållet sätta sin tilltro till auktoriteter och deras yttrande, så mycket mer som man ej sällan genom sorglig erfarenhet finner att ryktet och äran äro båda bedrägliga.

Ofta tyvärr allt för sent och till sin egen nesa märker man, att man låtit bedraga sig av en fiktion eller av föregivna observationer tack vare framställningskonstens bestickande elegans. Men någon gång slå vi kan tänka huvudet på spiken, när vi med ringaktning värdesätta dem som utan företrädesrättigheter och publika testimonier offentliggjort sina iakttagelser och erfarenheter och därvid stött sig enbart på sanningen och samvetet.

Jag talar här ej om dem, som före kvicksilvrets läkekrafter voro tillräckligt kända genom *edulcorantia*, *alterantia* och *evacuantia* försökte utdriva virus — — — —. Det förvånar mig dock och alla med mig, att man i *Nosocomium Incurabilem* i Florens ännu alltjämt fasthåller vid bruket endast av *Lignum Guajaci* och *Radix Sarsaparillae*, vilkas förtjänster man där höjer till skyarna. Bruket av Hg är av för mig obekant orsak enligt lag förbjudet i Etruriens sjukhus och läkarne själva, som betrakta den Hippokratiska medicinen med dess expectation och lindriga diluentia som ofelbar, våga ej föreskriva ett så kraftigt läkemedel som Hg av fruktan för betänkliga följder. Men några av *Esculapii* drabanter därstädes medge dock, att svårt angripna sjuka efter behandling med den nämnda metoden efter 6 veckors tid ej känt annan förbättring än att det inflammatoriska tillstånd, som eventuellt förefunnits, efter en våldsamt svettning försvunnit och att huden blivit ren samt att de till ytterlighet avmagrade patienterna i hemlighet tillgripit bruket av Hg.

Ej heller skall jag här vidare tala om *Cl. Peyrillhes* nya läkemedel. Han är en framstående medikus och kirurg i Paris, som för mer än tre år sedan föreslog bruket av *alcali volatile* — — — . Därvid torde han dock vägletts mer av sitt ingenium än av erfarenheten. *Preses dr Murray*, har använt medlet

i virulenta och invirulenta fall av gonorrhé. Den sjuke kände den häftigaste brännande smärta vid urineringen och urinen visade sig blodblandad. Han gav därför samtidigt stora mängder slemmig dekokt, men påföljande dag hade flytningen upphört och vänstra testikeln inflammerats. Vid ett annat tillfälle föreskrev han en ung man, som var svårt angripen av veneriska ulcerationer, samma kur i försiktigare dosering. Ulcera började emellertid visa tecken på inflammation, smärtorna tilltogo och den sjuke tillkännagav så stor oro, att man måste nödvändigt utsätta detta läkemedel.

Ej heller har jag lätt att omfatta Peyrillhes teori på vad sätt det luetiska virus elimineras ur kroppen. Ty den synes helt och hållet lämpad efter hans läkemedel och ej efter erfarenheten. Han vill nämligen framställa saken så, att patienten bör försättas i ett febrilt status — — — — och genom irritantia drivas därhän att materia (peccans) genom den febrila insulten och den därigenom förökade transpirationen utskaffas. Denna effekt och alls ingen annan tillade han Hg likasom andra calefacientia. Men var och en, som föreskrivit Hg i svagare dosis för långvarigt bruk, vet att man förgäves avvaktar något febrilt tillstånd eller därav påskyndad puls hos sin patient. Jag medger dock gärna att Hg, givet i stora doser och oregelbundet intaget, är ett irritament, som t. o. m. kan framkalla feber. Men därav följer ingalunda att denna feber är nödvändig för utskaffandet av virus. Det är rätt och riktigt att skilja på den tillfälliga effekten och den verkliga effekten hos ett läkemedel.

Om det för övrigt skulle förhålla sig så, att en ökad evacuation vore nödvändig för miasmats avlägsnande, varför hjälper ej då varken ptyalism eller diafores att avfärda hela kuren med vid en invetererad Lues?

Svårt är det dock verkligen att klart och tydligt förklara Hg:s verkan på det veneriska miasmat, om jag ock av erfarenhet vunnit den övertygelsen att varken ptyalismen eller diaforesen ej heller någon av Hg framkallad starkare evacuation är nödvändig — — —.

De mest frejdade medici äro alltjämt tveksamma — — —, huruvida Hg:s verkan är specifik, h. e. om det direkt mot-

verkar det syfilitiska miasmat genom att förmedelst sina globulära partiklar liksom isolera och ombilda detsamma. Då Hg äger så stor penetrationsförmåga — — — så undras, huruvida det angriper blodkropparna, försvagar och bryter deras krafter samt ändrar deras dels naturliga, dels genom sjukdomen ökade viscositet. Vidare frågas om Hg verkar kort sagt rent mekaniskt och genom sin pondus sätter i rörelse de obstructioner och den viscositet, som är specifik för sjukdomen.

Slutligen frågas nu om Hg, uppdelat i omärkliga och liksom saltartade småpartiklar, medelst cirkulationen fördelat genom kroppens kärlsystem, kanske rent av genom sin inneboende attraktionskraft absorberar själva miasmat — — — — och därvid med sin skarpa materia ingår med detsamma en inbördes förening så stark att när Hg efter hand genom transsudationen avlägsnas ur kroppen, det ock rycker med sig miasmat, en teori, som synes stödja sig på många saksfäl. — — —»

Efter att sålunda ha redogjort för de gängse teorierna om Hg:s botande verkan i Lues övergår Dubb till den aktuella frågan om den invärtes behandlingen med Hg-salter eller den utvärtes med Hg i salvform vore att föredraga, och själv fattar han även ståndpunkt till denna. Mera utförligt redogör han för sublimatets användning.

»Vid val av lämpligt Hg-preparat synes sublimat böra föredragas. Det håller nämligen Hg-globuli i finare fördelning än de övriga salterna och är bundet vid sin syra på sådant sätt, att var och en av dess smådelar håller jämnt lika mycket metall. Genom ett noggrant bestämmande av sublimatdosen vet man, hur mycket Hg som tillföres kroppen samt är viss om effekten. För övrigt ge sig dess verkningar tydligare till känna genom ökad transpiration och urinmängd än genom salivation. Synbarligen verkar sublimat som ett yttre och inre resolvens och orsakar aldrig ledsmärtor, vilka äro så vanliga efter oregelbundet givna Hg-smörjningar.

Det finns ock författare, som vilja tillskriva detta läkemedel en antiseptisk och restaurerande kraft.

Men då det som jag uttalat om salterna i allmänhet särskilt gäller om sublimat, att dess skarpa och corrosiva kraft — — — med svårighet kan behärskas, har det funnits många berömda

practici särskilt i det senaste årtiondet, som av beklaglig erfarenhet om dess skadliga egenskaper i högsta grad klandrat dess bruk.

Särskilt förtjänar Brambillas Observationer in etc. läsas, då av dem icke blott framgå de många och stora obehag som sublimat förorsakat utan ock bifogas de klara och verkliga skäl på grund av vilka VAN SWIETEN blivit lurad att uppträda som den bälde försvararen av detta läkemedel.¹⁾

Flera av mig gjorda undersökningar, som det dock här skulle bli för omständigt att anföra, ha visat att skärpan i sublimatum corrosivum kan växla efter beskaffenheten av det använda saltet, proportionen av ingredienserna vid framställningen av detsamma, den olika graden av upphettning och en mängd andra omständigheter, som väl böra observeras vid framställningsmetoden, vilket allt en mindre noggrann tillverkare av snöd vinning ringaktar. — — — —

Jag råder därför en förständig läkare att vara försiktig med sublimat, på det han ej allt för hastigt må betvivla sina egna skenbara teorier eller vissa av sina lyckligt behandlade casus, som förhållit sig i överensstämmelse med hans principer.

Ty om de lovord, som kommit sublimatet till del voro överensstämmande med sanningen, men endast en enda observation, gjord med öppna ögon och van hand, strede däremot — här finnas dock många dylika observationer — så säger ens samvete, att man bör hysa en viss tvekan om detta läkemedel samt ge det endast med största utskiljning. Läkaren rådes därför, att pröva dess verkan och själv preparera sitt sublimat, på det han ej längre må känna sig osäker om dess halt och dosis, ty allt för djärvt är att utan minsta betänkande i sin praktik använda preparat, som till olika slags bruk och utan ringaste noggrannhet tillverkas i Belgien och annorstädes».

Därefter redogöres i tur och ordning för: Mercurius dulcis (kalomel) Mer. praecip. albus, Mer. praecip. ruber, Turpethum minerale (Mercurius flavus) samt tvenne arcana, Pilulae Keyseri och Syr. Belleti.

¹⁾ VAN SWIETENS metod vann stor tillit i Stockholm samt föreskrefs därstädes av bl. a. D:NA HALLMAN, ACREL, ODHELIUS, af BJERKEN, se Nya Lärda Tidningar, 1775, sid. 131.

Om det förra skriver Dubb följande: »De franska konungarne, som strävade att pryda sig ej mindre med Apollos och Minervas lager än med Mars', gjorde sig högt förtjanta om vetenskaper och konster, och deras berömmelse därutinnan lever alltjämt i eftervärldens minne. De beflitade sig ock om de s. k. arcana — — —, vilka de för visst pris lät inköpa för att komma den stora allmänheten till godo, för såvitt dessa arcana förtjänade något beröm och voro av erfarenheten bekräftade.

Många exempel finnas på dylik kunglig frikostighet. Uppskattat är Ludvig XVI:s förskaffande och spridande bland allmänheten av Madame NUFFERS botemedel mot bandmask. Särskilt väckte dock de s. k. keyseriska pillerna stor och allmän uppmärksamhet, då de genom publikt dekret infördes i militär-sjukvården. Allt för snart kommo dock läkarne underfund med att de ej hade minsta företräde framför andra, förut kända preparat utan tvärtom ofta visade sig overksamma, vilket dock är anledningen till att deras användande i sjukhusen nu är alldeles bortlagt och att de ej heller i privatpraxis ha vidare anhängare. Långt före KEYSER hade metoden för deras tillverkning beskrivits i *Theatrum Chemicum* som ett Hg-precipitat av salpetersyra med alkali löst i ättiksyra. — — — —»

Därefter övergår Dubb att tala om det utvärtes bruket av Hg.

»Den så länge prövade Hg-inunctionen har framför alla andra metoder vunnit priset — — — även Hg-salternas mest avgjorda anhängare övergå mycket ofta till smörjkuren och måste tillstå att de endast genom denna metod kunnat hysa bestämda och grundade förhoppningar att kunna uträtta något mot det veneriska virus.

Måne det ej är så att man med denna metod vinner åtskilliga fördelar, som äro uteslutna vid de andra? Läkemedlet intränger lätt och behagligt i sin globulära form genom vilken det bör angripa virus, är fritt från all skärpa, varigenom ventrikeln ej skadas och aptiten bibehålles. Då Hg kan betraktas som ett motgift mot Lues, så kan därför i organismen införas en så stor kvantitet av metallen, som behövs för ett fullständigt tillintetgörande av hela virus.

Skulle man därvid emellertid använt för mycket salva och

samtidigt något dietfel begåtts, uppkommer ingen annan skadlig effekt därav, undantaget ledsmärtorna, än som man ibland ser uppkomma av en så liten dosis Hg-salt, att den ej förslår till att fullständigt nedgöra motståndaren. — — —

Jag medger dock gärna att smörjningarna äro farliga hos hydropici, hämoptoici och gravidae, men ej mindre sant är att i dylika casus är allt slags Hg skadligt på grund av dess solve-
rande egenskaper, och Hg-salter passa därvid mindre än metalliskt Hg.

Många fall finnas ock hos auctorerna av exitus letalis i hämoptys efter ett långvarigt fast måttligt bruk av sublimatum corrosivum på grund av preparatets skärpa.

Visa sig därför symptom, som tyda på hydrops och scirrhus abdominis, bör läkaren noggrant undersöka om detta ej kan vara delsymptom av den luetiska åkomman, under vilka förhållanden Hg-smörjningar på inga villkor få komma till användning.

Endast ett fåtal läkare ge Hg åt spädbarn. Om någon skulle vilja försöka, vill jag råda honom att undvika salterna och använda sig av den mildare smörjkuren eller än hellre enligt den berömde ROSENSTEINS förslag¹⁾ ingnida getter med Hg och låta barnen dricka getmjölken.

Många lära dock anse mercurialsmörjningen mindre lämpad i sådana fall där ekonomiska eller sociala betänkligheter föreligga, som tala för en obemärkt behandling med undvikande av den särskilda anordning, som tarvas vid smörjningen.

Det anstår dock näppeligen en förständig läkare att på grund av dylika skäl ställa sig tveksam, ty om han genom säkra argument känner sig övertygad om denna metods överlägsenhet, bör han uteslutande fasthålla vid densamma och ej låta sig påverkas av den sjukas böner att slippa.»

Dubb slutar sin framställning med en redogörelse för det på en rik erfarenhet grundade tillvägagångssätt att framkalla hydrargyrosis, vilket ledde sitt ursprung från Montpellier och han anför dessutom några mera ovanliga sjukdomsfall. Han refererar därvid sin lärares, Professor MURRAY, inhämtade er-

¹⁾ NILS ROSÉN VON ROSENSTEIN: Underrättelse om BARNES sjukdomar, tredje upplagan. 1777 sid. 500.

farenheter vid dennes studiebesök i Montpellier¹⁾ m. fl. medicinska läroskolor på kontinenten. Det var en tid, då sjukdomen alltjämt visade sig i sina maligna och grava former. Gonorrhén och schankern ansågos som luetiska manifestationer, och det skulle bli vår egen tid förbehållet att kunna ställa en säker differentialdiagnos mellan de olika formerna av Morbi venerici.

Beträffande terapien vill jag citera ännu ett par ord ur den dubbiska avhandlingen: »Under hela mercurialsmörjningen bör den sjuke ej byta linne eller skjorta, ty Hg som kommer ut ur porerna och fastnar i linnen resorberas nämligen återigen och detta så mycket lättare som det härigenom övergått i ett mera förtunnat och flyktigt (invisibelt) tillstånd. Dessutom stannar en mängd Hg i kläderna, som genom kroppsvärmen överallt fördelat slutligen långsamt resorberas.» Denna Dubbs observation (eventuellt Murrays) påminner ju i mycket hög grad om argumenten för den velderska metoden.

Terapin blev sig tämligen oförändrat lik de närmaste hundra åren. Frånsett införandet av jodkalium i densamma, var det först genom ERLICHS salvarsan som en ny terapeutisk aera började. Skillnaden i terapeutiskt resultat må väl sägas därigenom blivit oerhörd, men salvarsanet har dock ej infriat de förhoppningar på detsamma som togo sig uttryck i det första slagordet om dess väntade effekt, *Therapia sterilisans magna*. Det lät som reklam. Jag vet knappast om det var värdigt en så stor medicinsk upptäckt.

Dubbs avhandling skildrar redigt och klart ett led i den strid, som läkarne fört och alltjämt föra mot ett av mänsklighetens gissel. Han rör sig därvid helst med den praktiska erfarenheten och intar mot olika slags hypoteser en ganska kritisk ställning. Tack vare realismen i framställningen kommer författaren vår tid så mycket närmare, och hans avhandling bevarar ännu det värde, som ligger i ett redligt och ödmjukt sökande efter sanningen.

²⁾ Utdrag av ADOLF MURRAYS ytterst intressanta resebrev till ROLAND MARTIN, OL. ACREL och CARL VON LINNÉ meddelas av C. G. GJÖRVELL i hans *Nya Lärda Tidningar*, 1775.

PER DUBB.

Gravyr av J. F. Martin 1802, efter miniatyr av Bossi 1801.

Sjukhusets organisatör, läkare och styresman.

Doktor Dubbs starka sida var hans administrations- och organisationsförmåga. Det lär ju vara en speciellt svensk egenkap. Dubb grävde ej heller ned sitt pund, utan gjorde det fruktbara genom att beredvilligt ställa sig till förfogande både hos stat och kommun. En teckning av Dubbs livsbild sammanfaller därför ock delvis med en redogörelse för det arbete, han nedlade i det allmännas tjänst. Dock var detta ju endast en sida av hans personlighet, den mera utåtvända och tillgängliga.

Dubbbs första uppdragsgivare var som förut sagts Baron CLAES ALSTRÖMER. Det gällde att planlägga och ordna det Sahlgrenska sjukhuset. Han gick till detta sitt arbete med en ungdomlig iver, lyckligtvis utan några förkänslor av allt det bekymmer, som sjukhusets dåliga ekonomi i en snar framtid skulle vålla honom, ty då hade han kanske tvekat. Det

visade sig nämligen redan efter några få år att donationen på grund av tidsomständigheterna ej var tillräckligt säkerställd. Man hade trots motsatsen, och överraskningen var ej odelat angenäm. Om Dubb ej varit den kraftfulle, kloke man, som han verkligen var, så hade säkerligen verket vacklat och kanske gått sin undergång till mötes. Det har alltid varit ett farligt företag att bygga på osäker grund.

Tanken att använda donationen till ett sjukhus hade även föresvävat donatorn. Borgmästare DANIEL PETTERSSON berättar i sitt förut omnämnda svar på frågan, hur donationen bäst borde användas, att gubben SAHLGREN ofta i vänners lag »både omtalat och ömmat denna saken» och att tanken på att inrätta ett lasarett »rört hans i livstiden människokära hjärta».

Kuratorerna, åtminstone CLAES ALSTRÖMER — den andre var Direktör H. HOLTERMAN — hade utom av PETTERSSONS svar också tagit starkt intryck av svar nr 6. Detta bör därför dragas fram i ljuset. Det utgjorde ett vanligt handbrev till CLAES ALSTRÖMER från den på gamla dagar i Stockholm bosatte Arkiatern CASTEN RÖNNOV.¹⁾ Han hade därjämte bifogat sitt i Vetenskapsakademien 1774 hållna presidietal: »Om den förmån som tillflyter ett rike igenom stora lasaretters inrättande».²⁾ I brevet hänvisade han till detta sitt föredrag och tillrådde med stor erfarenhet även av utländska förhållanden inrättandet av ett sjukhus för sahlgrenska gåvan. Dessutom förklarade RÖNNOV, att han alldeles ställde sig utanför den annonserade premietävlan, än mer, han avgav det löfte, att om ett sjukhus komme till stånd, ville han för sin del anslå ett tillräckligt belopp till en frisång i detsamma. Att Dubb tog fasta på denna utfästelse är självklart. Jag återkommer senare till den korrespondens, som därom fördes. Nämnas bör ock

¹⁾ Arkiater CASTEN RÖNNOV 1700—1787.

²⁾ Nya Lärda Tidningar, år 1774 sid. 54: »Kongl. Vet. Akademien hade d. 26 jan. en sammankomst, som benådades med Hans Kongl. Maj:ts höga öfvervaro och hvarvid Stats-Rådet och Rid. af Kongl. Nord. St. Orden, Hr CASTEN RÖNNOV nedlade des för de 3 sista månader af 1773 förda Præsidium, efter et Tal: Om Lazaretters Nytt och Nödvändighet samt om Angelägenheten, at det här i Hufvudstaden inrättade Lazaret må utvidgas til flera Sjukets skötsel på en gång, hvartil han lofvade af egna medel något bidraga. — — —

att CLAES ALSTRÖMER varit åhörare av RÖNNOV'S tal i Vetenskapsakademien. Efter sammanträdet slut hade frågan om ett eventuellt sjukhus i Göteborg på ALSTRÖMERS önskan dryftats bland ledamöterna och man hade kommit till en stadgad mening om att donationen skulle komma till obetingat största nytta och glädje om ett sjukhus för densamma byggdes och inrättades.

Detta hände som ovan nämnts redan 1774. Frågan fick ligga till sig en rundlig tid, och först den 17 mars 1779 underrättades Magistraten i Göteborg om att man definitivt bestämt sig för upprättandet av ett sjukhus för donationsmedlen.

Det tillhörde egentligen CLAES ALSTRÖMER, SAHLGREN'S ende kvarlevande måg, hans plikt likmätigt att bringa till verkställighet svärfaderns testamentariska dispositioner. Han var ej heller den som svek. Trots svår ohälsa och invaliditet lyckades han ock slutföra sitt åliggande. En mer redbar och ädel karaktär fick man söka efter. För honom kommo donationens intressen i första rummet och arvtagarens i andra. Man måste även giva honom det erkännande, att han som testamentsexecutor anlidade den bästa sakkunskap, som stod honom till buds. Som rådgivare hade han nämligen vidtalat tre läkare, först att nämna EVALD RIBBEN,¹⁾ nyligen återvänd till Göteborg från England, i vars huvudstad han utövat en icke ringa praktik och därvid även varit anlita'd av resande landsmän, särskilt göteborgare, däribland CLAES ALSTRÖMER, då denne under en londonvistelse insjuknat i reumatisk feber. Den andre av läkarna var alströmerska familjens i Alingsås husläkare, stadsfysikus i samma stad, JONAS THEODOR FAGREUS,²⁾ och som den tredje och yngste i kretsen CLAES ALSTRÖMERS husläkare, PER DUBB. Den sistnämnde torde dock snart tagit ledningen. Några protokoll från det alströmerska rådsbordet finnas väl icke i behåll att bestyrka detta. Man har att hålla sig till ALSTRÖMERS och andra omdömesgilla personers vittnesbörd. Själv yttrade Dubb några år längre fram om sin anpart i sjukhusets anläggning och vidmakthållande

¹⁾ EVALD RIBBEN 1730—1806.

²⁾ JONAS THEODOR FAGREUS 1729—1797, stadsfysikus i Alingsås. (Se Sv. Linnésällskapets Årsskrift, årgång XV sid. 13.)

att han varit »åsyna vittne» till denna inrättning från den stund, då den först beslöts och innan den verkställdes och att han sedan haft den närmaste och vidsträcktaste befattning med sjukhuset »på det att det skulle vinna den stadga, att mänskligheten måtte glädjas över denna tillflyktsort för uslingen och att tilltagsenheten och egennyttan måtte utestängas från minsta befattning med dess fonder och inrättningar».

I maj 1779 begav sig Dubb på en längre utländsk resa, från vilken han återvände först i december följande år. Han reste i sällskap med den i Göteborg bosatte Greve GUSTAF ADOLF SPARRE,¹⁾ vars mor var född SAHLGREN, dotter till donatorn. SPARRE var en skönande och vistades långa tider på kontinenten, därvid studerande konst, vetenskap, vitterhet och antikviteter. Han samlade och lade därunder så småningom grunden till ett utsökt tavelgalleri i Göteborg, för sin tid det yppersta i landet och särskilt berömt för sina dyrbara »skildrier» ur Flandriska skolan. Färden gick under angenäma uppehåll på viktigare platser genom Västra Tyskland, Holland, Frankrike och England. I kurorterna Aken och Spaa stannade man litet längre. Dubbs grevliga sällskap torde nämligen på båda platserna begagnat sig av de berömda baden. I Paris fördröjde man sig nästan ett helt år. Sveriges minister i Frankrike var skalden CREUTZ, högt uppburen bland notabiliteterna både inom den aristokratiska och litterära världen. I det gästfria och älskvärda ministerhemmet samlades ock åtskilliga av de svenska ädlingar, som mer eller mindre tillfälligt vistades i världsmetropolen. Även Dubb fick tillträde till dessa exklusiva kretsar, ja, dörrarna stodo öppna för honom till de genuint parisiska salongerna, särskilt att nämna den NECKERSKA. En av Dubbs minnestecknare har ock nämnt att Dubb, som gjort intressanta bekantskaper med flera av stadens celebriteter bland läkarne och naturforskarnen, även trätt i »förtroligt umgänge» med bl. andra den ryktbare kemisten LAVOISIER.²⁾ Förmodligen upplivade Dubb därunder sina kemiska studier

¹⁾ GUSTAF ADOLF SPARRE, f. 1746 i Göteborg, död på sin egendom Kulla-Gunnarstorp 1794.

²⁾ LAVOISIER f. 1743, avrättades 8/3 1794, »republiken behöver inga kemister».

och gjorde nya intressanta erfarenheter i sitt älsklingsämne. Är det tillåtet att gissa, att han hade introduktionsbrev från sin lärare, LAVOISIERS samtida och jämlike i vårt land, TORBERN BERGMAN? Dennes namn var ingalunda obekant i LAVOISIERS fädernesland. BERGMAN var den tredje svensk, som blev medlem av franska Vetenskapsakademien, och året efter Dubbs resa utkom första delen av hans *Opuscules chimiques et physiques* i Dijon.

Men Dubb hade ock ett annat, ur göteborgssynpunkt än viktigare syfte och ärende med sin parisvistelse. Han var väl både sin egen och ALSTRÖMERS uppdragsgivare. Han ville nämligen göra sig helt förtrogen med parisiskt sjukhusväsende samt skaffa sig goda uppslag och idéer för det beslutade göteborgslasarettet. Han fann ock vad han sökte, en lämplig typ för detsamma i sjukhuset L'Hospice de Charité.

Dubb tycks alltid haft gott spårsinne på vad han sökte och en obeskrivlig lätthet att i praktisk form för hemstaden tillgodogöra sig sina utifrån hämtade intryck. Så var det med sjukhuset och så var det längre fram med fattigvårdens ordnande.

Omsider stod sjukhuset färdigt, en korsvirkesbyggnad i två våningar. »Jag måste dock säga», skrev Dubb, »att det i alla avseenden både till disposition och utförande kunnat vara bättre.» Verket prisade mästaren, men mästaren ej verket. Den 11 mars kunde den första patienten där inläggas. Primus bland en oändlig följd av likar hette PETER SÖDERLUND, vilkens namn därför kan anses som »historiskt». Han led av dysenteria men kunde redan den 24 mars utskrivas som frisk.

Underligt att säga dröjde det två år innan Collegium Medicum hade någon aning om det nya sjukhuset i Göteborg, landets om ej största så dock »modernaste». Vad stort sker, sker tyst. Collegium hade ock oturen att ösa ur fel nyhetskälla, varav hände att det fått den missvisande uppgiften, att CLAES ALSTRÖMER ur egen pung bekostat lasarettets uppförande. Collegium avlät därför en retoriskt hållen tacksamhetskrivelse till honom, betygande »med utmärkt fägnad» sin tillfredsställelse över »hans patriotiska frikostighet och hedrande tänkesätt, varjämte man utbad sig av honom uppgif-

ter om »lasarettets nuvarande tillstånd» och »försäkran att med glädje nyttja alla tillfällen och möjliga medel till dess uppmuntran».

Det finns kvar ett koncept med överskrift »Svaret». Det var svaret till Collegium Medicum. Dubb skrev det i ALSTRÖMERS namn. Collegium underrättades däri först om sitt rätt fatala misstag samt erhöll besked om att ALSTRÖMER endast var executor av svärfaderns dispositioner och att amiralitetsmedikus Doktor Dubb »under mitt inseende» utförligt beskrivit inrättningen i Uppfostringssällskapets Tidningar nr 14 för samma år, »undantagandes den sista strofen, — — — vilket otjänliga tillägg av smicker och beröm är tillsatt av tidningens utgivare».¹⁾ Samtidigt kunde skribenten ALSTRÖMER-DUBB ej låta tillfället gå sig ur händerna att bedja Collegium fälla ett gott ord hos höga överheten, att sjukhuset måtte komma i åtnjutande av bidrag av lasaretsmedlen i Göteborg, andel i tolagen och i sakören samt monopolium i yppighetsvara t. ex. spelkort.

Samma år fick Doktor Dubb förmånen att demonstrera sjukhusinrättningen både ut- och invändigt för Gustaf III, som under sin vistelse i staden i nåder besåg densamma. »Om förmiddagen den 7 oktober, torsdag, behagade H. M. till fots taga i nådigt ögnasikte» stadens sevärdheter, bl. a. Sahlgrenska sjukhuset. Sedan monarken synat den nya anläggningen och även fått del av dess tillgångar och dess förvaltning yttrade han: »En så stor frikostighet av privatman förtjänar att av det allmänna understödjas». Detta kungsord, upptecknat av Dubb själv, resulterade i att Gustaf III utan särskild ansökan till sjukhuset anslog de lasaretsmedel, som insamlades i Göteborg.

1784 mottog Sahlgrenska sjukhuset det rönnovska legatet, om hvilket en intressant brevväxling utspann sig mellan

¹⁾ Utgivare var GJÖRVELL. Dennes tillägg lydde: »Hela denna föregående berättelse är ett nytt och talande vedermåle av den patriotiska nitälskan och frikostighet, varmedelst det friherrliga alströmerska huset vårdar sig även om allmänna behov hos oss. Ett sällsynt efterdöme och må till denna sjukhusinrättning i synnerhet lämpas det sannfärdiga Tänkespråket som finnes hos SENECA så lydande: Magnificum et ingens quod nulla rapiet dies, prodesse miseris.»

ALSTRÖMER och RÖNNOV. Dubb förekommer därvid endast som en *deus ex machina*, han märks här och var men framträder ej personligen. RÖNNOVs brev ha i detta sammanhang sitt stora intresse därför att den åldrige skribenten, som hade tillbragt sina ungdomsår i Göteborg, ej förlorat sin gamla kärlek till staden. Den lyser tvärtom fram på ett mycket sympatiskt sätt i hans skrivelser. Han kom till Göteborg 1712 och vistades som yngling hos sin farbroder, Stadsfältskären JOHAN RÖNNOV, samt fick deltaga som läkarebiträde i svenska armén under belägringen av Fredrikshall. Första fredssommaren 1719 var han åter i Göteborg. Där samlade den då nittonårige ynglingen ett göteborgsherbarium, som ännu lär finnas i behåll. Det hade legat bortglömt på Karolinska Institutets drogmuseum och påträffades därstädes vid en vår-rumstering 1899. Professor SANTESSON¹⁾ har redogjort för det rara fyndet. Herbariet hade utseende av en stor bok med tämligen åtgångna pärmar av ljusgrå kardus. På pärmens framsida stod skrivet: *Plantes autour de Gothenbourg 1719* av RÖNNOV.

Denne hade en mera ovanlig karriär, blev livmedikus hos polske konungen STANISLAUS LECZINSKY, hugnades efter dennes död av franska staten med en livstidspension av 4000 livres årligen och bosatte sig i Stockholm samt avled därstädes 1787. Efter denna avvikning från ämnet, betingad av ett lovligt intresse att återuppliva rönnovska namnet i dess gamla stad, citeras härmed delar av ifrågavarande brev.

Stockholm le 7 avril 1784.

Monsieur! Vous me rendez justice par vôtre obligeante lettre de 24 Mars par laquelle vous me remerciez du conseil que je vous ai donné pour etablir un hôpital ou Infirmerie pour la somme que feu monsieur SAHLGREN avoit laissé pour le bien de la ville. Vous savez bien que toute nôtre Academie des Sciences a aussi en vôtre présence approuvé ce conseil par preference aux autres que vous fites voir à l'assemblée de l'Academie. Malgré tout cela je vois par Uppfostringssällskapets Tidningar

¹⁾ Översikt av K. V. A:s Förhandl. 1899. No 8: Ett herbarium från 1719 av C. G. SANTESSON.

nr 14, le 19 fevrier 1784, En berättelse om Sahlgrenska sjukhuset i Göteborg, dans laquelle ils disent, que la Bourgeoismaître et Conseiller du Commerce Pettersson gagna le prix pour avoir démontré qu'un hôpital ou infirmerie etoit ce qu'il y avoit de plus necessaire.

J'ai eu, Monsieur, l'honneur de vous donner ce conseil par une lettre avec une petite note comment cela pouvoit s'effectuer avec le fond de feu M:r SAHLGREN sans en demander le prix que vous aviez affiché dans les gazettes.

Ainsi c'est vous, Monsieur, proprement et moi avec l'academie des Sciences, qui avons statué l'établissement d'un hôpital ou infirmerie les autres n'ont pu qu'y donner leur consentement. — — — En France et en Lorraine on ne donne que 3000 livres pour fonder un lit, cela fait environ 30000 dalers cuivre. Pour 16000 dalers cuivre on peut fonder un lit ici à Stockholm. Ainsi il n'y a en Europe pas un lit à mettre en parallele avec les vôtres, à ce que je sache. Si ce n'est ceux que Madame Necker en petit nombre a fait établir à Paris, qui doivent aussi être fort propres.

Il est vrai, Monsieur, que M:r votre frère est venu me voir pour me proposer de votre part d'avancer le 1667 rdr 24 skilling dont M:r Dubb en avoit fait compte auparavant, et je lui avois promis, que je le ferais, car il y avoit un de nos Seigneurs de Stockholm, qui me devoit rembourser au mois de fevrier passé 800 rdr; mais le même est venu me payer l'intérêt et demander que je lui laisse encore le capital jusqu' au moi de fevrier l'année prochaine, c'est ce que je n'ai pas pu refuser. J'avois dans mon bureau les 350 rdr, que j'avois déjà envoyé chez M:r TOTTIE et ARVEDSON,¹⁾ comptant leur remettre le reste; mais voyez Monsieur le Baron comme nos bonnes intentions et projets sont souvent dérangés malgré nous. Je n'ai jamais promis d'établir un lit à Gothenbourg qu' après ma mort. J'ai déposé mon testament au mois d'octobre 1779 à être gardé dans Hofrätten, pour être ouvert après ma mort, j'y ai stipulé un lit pour l' hôpital de Gothenbourg pour être payé par le premier argent qui entrera. Messieurs les senateurs

¹⁾ KARL KRISTOFER ARFWEDSON 1735—1826, ingick bolag med sin släkting ANDERS TOTTIE.

CHARLES FRID. SCHEFFER et BECFRIES,¹⁾ qui ont l'inspection et la direction pour tous les hôpitaux du Royaume ne manqueront pas pour lors d'établir le lit en question; ainsi vous êtes assuré de l'établissement. Si l'Être Supérieur me fait encore vivre deux ou trois ans, je tacherai d'avoir le plaisir de le faire moi-même vivant. En attendant je suis — — —

Chrétien R-v.

Stockholm le 7 octobre 1784.

— — — J'ai été aussitôt au comptoir de M:r TOTTIE et ARVEDSON payer 600 rdr pour vôtre compte, dont ils doivent vous avertir. Je compte qu'il m'en rentrera bientôt de l'argent pour lors je payerai le compte complet de M:r Dubb, qui monte à la somme de 1637 rdr 24 skilling auquel j'ajouterais encore ce qui manque pour faire sa somme ronde de 1650 rdr complet, afin que mon lit ne soit pas mal garni que les autres. Pour laquelle somme vous aurez la bonté pour lors de m'en faire payer l'intérêt à 6 pour cent par an en deux termes, afin que j'aie de quoi vivre à mon aise; car le proverbe dit primo mihi — — — Il me paroît au surplus, Monsieur, que vous me faites tant des compliments pour cette donation et pour hâter à l'accomplir, afin d'en gagner de la gloire; mais vous pouvois être persuadé que je le fais uniquement par charité pour les pauvres, et non pas pour en être loué, car je sais par propre expérience le bien que cela fait pour la ville, puisque j'y ai appris mon savoir à voir 20, 30 jusqu'à 40 malades par jour pendant plus de sept années de suite en point que quand je suis arrivé à Upsala, j'avois plus d'expérience ou pratique que Mrs les Professeurs même, et me suis hâté de quitter l'université pour m'en aller à Paris me perfectionner. Le Consistoire, qui savoit que je n'étois pas riche, m'accorderoit un double Stipendium Regium contre l'usage pour pouvoir faire mon voyage. Je suis donc arrivé à Paris où j'ai resté sept ans, conservant toujours mes deux Stipendia Regia jusqu' à l'année 1734, que la cour de Roi de Pologne par ma reputation me choisit pour l'aller lui

¹⁾ Å Serafimerkillens vägnar, som genom en förordning av 1773 utgjorde översyrelse för rikets sjukvårdsinrättningar, under de första åren endast för hospital och barnhus, sedermera ock för lasaretten.

joindre à Königsberg en la qualité d'archiater ou son premier médecin. Ce sont mes études et expériences, que j'ai acquis à Gothenbourg — — — vôtre — — — CHRÉTIEN RÖNNOV.

S-m le 20 octobre 1784.

— — — Puisque je payé environ 13 rdr plus que M:r Dubb a taxi les autres lits, j'espère que le bois de mon lit ne sera pas moindre que les autres. — — —

S-m le 8 novembre 1784.

— — — Pour ce qui regarde l'inscription sur le lit, vous le ferez à vôtre volonté; moi, je ne demande que seulement qu'il soit établi par CASTEN RÖNNOV. Une autre fois j'aurais l'honneur de vous rendre un peu compte de tout ce que j'ai fait à Gothenbourg dans ma jeunesse et combien de peine j'y ai souffert. — — —

S-m le 29 novembre 1785.

Monsieur! Vous pouvez bien sentir, que celui qui a fondé un lit, est le premier qui a le droit par préférence dans les occasions de pouvoir y placer ses pauvres domestiques ou autres. Comme c'est moi qui a ce droit, et qui ne demeure pas à Gothenbourg pour en pouvoir profiter. Je donne et cède mon droit à la fille de ma défunte cousine, épouse de CARL LAMBERG, née MEISTER et à son enfant aîné après son décès ce meme droit et aux aînés descendants l'un après l'autre à perpétuité. Vous aurez donc, M. le Baron, la bonté de faire noter et enregistrer aux archives ou Protocols de vôtre Magistrat, que Elle jouira de mon droit pour l'établissement de ce lit, comme fondé par CASTEN RÖNNOV, Conseiller d'Etat et neveu de son grand-père maternel JOHAN RÖNNOV, remettre copie de cet enregistrement à Elle, qui lui servira le Titre pour l'avenir — — — CHRÉTIEN RÖNNOV.

Detta var det sista i ordningen av RÖNNOVs brev. Det är möjligt att ålder och skröplighet lade hinder i vägen hos honom för ytterligare korrespondens. Dubb bör emellertid ha varit belåten med sin frivillige gäldenär.

I det storstilade anförande, varmed doktor Dubb den 5 oktober 1789 i Sahlgrenska sjukhusets sessionsrum hälsade den då för första gången sammanträdande sjukhusstyrelsen¹⁾ gav han en populär och fullständig historik över sin ledning av sjukhuset under de sju första bekymmersamma åren av dess tillvaro. Han lät ock därvid nykomlingarna få en lektion i de bokföringsgöromål som han själv hade att fullgöra. På bordet framför sig hade han lagt upp samlingen av de journaler han brukade föra. Jag låter honom tala ungefär som orden föllo sig enligt protokollet.

»Jag har härmed äran att till eder undersökning framlämna Sjukrullan, varuti var och en intagen inskrives till namn och ålder, om han vårdas gratis eller för betalning. Sjukdomens namn²⁾ utsättes tillika, sedermera antecknas, när han utgått frisk, död, förbättrad eller ohulpen. Till Sjukrullan hör den egentliga Sjukjournalen, varuti jag för mig själv upptecknar och beskriver besynnerliga och mera sällsynta sjukdomar och händelser med den kurmetod, som antingen brukas efter aucto- rers föreskrifter eller efter de indikationer, som yppas medelst försök av sådana nyare uppgifter, som anses tjänliga såväl till den sjukes vederfående som till vetenskapens tillväxt och full- komnande, vilket allt jag till Kongl. Collegium Medicum är skyldig att insända enligt de förbindelser jag ingått, då jag njöt den hedern bliva detta Collegii ledamot. Dessutom föres denna Boken särskilt över Pensionärer, eller de som betala för sin skötsel, och den Barnrullan, där alla barn uppskrivas, som födas uti sjukhuset till tid, namn och jämte moderns namn, tillika av vilken församlingspräst det erhållit det heliga dopet. — — — Vad räkenskaperna vidkommer har jag hittills ej fört annat än denna boken, som är en sorts Cassajournal, men som hädanefter en Huvudbok bliver nödvändig, så har jag det

¹⁾ Närvarande: Prosten vid Kristine församling PER LOEFVANDER, rådman- nen C. HABICHT, handelsmännen KIHLEBAUM och MILITZ samt skraddaren SI- MEON GRAFFMAN; dessutom hade kommit tillstådes regementsfältskären FILIP BERNHARD VEINBERG och kommerserådet PATRIK ALSTRÖMER.

²⁾ I journalen har Dr: DUBB på flera ställen infört diagnosen Esuriens, h. e. hungrande, utsvulten, vilken diagnos i sin mån också var ett bevis på DUBBS goda och ömmande hjärta.

förtroende till eder, mina Herrar, att Ni giva mig därtill en klav och föreskrift.»

Redan från början gjorde Dubb samarbetet med den nya sjukhusdirektionen så angenämt och tillitsfullt som möjligt.

I Sahlgrenska sjukhusets ägo finnes en av Dubb förd Dagbok i folio, i vilken han i nummerföljd redogjort för de å sjukhuset intagna patienterna med hänsyn till deras Historia et Cura Morbi.

Redogörelserna äro lättlästa, här och var kryddade av hjärt-nupen eller barsk humor, sjukhistorierna i några fall rätt utförliga, de flesta mera summariska, men alltid framställda med reda och klarhet. Det är verkligen skada att Dubb ej fullföljde sin avsikt under en längre tid framåt. Med journalnumret 117 tog nämligen dagboken ett brått slut. Det var nog brist på tid och ej på god vilja, som omintetgjorde fortsättningen. Här bifogas några kortfattade stilprov.

N:o 15 PETER KOLLING, 53 år, hade i 3 år varit blind, starren var ganska god, efter preparation av en åderlåtning, 2 gånger givit laxativ av Sal. angl. 2 dagar emillanåt, opererades han av franska oculisten PELLIER, som då uppehöll sig i staden; operationen skedde d. 15 april på DAVIELS sätt, därvid föreföll ingen besynnerlighet, ej heller följde någon tillfällighet, ögonen öppnades för dagsljuset d. 20 maii och han utgick nöjd och glad över sin fullkomligen återvunna syn.

N:o 30 PETER SCHULTZ, Scorbutus i 2dra stadiet, hårda och blåfärgade ben, svullna knä och diarroe. Acida mineralia blandades till Infus. Rhei med stor nytta, sedan pepparrotsvassla, 6/2 kanna om dagen och ehuru det gick långt ut blev han dock slutligen frisk. Obs.! Han var klädväware, förde sålunda ett liv med nog motion men uti ett med fem dylika instängt rum.

N:o 43 NILS SANDBERG, efter flera misslyckade försök att avhålla honom från otidigheter, svordom, missnöje över mat och dryck samt den övriga skötseln var man nödsakad utdriva honom utur sjukhuset.

N:o 44 PETER BENGTTSSON, även från Kronobränneriet, om honom gäller detsamma som om hans Camerat N:o 43.

N:o 50 OLOF ÖSTERBERG — fractura complicata — — — denne patient var en tjuv, hans benbrott existerade, då han

igenom — — — gluggen ville frälsa sig från dem som attraperade honom — — — då han med all möjlig omvårdnad sköttes på sjukhuset kunde han ej hålla sig ifrån att stjäla det enda han överkom, han hade vid antagandet en puta (eller) kudde kring benet, denna blev kvar att stödja emot benet; uti denna stack han in tallrikar, knivar, gafflar; hade han kommit över något annat, hade det ej blivit spart.

N:o 100 CATHARINA GRUNDELL, liten, fet finhullig, rödblommig, full kring halsen med scrophler, men Cullens nota *characteristica* såsom svullen överläpp och tjock näsa saknades alldeles, detta är således intet *signum constans* och följaktligen ingen *character* — — —

Nog med det anförda.

Jag skall nu ock lämna en redogörelse för en dag på Sahlgrenska sjukhuset under dess första verksamhetsår. Det är en provbit på hur det tillgick efter Dubbs pipa. Han förstod att ta tiden i akt, och den fåtaliga personalen hölls stadigt varm samt fick säkert veta av att den levde, och patienterna blevo till överflöd påpassade. Nedanstående dagordning trädde i kraft den 23 juni 1782:

- klockan 5 om morgonen: kokas ptisan och dekokt för hela dagen — — —
- » 6: rummen eldas, vädras, sopas och granrisas, sängkläderna omskakas och snyggas samt lintyg ymsas.
 - » 7: Medici och Chirurgi besök, då sker tillika inskrivning och utskrivning; då förordnas medicamenter och mat för varje sjuk och det i ordning efter numren på sängarne.
 - » 8: Båras ordinationerna till apotekarn, frukostsoppa utdelas till alla dem, som ej den dagen skola laxeras, vilka då i dess ställe intaga sitt medikament. Medikamenter utdelas sedan till de övriga.
 - » 10: De om morgonen förordnade medikamenterna hämtas från apoteket, rummen vädras.
 - » 1/2:11: givas medikamenter och tillika ett kvarter dekokt ptisan.

klockan 11: Ske alla betydliga kirurgiska operationer, som förut äro kungjorda för de i staden vistande medici och chirurgi. Prästens timma. Barndop & Sjukvakterskornas mattimma.

- » 12 om middagen: utdelas maten, ingen mat får gömmas i rummet. Kakelugnarne eldas och ventilerna öppnas att vädra rummet.
- » 1 e. m.: utdelas dekokt och ptisan.
- » 2: givas medikamenter.
- » 4: medici och chirurgi besök; då sker även som om morgonen inskrivning och utskrivning. Medikamenter förordnas även som maten till aftonen.
- » 5: utdelas soppan till aftonvard och ordinationerna bäras till apotekaren.
- » 6: givas medikamenter, dekokt och ptisan kringdelas, sängarna snyggas, rummen eldas och vädras, sopas och granrisas; men granriset bör då vara bultat med ättika.
- » 7: hämtas medikamenterna från apotekarn, sjukvakterskornas mattimma.
- » 8: utdelas kvällsvard och rummen vädras.
- » 9: givas medikamenter samt dekokt och ptisan.
- » 11: » » » utdelas dekokt och ptisan för natten.
- » 12: eldas kakelugnarne för att vädra rummen.

Varje timme efter midnatt skola sjukvakterskorna uti all tysthet besöka alla rummen, efterse lampor och nattstolar samt giva dekokt eller ptisan åt dem som behöva.»

Dessutom skulle enligt Dubbs bestämmelse en av de tillfrisknade eller vakterskan varje morgon och afton föreläsa bönerna ur Millers Bönebok samt var söndag en predikan ur Bragens Postilla.

När kuratorerna 1789 överlämnade förvaltningen av sjukhuset till Borgerskapets Äldste sökte de höja dess affektionsvärde hos stadens fäder genom att benämna det Sahlgrens »pupill» Man kan med ej mindre skäl säga att det ock blev Dubbs »pupill», som han vårdade sig om som en ögonsten, kostade vad det ville, ingen möda blev honom därvid för stor.

I den förut omnämnda historiska exposé, varmed doktor Dubb den 5 oktober 1789 å Sahlgrenska sjukhuset sessionsrum till den nyvalda sjukhusstyrelsen överlämnade administratio- nen av dess lösa och fasta egendom, redogjorde han ock utförligt samt överskådligt för sitt fögderi under de gångna sju åren. Det blev en lång historia om mycket stora svårigheter. Verk- ligt brydsam började ställningen bliva 1785. Dubb yttrade: »En oförmodad besynnerlig händelse sammandrog ett moln över sjukhusets horisont.» Det rika och högt ackrediterade handelshuset SAHLGREN och ALSTRÖMER måste nämligen träda i konkurs. Massans kuratorer vunno K. M:ts tillstånd att dis- ponera de halländska strögodsens sedan de dock först utbetalt det kontanta donationskapitalet (8333 rdr 16 skilling) samt likaledes till sjukhuset överlämnat vissa uppgivna hemman för den årliga stipulerade inkomsten (666 rdr 32 skilling). Dessa hemman befunnos dock vara de svagaste av dem. Till råga på allt hade Massan utlyst auktion på besittningsrätten av en del hemman. »Utsikten för sjukhusets bestånd blev bekym- merfull och jag ansåg mig förbunden att använda alla möjliga krafter däremot. Efter en process mellan Massans kuratorer och mig erhöll sjukhuset genom träffad förlikning den 27 feb- ruari 1788 fri disposition över de omtvistade besittningsrätterna tillika med avkastningarna från 1787 års början, varjämte Massan utbetalte 666 rdr 32 skilling till sjukhuset som förskott till dess räntornas indrivande kunde komma till stadga och ordning. Således upphörde detta bekymmer, och jag fruktar ej att säga, att sjukhuset därigenom vann omtrent 3.000 rdr mer än vad som var det ämnat, men därefter kom jag uti ett nytt och större bryderi och krångel, vilket ännu ej är slutat. Detta bekymmer består uti oredigheter med lantegendomarnes av- kastning och de remissor, som från lantmäteriet i Halmstad borde förväntas.»

Orsaken härtill var en loj landshövding och en ogin lands- kamrer, den senare vid namn HOFLING,¹⁾ »som ansåg mig och sjukhuset för privatsaker». Den ena skrivelsen efter den andra från Dubb lämnades nämligen av landshövdingeämbetet i Halmstad obesvarade. Landskamreraren HOFLING behagade

¹⁾ CARL HOFLING 1744—1808.

dock äntligen upplysa om att »Landscontoiret ej kunde åläggas ett så anseeligt arbete utan ett däremot svarande arvode». »Då jag i november samma år (1787) träffade landskamreraren HOFLING här i Göteborg kunde han ej med andra skäl dragas från de i hans brev uppgivna premisserna, än att jag lovade ur egen ficka betala honom 33 rdr 16 skilling för en jordeboks upprättande och de första årens uträkning, tills saken kom i ordentlig gång, då han sedermera skulle åtnöjas med sin andel i de 4½%, som tilläggas kronobetjäningen om han i sitt besvärliga arbete finge låna EKEGRENS jordebok, vilket skedde (Bankokamrer E. hade som frälsekamrer förut förvaltats de s. k. alströmerska strögodsens) — — — Ehuru jag trodde saken oss emellan vara klar, förblev allt lika. På flera handbrev erhöles varken svar eller jordebok. — — — Då tog jag den utväg att den 17 mars i år (1789) suppliera om landshövdingens i Göteborg promotorial för min ansökning för sjukhuset att erhålla dess räntor, vilket hade den goda verkan att första remissen av dessa räntor erhöles den 21 april. Ingen jordebok eller utlå-tande medföljde — — — Då tog jag mig anledning att uti det memorial, varmedelst jag kvitterade remissen förfråga mig om den uppvisade jordeboken var riktig, erkänd och antagen. Äntligen följde ett memorial från landskamreraren HOFLING, vari han påstod, att han ej kunde anse att ifrågavarande jordebok (EKEGRENS) blivit honom lämnad för att därefter uppgöra någon jordebok över sjukhusgodset, men blott för att därefter besörja uppbörden. Han tillkännagav ock, att han ej skulle undandraga sig detta dryga arbete, så snart han fått veta för vilkens räkning det skulle utskrivas och till vem han hade att hålla sig. Mitt svar härpå skall herrarna finna så precist och utan krångel rent på saken avfattat, som med ren sak kan förenas utan — — — advokatyr.»

Det anförda utdraget må vara nog att visa, hur en ogin och kitslig ämbetsman under årtal hade möjlighet att trakassera en offentlig inrättning och dess styresman. Vederbörande måtte varit betydligt hårdfjällad, då inte ens en sådan kraftkarl som Dubb lyckades få bukt med honom.

Dubb tillade upplysningsvis att »Landscontoiret i Halmstad — förbliver i djup tystnad, oaktat jag anmärkte att jag är

tvungen att freda mig från ansvar genom besvär hos Kanslers-
ämbetet.»

Den nya direktionen hade väl fått goda skäl att ansluta sig till det omdöme om Dubb, som i en personlig skrivelse till honom gavs av CLAES ALSTRÖMER: »— — — att Dubb bestyrt både början och fullkommandet av denna inrättning», samt »att den hittills förda styrelsens beröm tillhör egentligen Herr Doktorn att uppbära.»

I samband med att Sahlgrenska sjukhuset fått sin egen direktion ville ej heller Borgerskapets Äldste underlåta att »förklara det särskilda lovord och tacksammaste förbindelse, varav Kongl. Amiralitets- och sjukhusmedikus Herr Doktor Dubb allt ifrån början av denna inrättning gjort sig högt förtjänt icke allenast genom dess närmare och dageliga tillsyn och vård om densamma utan ock dess mot flera mötande hinder och svårigheter med drift och oförtrutenhet använda möda att handhava och befästa sjukhusets rättigheter och egendomar samt sätta sjukhusets så inre som yttre hushållning i det fördelaktiga och berömvärda skick det nu äger samt den ordning och redighet, varuti sjukhusets räkenskaper och övriga handlingar bliva hållna.»

Sahlgrenska sjukhuset fick som så många av de stora sjukhusen på kontinenten sin speciella latinska sentens med hänsyftning på dess samariteruppgift. Därigenom ville man särskilt ära NIKLAS SAHLGREN för hans gåva. Sentensen ljud: *Inopem solatur et aegrum* — han tröstar den hjälplöse och lindrar den sjuke. —. De vackra och erkännssamma orden voro avsedda till inskription i anstaltens sigill.

Det var rådman Habichts förslag, vilket på direktionssammanträdet den 23 november 1789 under Dubbs ordförandeskap vann enhällig anslutning. Den lärde rådmannen och styrelseledamoten hade gjort detta lyckliga citatfynd i sin *Horatius, Epistolae selectae Lib. II, epist. I*. Rätta andemeningen med sjukhusets uppgift kunde ju ej vackrare och kortare formuleras.

Direktionens mening var dock närmast att hedra donator. Man beslöt därför att sigillet skulle få följande utseende: Donators chiffer eller initialer sättas inuti en *Corona civica* med den anförda devisen uti inskrift. Ehuru devisen tillräckligt utmärkte orsaken, varför han av eftervärlden förtjänt denna

Corona civica, borde den likvisst göras emblematiske därigenom att de båda kvistar, varav den var formad, sammanbundos av en esculapiorm samt uti exerquen sättas: Sigillum Nosocomii Sahlgrenensis, Gothoburgii 1782 erecti.»

Åt doktor Dubb uppdrogs naturligtvis att ombesörja sigillet gravering. Redan efter ett par veckors förlopp hade han det färdigt, utfört hos en gravör i Göteborg, men direktionen ville ej godkänna detta klåpararbete, utan Dubb fick det rådet att vända sig till någon »medailleur» i Stockholm. Den 2 februari 1790 kunde han uppvisa för direktionen det uti Stockholm graverade sigillet, »varuti ej idén men dispositionen blivit av en kännare förändrad, vilket behagade direktionen på det högsta även som den förträffeliga gravyren.»¹⁾

Efter en tjugotvåårig läkartjänst vid Sahlgrenska sjukhuset avgick Dubb från denna sin befattning i början av 1804 och hade enligt statuterna själv utsett sin efterträdare doktor J. J. EKMAN.²⁾ CARLANDER har en något fullständigare version därav. I ett brev till professor GISTRÉN³⁾ den 25 febr. samma

Sahlgrenska Sjukhusets sigill 1789, foto Sölve Stenström.

år skrev han: »En annan sak åter, som är god, är den att vi fått EKMAN fixerad hos oss, — — — han har med årets början emottagit Sahlgrenska sjukhuset. Oss emellan sagt bidrog jag mycket (därvid — — — emedan jag ville ha EKMAN kvar som en skicklig man och den där ville och kunde ingå i vår cordiella confraternitet».

Som skäl för sin avgång lär Dubb i anteckningar om sig själv uppgivit, att det var »för att vid en annalkande ålderdom kunna vinna någon ledighet till andra med denna något närsläktade förrättningar, som medborgarnes förtroende honom uppdragit att utföra och förrätta,» m. a. o. hans arbetsbörda hade blivit för dryg. Han behövde avlasta någon del av densamma på yngre och kraftigare skuldror.

¹⁾ Inom en Corona civica: NIC. SAHLGREN MDCCLXXXII Inopem solatur et aegrum, i omskriften: Sigillum Directorum Nosocomii Gothoburgensis.

²⁾ JOHAN JACOB EKMAN 1771—1814.

³⁾ JONAS HENRIK GISTRÉN 1767—1847.

Hospitium Incurabilium.

Nödvändigheten av ett sjukhärbärge hade givit anledning till upprepade påminnelser hos Borgerskapets Äldste dels av Dubb för Sahlgrenska sjukhusdirektionen, dels av CARLANDER som läkare vid kurhuset. De båda läkarne ville nämligen befria nämnda sjukinrättningar från oförbätterliga långliggare som upptogo platserna till men för andra sjuka, »som antingen förgingos under väntetiden», eller »bragtes uti oboteligt tillstånd».

Det är alls ej svårt att förstå Dubbs energiskt förnyade påstötningar härom hos vederbörande. Faran var överhängande, att Sahlgrenska sjukhuset om icke till namnet så dock i realiteten lätt kunde sjunka ned till ett Hospitium Incurabilium. Dubb beklagade sig vid flera tillfällen över sjukhusets nödläge. Den 9 mars 1799 skrev han till Borgerskapets Äldste, att sjukhuset hotade att så småningom förvandlas till en bostad för obotliga sjukdomar, så vida inga publika anstalter vidtoges däremot. »Ty ännu måste sjukhuset vårda och försörja en usling alltifrån den 23 september 1795, en annan från februari månad 1796 och ännu en annan från förlidna årets början. Då man till varje sjuks vederfående på ett sjukhus överhuvud räknar 6 veckors vård och påkostande, följer ganska tydligt, att ej allenast de 700 rdr som åtgått under denna tid till dessa trenne personers skötsel blivit fruktlöst använda, utan även att 50 personer stängda från de tre sjuksängarne, och kunnat där blifvit hulpna för de samma 700 rdr, som så förgäves blifvit dessa trenne ensamt påkostade. — — — Dessa trenne hava så ohyggeliga sjukdomar och stinkande flytningar, att det vore en omänsklighet förbinda de eljest nog olyckelige fattighushjonen att med dem uti ett och samma rum sammanleva, varför ock sjukhusdirektionen ej bort begära att få dem

till fattighuset avflyttade så länge härtill icke finnas särskilt beredde rum. Men som detta är en huvudsaklig brist uti mänsklighetens och ortens behov och som faller Sahlgrenska sjukhuset till en stor och oförutsedd tunga, tror sjukhusdirektionen sig igenom detta ommälande giva Borgerskapets Äldste en viktig anledning att vidtaga tjänlig utväg till försorg av denna uslaste del av ortens invånare, vilka varken till mänsklighetens vanära böra förfaras eller vara andra — — — i vägen att åtnjuta den frälsning från eländet, som dem blivit ämnad genom Sahlgrenska Sjukhuset».

Borgerskapets Äldste funno Dubbs inlaga synnerligen befo-gad, ej minst med hänsyn till det nya fattigvårdsreglementet, som stod på dagordningen att lända till efterrättelse. Hospitium Incurabilium skulle nämligen sortera under fattigvården. Skrivelsen förfelade ej heller sin verkan, ty Borgerskapets Äldste synas omedelbart ha tagit itu med frågan och läto upp-göra »ett omkostnads- och verkställighetsförslag» som de med »en öm föreställning» överlämnade till Magistraten om inrät-tandet av ett Härbärge för oboteliga uslingar. Enligt förste stadsfysikus CARLANDERS betänkande förklarade denne alla oboteliga för berättigade att däri till vård intagas utan att därvid nämna någon viss sjukdom. Han bestämde dock en viss kvalifikation vid urvalet, nämligen att »utseendets ohygg-lighet och en sjukdomen åtföljande stank, som gör personens vistande ibland friska människor odrägligt, skola göra den ene mer eller förr berättigad till intagning därstädes än den andre».

Borgerskapets Äldstes förslag gick ut på att sjukhärbärgat, som skulle underhållas av stadskassan, borde uppföras som en tillbyggnad till kurhuset, rymma 8 sjuksängar och för om-kostnadernas nedbringande ha en gemensam ekonomi med Kurhuset.

Emellertid uteblev Magistratens bifall, varför Dubb i början av följande år, närmare bestämt den 3 mars 1800, gjorde yt-terligare påminnelser därom hos sagda myndighet. Han hade kraftiga skäl därtill, såsom utredningsman i sterbhuset efter den avlidne f. d. stadsfysikus, assessoren MATHIAS GOTTLIEB SCHULZEN.¹⁾ I sitt uppgjorda testamente hade assessor SCHUL-

¹⁾ MATHIAS GOTTLIEB SCHULZEN 1727—1800.

ZEN med ett legat ihågkommit Allmänna Fattigförsörjningen. Dubb hade säkerligen på ett övertygande sätt fört dess talan hos den gamle assessorn och företedde gåvobrevet den 25 februari i direktionen för Fattigförsörjningen. Det var nedskrivet den 21 februari. Enligt detsamma skänkte assessorn sitt utom Drottningporten vid inkörsplanen till Åkarheden belägna hus och tomt, Femkanten kallad, tidigare känd under namnet Skarmans. Huset finge av direktionen tillträdas den 1 april samma år. Dessutom företedde Dubb ett tillägg till testamentet, i form av ett utdrag ur en dagen förut av SCHULZEN ytterligare gjord disposition — säkerligen ock efter bearbetning av den energiske Dubb själv. I denna disposition förklarade den gamle blinde assessorn, att då han fått kännedom om att Magistraten och Borgerskapet i staden vore sinnade att inrätta ett lasarett för obotliga sjuka, så kunde han ej underlåta att i glädje över denna mänskligheten hedrande omsorg för de uslaste varelser av vårt släkte av dess efter döden kvarlämnade förmögenhet giva och skänka till denna inrättning en summa av 500 rdr rgl mynt, vilken innan bo skiftades skulle utbetalas till fattigförsörjningsdirektionen för att av densamma på dess ansvar förräntas och endast till lasarettsinrättningen utbetala den årliga avkastningen till sex på hundra räknad.

När Dubb den 3 mars inlämnade dessa testamentshandlingar till laga krafts vinnande, gjorde han samtidigt ytterligare framställningar hos Magistraten om nödvändigheten av ett Hospitium Incurabilium och var därtill så mycket mer befogad som han nu uppträdde såsom ordförande och verkställande direktör i Allmänna Fattigförsörjningen.

Man tycker att när Dubb vid detta tillfälle kom med så talande och tungt vägande skäl som tvenne donationer, skulle Magistraten genast fallit till föga. Men nej! »Jag kunde icke förmärka», skrev Dubb, »att mitt ärende blev illa upptaget», men effekten uteblev dock, och Dubb, som fick vänta, måste efter ytterligare ett års uppskov förnya sin framställning. Därefter skred Magistraten till verket och satte i gång med byggnadsföretaget. Vid midsommartiden 1801 kunde äntligen detta Hospitium Incurabilium öppnas och de första patienterna där

intagas. »Fattigförsörjningens Cancelli och Arkiv är ännu så ofullkomligt, att jag icke säkert vet om fler än 3 personer därstädes då intogos, varav en var från Kurhuset och tvenne från Sahlgrenska sjukhuset.» Därmed tog avlastningen från sjukhusinrättningarne en begynnelse.

Man kan ej förtänka Dubbs energi i detta mål. Göteborgs Magistrat tycks ha varit honom en ofta kinkig och besvärlig instans. Dubb visste dock ge klart besked, när han tyckte att vederbörande borde få höra den hela och osminkade sanningen. Därpå kan följande extrakt ur hans »ödmjuka Memorial» till Magistraten året efter giva bevis.

Som ordförande och direktör i Fattigvården hade Dubb hos Magistraten anhållit om s. k. poletter för 5 stycken å Sahlgrenska sjukhuset ineliggande patienter i och för deras överförande till Hospitium Incurabilium. Magistraten avvisade kort och gott Dubbs framställning. Denne tyckte sig härav ha fog för sitt antagande, att Magistratens princip var att vägra överflyttning av obotligt sjuka från Sahlgrenska sjukhuset ävensom från Fattighuset till Hospitium Incurabilium. Det Dubb tillhandakomna protokollet från Magistraten slutade med »denna strofen»: Att MARIA HALLBERG såsom behäftad med Saltfluss där må varda intagen, men de övriga personers sjukdom är ej av den beskaffenhet, att dessa personer i H. I. kunna mottagas. — — —» Detta snöpliga avslag förtröt Dubb, vilket ju var rimligt nog och han beslöt sig för att giva svar. Bland annat skrev han följande: »Då jag vid den gjorda anmälan kände — — — beskaffenheten för varje persons särskilda sjukdom, så vågar jag sätta — — — mitt läkarevett samt mina egna ögons och näsas känslor så i bredd med den Högädla Magistratens omdöme i detta mål, att jag påstår det ingen av de anmälda är mindre berättigad till intagande i de oboteligas lasarett — — — än MARIA HALLBERG. Ty ehuru stanken av den vattusiktige och förlamade Helena Kellander och av den krumpne samt blinde Magnus Sten ännu icke är odräglig, så är dock den förres utseende och den senares jämmer så ohyggliga att deras tillstånd är mycket mera ömkansvärt än Maria Hallbergs med sina plåsterlappar i ansiktet, — — —. För övrigt skulle det vara oanständigt och vämjefullt ått erinra om

den stank som åtföljer en 20-årig benröta ifrån knät allt ned till fotleden och av en ehuru 15 år yngre uti stumpen efter ett avsågat ben, om man än skulle förtiga den, som kommer ifrån en mållös, som sanslös ligger lam i alla lemmar och endast igenom stanken av excrementerna påminner, att han icke njuter en uppässande skötsel; — — — om det icke tjänte till erinran, att domaren i denna fråga gått sjukrummet förbi på långt avstånd utan att veta hur därinom står till. I annat fall än detta skulle det även kunna anses för ett missfirmande att anföra, det Sara Lundgren och C. G. Strömstedts konvulsioner som i det närmaste likna en obotelig fallandesot efter alla folkslags bruk ålägges Politien (Magistraten) att avsöndra från friska människors umgänge och det just för den ohyggliga åsynens skull mera och långt förr än dem som endast besväras av saltfluss — — — så länge de kunna gå uppe och även ute — — — som Maria Hallberg.

Men ifrån denna rangtvist emellan eländen och ohyggligheter föranleder mig protokollet att däruti yppa en aritmetisk orimlighet. — — — Tio stycken lära kunna inrymmas (i sjukhärbarget för tillfället inrymt i fattighuset på grund av utvidgning av H. I.) och då där alltifrån årets början icke mer än fem sängar varit upptagna, så följer att Högädla Magistraten icke nu kan finna rum för mer än en person. Tillåtes mig fråga, för vilka de övriga fyra rummen stå lediga? förmodligen för inga andra än dem, som hava saltfluss! — — — Urvalet av de hittills intagna har gjorts av Fattigförsörjningsdirektionen som anhållit hos Högädla Magistraten om polett till deras förplägning — — — och aldrig har därpå givits avslag förrän nu. — — — För övrigt är Fattigförsörjningsdirektionens (h. e. Dubbs) föresats vid användandet av sjukhärbarget den följande: Att då Fattigvårdens tvenne läkare — — — eller Kurhusets läkare eller Sahlgrenska sjukhusdirektionen (h. e. Dubb) påfordrar omvårdnad för sådana, som de efter längre tids bemödande att återförhjälp till hälsan, förklara för obotliga så gör sig Fattigförsörjningsdirektionen (Dubb) underrättad om så beskaffade personer kunna erhålla husrum och förplägnad uti rotarne, — — — men om sådant icke kan erhållas och ledigt rum finnes uti Hospitium Incurabilem, så begäres — — polett

av Högädle Magistraten i avseende på förplägningen och skötseln endast, — — — men alldeles icke till någon prövning om kvalifikationen, som i detta fall går utom gränsen av de kunskaper, som erfordras av en domare — — —.

Efter denna omständliga — — — berättelse vågar Fattigförsörjningsdirektionen hoppas att Högädle Magistraten icke vidare avslår de anmälningar till intagande uti de oboteliges härbärge — — — eller det Högädle Magistraten förkastar de grunder varpå detta hopp fotas. I annat fall anhåller Fattigförsörjningsdirektionen (Dubbs) att Högädle Magistraten täcktes underrätta om tid och ort, varest ändring må kunna sökas. — — —»

Efter genomläsandet av denna vidlyftiga berättelse känner man en nyfiken undran, hur »domarne» i Magistraten reagerade för Pappa Dubbs kraftiga avbasning.

Detta var den mindre allvarliga sidan av Dubbs skrivelse. Den hade ock mycket mörka sidor, de för honom själv dagligen aktuella sjukhusinteriörerna, som han med kännarhand tecknade, och de brydsamma förhållanden, han som sjukhusläkare trots all sin rådighet hade svårt att bemästra. Man får onekligen en stark känsla av, hur rätt HVASSER hade då han en gång skrev orden: Medicinens historia är den mänskliga jämnerns annaler.

Dubbs fattigvårdsplan, dess praktiska utformning och tillämpning.

I Göteborgs Tidningar hade på våren 1795 förekommit en artikelserie i fattigvårdsfrågan under rubrik: Till prövning och vidare utarbetande, samt undertecknad D. Anonymiteten var genomskinlig och ej avsedd att dölja. Alla i staden visste att det var Doktor Dubb, som var upphovsman till dessa »tankar om de fattigas bärgning». Dubbs väl genomtänkta och övertygande framställning var tillkommen i den lofvärda avsikten att giva vederbörande en påstötning, i det han anhöll att landshövdingen och Göteborgs Magistrat ej längre måtte uppskjuta ett i stadens namn tidigare givet löfte. »Det vore obilligt att knota över att en sådan plan ej kunnat hittills under krigiska, ohyggliga och svåra tider sysselsätta sådana ämbetsmän, som med yttersta svårighet kunnat medhinna de göromål, tidernas skick dem påhopat» — det låter nästan som om Dubb drev med Magistratens arbetsförmåga — »men nu då framtidsutsikten så behageligen klarnar och betydande gåvor lätta ett sådant företag ville han låta denna med största vörnd och välmening avlämnade anmaning tjäna till anledning att utan uppskov företaga denna högst nödvändiga anstalt».

Dubb avsåg sålunda att väcka största möjliga uppmärksamhet med sina artiklar och han lyckades. En stor kommitté tillsattes. Landshövding BECKFRIES förklarade i uttryckliga ordalag, att han fäst stort avseende vid de anonyma artiklarna. De voro ju ock direkt adresserade till honom och Högädla Magistraten. Artiklarna äro alltjämt läsvärda. Framställningen var klar och bindande och de principer han gjorde gällande kunna väl sägas fortfarande äga sin giltighet. De hedra med all rätt sin författare och förtjäna återgivas. I betydligt sammandragen form intages här det viktigaste av deras innehåll.

Den anonyme titulus D. började med att omnämna att han hört, att man önskat sig goda råd, hur det skulle kunna sättas en gräns för det besvärliga tiggeriet i staden. Han ville därför till allmänhetens granskning framlägga de grunder, varpå »alla de författningar till detta ändamål måste byggas». Han uppställde först några ledande principer, till antalet elva, av vilka de viktigaste lydde: No 5, Tiggerier kunna ej avskaffas — — utan att man förskaffar var och en torftig (fattig) all nödig livsbärgning; No 6. Detta kan förskaffas uti en stad, där handel och näringar äro uti full rörelse och böra där ej finnas tiggare och allmosehjon, som ej äro av ålder eller sjukdom orkeslösa. No 7. För dessa böra tillräckliga fattighus och sjukhus inrättas och underhållas; No 10. Den som efter sådana inrättningars början hellre vill tigga än arbeta skall den upprättade direktionen äga rättighet att summario processu antingen driva från orten eller på tjänligt ställe innesluta — — — att endast för födan arbeta till inrättningarnes fördel».

Viktigt vore dessförinnan att skaffa sig noggrann kännedom både om det föreliggande behovet och de utvägar man hade att välja.

Ehuru det vore omöjligt att bestämma någon proportion i förhållandet mellan folkmängden och antalet allmosehjon tycktes det dock »vara allt för besynnerligt att härstädes där hela folkmassan säges vara endast 15.000 personer och där man har inrättningar till kanske mer än 250 orkeslösa och sjuka personers underhåll — — — samt anstalter till omtrent 300 barns fria undervisning och behov, skall finnas 332 privilegierade tiggare — — — och 100 exspectanter, som avvakta dödsfall för att vinna rum och föda i fattighuset utom alla, som på gator och vägar begära hjälp. Detta allt visar att här nu finnas över 1.000 personer eller att minst var femtonde person är allmosehjon, — — — Det har ej undfallit någons uppmärksamhet att en ganska stor del av dem, som begära allmosor, äro till utseendet raska eller orkesföra och friska, att de förebära det ingenting är för dem att förtjäna och att de söka arbete men ej kunna få något».

I detta sammanhang omnämnde titulus D. att staden dock för mer än tjugo år sedan upprättat ett arbetshus. Han före-

ställde sig därför, att en nitisk förvaltning med tillräckliga maktmedel bakom sig skulle utan att använda några processomvägar kunna insätta på Rasphuset den som lättjades vid arbetet eller lättsinnigt förstörde undfånget tillverkningsämne. En direktion över den gemensamma fattiganstalten borde strax kunna sända en sjuk till Sahlgrenska sjukhuset, en nersmittad till Kurhuset, en utlevad till Fattighuset o. s. v. Han var således fullt på det klara med pauperismens olika yttringar samt att var och en av dessa yttringar tarvade sin adekvata vårdform.

Författaren var fullt övertygad om »att det aldrig kan bliva Magistratens eller Domarens sak, som alltid hava händerna fulla med göromål och tråtor om ditt och mitt att speciellt samsätta sig med fattigpolice (ordning) och de fattiges underhåll och försörjande. — — —» Dubb hade alltid ett gott öga till Magistraten — »utan bör allmänheten härifrån frikalla den och själv lida denna möda». Inrättningen borde förvaltas av de givande medborgarne, och han vore för sin del övertygad att alla därvid skulle drivas av en ädel och gemensam nitälskan, detta så mycket mer, »som borgerskapet och landshövdingen därtill utfäst sig, då fråga förevar om de högtidligheter och lustbarheter som vid det glada tillfället skulle anställas då Göteborgs stad för första gången såg sin nuvarande allernådigste Herre, Gustaf IV Adolf inom sina vallar.¹⁾ Högst salige Konungen emottog denna förklaring med största nåd och beprisade deras människokärlek, som ej blivit avskräckta av den misslyckade arbetsinrättning som av dylik anledning företogs vid 1772 års kröning». D. syftade på det förut omnämnda arbetshuset, som tycks ha stått till föga eller ingen nytta. Den ändring till det bättre som Dubb åsyftade var att allmosorna, som nu skänktes utan urskiljning, blevo insamlade och använda som arbetslöner. Tvenne arbetshus borde inrättas, det ena för frivilligt arbete och det andra för tvunget och ovillkorligt arbete som på ett tukthus eller rasphus. De allmosehjon voro nämligen få, som ej kunde användas till något slags arbete, om blinde, förslamade etc. undantogos. Den andra delen av allmosetagarne skulle förminskas till hälften, i det de på grund av lättja

¹⁾ I juli 1786.

och liderlighet voro så fördärvade att de hellre skydde orten än läto tvinga sig till något arbete.

Därvid komme också i överbägande den skillnad som finnes emellan en fabrik och ett arbetshus. »Den förra, som drives av uppövade och skickliga arbetare, kan bära sig och giva vinst, men det senare kan aldrig bestå av sig själv eller drivas utan förlust». Detta berodde till väsentlig del därpå att ej alla i senare fallet kunde arbeta på behöfliga varor och lönande vis förrän de därtill upplärda blivit och inövade. »Sälunda förer en inrättning och arbetshus med sig behovet av arbetsskolor så väl för äldre personer, som för de uppväxande barnen. Deras övriga undervisning, som uti läs- och skrivskolor kan anses för nödig, torde tillika tillräckligen kunna givas på 2:ne dagar i veckan, då de 4 övriga brukas till arbete» — — —.

Den 18 juni 1795 sammanträdde å Borgerskapets Äldstes rum i Stadshuset den stora beredningskommittén för förbättrade försörjningsanstalter. Dubb kunde med fog tillskriva sig äran av att den äntligen kommit till stånd. Den utgjordes av landshövdingen, greve BECKFRIES, borgmästare DANIEL PETERSSON, direktören vid Ostindiska Kompaniet WILLIAM CHALMERS, majorerna vid stadens båda regementen, GUSTAF GIERS och C. G. PLANTING-GYLLENBÅGA, landssekreteraren HANS HUMMEL, rådmannen HANS EDV. PETERSSON, tullförvaltaren J. J. DAM, handelsmännen JONAS SERSTRÖM, JONAS KJELLBERG och SVEN LINDSTRÖM, kopparslagaren HANS WOHLFART och svärdsfejaren LINDBERG, »vilka tillika med amiralitetsmedikus herr doktor Pehr Dubb och rådmannen herr JACOB SWAHN blivit anmodade och utnämnde att utgöra en kommitté till utarbetande av någon säker plan rörande tiggeriets hämmande här i Göteborg», summa femton stycken, allesammans kända och vederhäftiga män. Kommitténs första åtgärd var säkert mycket klok. För att i möjligaste mån »undvika mycken vidlyftighet» beslöt den att »anmoda doktor Dubb, landssekreterare HUMMEL, rådmän PETERSSON och handelsmannen KJELLBERG att sinsemellan rådpläga om bästa planen till tiggeriets förekommande och de fattigas försörjande». Av dessa fyra voro dock de tre för många, ty det gick till sist så att doktor Dubb fick ensam ta hand om hela utredningen. Major

GIERS och rådman PETTERSSON hade visserligen var för sig inkommit med välmenta försök, men Dubbs genomtänkta plan och kostnadsberäkningar ehuru kanske väl sangviniska, väckte det största förtroendet och gjorde hans förslag till det helt dominerande vid rådplägningsbordet. Överskriften var anspråkslös, Dubb kallade förslaget sin Pro Memoria och meningen var ju att han muntligen skulle föredraga den, vilket ock skedde vid sammanträde den 10 februari 1797. Kommitténs protokollförrare, RYDKVIST antecknade att stadens invånare hade »nyligen till glädjebetygelse och varaktig åminnelse av Konungens eget höga anträde till regeringen gjort subscription till ett frivilligt arbetshus, varigenom med tillhjälp av redan bekanta donationer ett betydligt understöd för påtänkta anstalter vunnits».

Pro Memorian tillkom således under gynnsamma auspicer. Den gällde väsentligen vad som nu kallas »den yttre fattigvården». Dubb kalkylerade å ena sidan med cirka 800 stycken understödstagare, å andra sidan med cirka 8.000 rdr:s tillgångar, räntor av subscriberade och donerade medel jämte frivilliga gåvor. Hälften av de behövande borde medelst den föreslagna arbetsanstalten kunna försörjas genom arbetslöner. Den andra hälften skulle uppbära understöd, graderat efter behovet från en skilling till fem skilling dagligen. Efter en utförligare ekonomisk utredning, som här utelämnas, fortsatte Dubb att föredraga sin P. M. i ungefär följande ordalag: »Ingen kan neka att tiggeriet aldrig kan hämmas om inte barnen först undervisas i de utvägar, som finnas att förvärva sitt bröd, och avhållas ifrån sin spädate ålder från görslöshet, grunden till lättjan och alla deras följande laster, och sedan att alla arbetsföra förses med tjänligt arbete och alla orkeslösa förplägas. — — —

Denna huvudregel är gillad och dess verkställande beslutat. De i behov stadde — — — böra (av mantalskommissarierna) klassificeras till sin särskilda ålder och uppgifter vad de tillförne varit. Dessa uppgifter böra lämnas till stadens prästerskap för att därvid bifoga de anmärkningar som höra till personernas moralitet och vad understöd de genom dem njutit av milda gåvor. — — — Därpå följer utväljandet av de för var rote nödvändige tre sysslomännen, ordningsman, förplägare och uppsyningsman. Dessa ha sedan att tillsammans besöka de fattiga

för antecknandet av deras personalia, sinnes- och kroppsförmögenheter, deras förvärvsskicklighet, tillgångar och kläder, möbler och verktyg, vad slags understöd de tro sig behöva att försörja sig ensamma eller med familj. Detta låter vidlyftigt, men då man har ett tryckt formulär att däri i varje kolumn anteckna ett eller ett par ord, är det ganska lätt och vigt, — — — att summariskt sammandraga — — —. Därpå kommer först frivilliga arbetsanstalten att tagas i överbäggande, vidare att inhämta de redan varande barmhärtighetsstiftelsernas uppgifter. — — — Samma fråga behöver göras om spinnhuset. Se först då, mina Herrar, kan ett detaljerat reglemente komma i fråga. Men man skall noga akta sig för att binda händerna, så att det ej må kunna förändras allt efter som erfarenheten däruti visar bristerna, ty sådana åtfölja alla mänskliga företag, men i synnerhet mina uppgifter.

Efter de fattiges antal indelas fattigrotarne; 30 hushåll eller 60 ensamma i varje rote tyckes vara varken för litet eller för stort antal. Var rote bör som förut nämnts ha sin Förplägare, sin Uppsyningsman och sin Ordningsman och till betjänt ett Fattigbud. Ordningsmannen avgår vart år och de andra succedera honom i sin tur. Förplägaren blir efter ett års bestyr Ordningsman och Uppsyningsmannen succederar honom. Sålunda tillsättes endast en person om året och det blir Uppsyningsmannen. Om deras åliggande gäller följande: Uppsyningsmannen bör ofta besöka de fattiga, åtminstone trenne gånger inom 14 dagar och efterse deras arbete och hemseder, helst så lagandes, att han kommer oförmodat. Han har ock att vid sjukdomsfall tillkalla Fattigläkaren eller Fältskären för att undersöka om den sjuke kan snart tillfriskna eller behöver försändas till sjukhus, utfärda begravningssedel etc. rapportera till Förplägaren om en sjuk eller död skall avpoletteras och till Ordningsman i politiemål (ordningsmål). Förplägaren är den egentliga person som skall hava omsorgen om förskaffandet av de fattigas livsuppehälle, härbäрге, beklädning etc., utdela fattigpengar, ge poletter till rudimentarier, betala arbetslöner och veckopengar, ge polett till ved, tran etc. Fattigbudet står under hans disposition från kl. 11 f. m. till kl. 3 e. m.

Ordningsmannen är direktionen ansvarig för ordningen (po-

litien) inom sin rote och har att var vecka inlämna generalrapport till direktionen om timade förändringar i hans rote, varje månad attestera Förplägarens månadsförslag på supponerade behovet, besöka de fattige att erfara deras levnad, utröna om våld eller partiskhet skulle utövas — — — därför äga fattighjonerna vända sig till honom med besvär eller klagomål över hårdhet eller obilligt bemötande. Till hans makt hör ock att till spinnhuset försända alla dem som befinnas tigga i eller utom hus etc.

Fattigbudet som utses bland understödstagarna skall varje afton besöka alla fattiga i kvarteret och kl. 7 om morgonen om vintern och 6 om sommaren rapportera allt som förefallet hos de fattige till Uppsyningsmannen såsom om någon insjuknat, dött, avvikit eller förstört något av gods eller verktyg, varit full, slagits etc. Till fattigvården förordnas ock en läkare och en fältskär samt en barnmorska.

Läkaren och fältskären ha att undersöka dem som uppge sig sjuka och lämna skriftligt intyg om personen skall avskrivas för sjuk och njuta sjukförplägning, hur länge sjukdomen kan räcka, om den sjuke kan skötas hemma eller bör försändas till sjukhus; fältskären har att betjäna med åderlåtningen, förbindning och obetydligare skador och plåstra med gamla obotliga bensår etc.; barnmorskan att biträda vid några vissa fruntimmerskrämpor och sätta klystir etc. emedan alla förlossningar böra hänvisas till sjukhuset».

I mars följande år var Dubb färdig att framlämna ett »av honom författat projekt till reglemente för Göteborgs Allmänna Fattigförsörjningsanstalt». Både i sina tidningsartiklar och sin P. M. hade ju Dubb utbett sig »allmänhetens anmärkningar och bifall». Han fick bådadera. I förslaget funnos verkligen åtskilliga svaga punkter, särskilt vad som gällde de »frivilliga krafterna». Redan i april gjorde den ansedde handelsmannen ZACHARIAS ROOS sina »reflexioner»: »Indela de fattiga i rotar — — det bleve 15 rotar och till var rote 3 sysslomän, bliver 45 och i direktionen 6 ledamöter, gör tillsammans 51. — — — Om de skola redeligen fullgöra alla dem i reglementet ålagda skyldigheter — — — hava de liten eller ingen tid övrig till sitt eget soutien; varifrån skola alla dessa sysslomän tagas? Och

blir följden törhända att en stor del (av dem) slutligen kommer att öka de behövandes antal och komma anstalten till tunga — — — första tillsättningen torde bli möjlig, men framtiden visar motsatsen.» Många mer eller mindre befogade invändningar riktades mot förslaget detaljer: »Sysslomännens arbete fordrade mer besvär än man av någon obelönt kunde förvänta sig. — — — Sysslorna fordrade ett särskilt lynne, det vore »obilligt att den nitiske och driftige skall tråla för den bekymmerslöse och late, är det därför ej bättre att personer mot årlig lön antogos? — — » »Det ordet stambok (d. v. s. en bok, i vilken man antecknade sig för årlig bestämd gåva) är förhatlig, och konungens tillstånd att få begära allmosor uppmuntrar ingen att giva. Den som vill giva, ger nog ändå. — — — Hur kan en gåva kallas frivillig, om den skall honom utpantas, det är att missfirma Majestätet, att begära dess tillåtelse att få tillgripa en egendom.» Många funnos som ansågo planen allt för stort tilltagen, »det är ej möjligt sätta Göteborg i jämförelse med Hamburg» o. s. v. Denna invändning torde hänsyftat på ett då utkommet arbete av Voght: *Über Hamburgs Armenwesen*, även översatt till svenska. De i detta arbete omnämnda anstalterna till förekommande av tiggeri torde tjänat Dubb till förebild.

Dubb lämnade de mera oviktiga anmärkningarna åt sitt värde, men ville ingalunda medgiva att planens vidlyftighet tålte vid några inskränkningar om ändamålet skulle vinnas. Borgerskapets Äldste tillstyrkte förslaget stadfästelse, men framhöll dock, »att den uppgivna planen i ganska mycket bör kunna simplificeras, när man kommer in i dess utförande, emedan erfarenheten då visar genvägar, som man ej kan träffa med tanken».

Omsider kom förslaget i hamn genom »kongl. Mts. nådiga stadfästelseresolution å det Reglemente som i Göteborgs stad blivit överenskommet och vidtaget till arbetshus och fattigförsörjningsanstalternas förbättrande därstädes, givet Drottningholms slott den 20 augusti 1799».

Första direktionssammanträdet hölls den 20 december 1799, varvid man enades om att välja doktor Dubb »lika värdig som nitisk» till ordförande. Det fordrades ock Dubbs kraftnatur att

hålla detta verk uppe. En enda gång och alldeles för tidigt synes han dock varit nära att svikta. Den 1 november 1800 föredrog han nämligen sin åstundan att bliva entledigad från »ordförandet» och begärde att direktionen ville utse hans efterträdare. Som var att vänta »överhopade» de övriga ledamöterna honom »med enhällig röst», att han ej måtte ledsna vid den besvärliga befattningen förrän anstalten nått bättre stadga och vunnit allmänhetens förtroende. Dubb höll dock fast vid sin avsägelse och försäkrade, att åtskilliga hinder funnos för hans kvarstannande å ordförandeposten, däribland en tillärd avresa från staden under följande år. Allt hans motstånd var förgäves, inga motskäl hjälpte, och Dubb måste kapitulera inför den välvilliga och intensiva bearbetningen. Han fick lova att kvarstå ännu ett år — det blev 29 år.

TVÅ ÅR EFTER nämnda kritiska tidpunkt inkom Dubb med en mycket utförlig redogörelse för sitt fögderi. Ur den tämligen digra skriften lämnas följande kortfattade utdrag: Sysslomännen hade fullgjort sina skyldigheter med ett nit och en beslutssamhet, som motsvarat hans förväntningar. Arbetet hade varit mödosamt, men man hade också uträttat så mycket att fattignumren alldeles ej förökats under de svåra år, då hungersnöd plågat landet och handeln i högsta grad inskränkts genom ofredad sjöfart, felslaget hopp om lönande sillfiske och Ostindiska kompaniets missöde. Den egentliga yttre världens utgifter hade man lyckats ganska väl balansera.

Arbetshuset vållade desto mer bekymmer. Dubb skrev därom bl. a.: Försök ha blivit gjorda att utom riket avyttra de tillverkade lin- och blångarnen, men de hade alldeles icke svarat emot förmodan. Då direktionen hade sig bekant att fattiganstalterna i Hamburg, Bremen och de preussiska hamnarne årligen avsände skeppslaster med linnegarn till Skottland som en mycket kurant vara, så kunde varupriset på vår även tillsända spånad, i kvalitet jämgod om ej överträffande de andra, ej annat än väcka den tanken att arbetsmetoden hos oss måste vara trög och ofullkomlig samt arbetslönerna i samma mån för dryga, varför direktionen med kostnad och äventyr därifrån förskaffat en häcklare och en spinnerska samt funnit sin förmodan grundad, ty häcklaren tager mer än dubbelt så

många skålpund tågor mot ett lispund lin som våra häcklerskor och det på 6 gånger mindre tid, emedan han häcklar ett lispund på två timmar, dag in och dag ut. Likasådant är förhållandet med spinnerskan, hon spinner två trådar på en gång, en med vardera handen och det med lika lätthet, vad finhet som begäres efter ett bestämt alnetal på skålpundet och det med en sådan färdighet i handlaget, att det på en engelsk spindule av 22188 alnar sällan slår fel på 200 alnar. Orimligheten att begära det äldre personer skulle uti dessa båda stycken kunna tillägna sig någon färdighet har föranlåtit direktionen att under dessas inseende inrätta en undervisningsanstalt för 10 à 12 års barn, varest framstegen dagligen förspörjas med den största tillfredsställelse. Nu återstår att få vävnadsanstalterna på samma sätt förbättrade — — — —

Att förskaffa fattighjonen deras föda för ett lindrigt pris har direktionen ej förr än nu i år till fullo vunnit sin avsikt, då den fått fyra stycken sådana nyttiga och sparsamma inrättningar i gång som sopphusen i England och Tyskland, varest i stället för veckopenningar utdelas ett halft stop soppa och $\frac{1}{2}$ skålpund bröd till var person om dagen. Den utmärkta ynnest kungl. kommerskollegium behagat visa, då det meddelat tillstånd att från utrikes ort (Köpenhamn) införa de förträffliga väl inventerade digestorerna av gjutjärn till sopphusen samt några spinnrockar från Skottland med dubbla huvuddon till modeller bör vid detta tillfälle tillkännagivas etc.

Denna framställning var avsedd för Kongl. Majestät. Anstalten befann sig helt enkelt i svåraste trångmål. De frivilliga gåvor Dubb räknat med hade nedsjunkit till en obetydlighet. De flesta av borgarne gävo ingenting. Kollektörerna bemöttes med kallsinnighet och stundom med ohövlighet, så att ej längre någon ville åtaga sig denna förrättning. Inrättningens alla tillgångar voro för året tömda, och vad värre var, kassan hade för det följande året endast att räkna med kollekten på nyårsdagen. Det återstod intet annat än att taxera ut det nödiga beloppet på stadens borgare. »Vågade jag i följe av allt detta framföra min önskan, att Kongl. Majestät i nåder täcktes beskydda och befordra denna anstalten, så bestode den däruti: Att JONAS KJELLBERGS förslag bleve i nåder anbefallt till ef-

terföljd och antages (att var och en skulle uti tre år betala så mycket årligen till anstalten som han i personalavgift betalar till K. M. och Kronan, med 50 % tillägg för handlande och ett avdrag av hälften för hökare och gesäller). Att K. Mt. i nåder täcktes låta sätta någon gräns för den härstädes garnisonerade militärens giftermål, varemot intet synbart hinder lägges av kompanicheferna, varigenom händer att inrättningen jämt och samt belastas med änkor och barn efter sådana personer, vilka tillsammans med de föravskedade utgöra en tredjedel av fattigpersonalen samt att Herrar Kompanichefer därför förbjödos att tillåta flera giftermål än för 25 man på kompaniet; — — — Att det rikliga understöd till inrättningen som bliver i nåder beviljat, utan undantag sträckes till alla stånd och klasser av stadens invånare och det för alltid.

Dubbs skrivelse avsåg att i viktiga delar komplettera Magistratens till K. M. ingivna förslag om uttaxering för ovan sagda ändamål, men som Dubb funnit vara i väsentliga delar ofullständigt.

Om skrivelsen någonsin blev avsänd skall lämnas därhän. Referatet av densamma är efter en i arkivet bevarad »kladd» Dubb hade dock en ovanligt lycklig förmåga att drilla igenom sina särmeningar och var ju särskilt väl anskriven på högsta ort.

Även om de ekonomiska förhållandena efter hand ljusnade, hade Dubb år efter år stora vanskligheter att övervinna. Det gnisslade icke så sällan i det ömtåliga maskineriet. Särskilt måtte sysslomännen ganska snart sjunkit i kvalitet att döma av t. ex. följande ampra inlaga från Dubb till Borgerskapets Äldste 1807: »I betraktande av den ringa nytta som vid sopphusen erhålles genom det antal sysslomän som årligen tillsättes, ehuru deras sysslände icke medför mera besvär än att det av en enda man skulle kunna utföras, som ock av det myckna besvär, som deras tillsättande förorsakar utan att räkna den mödosamma förrättning, som varje utnämnd syssloman tror sig vara ålagd — har man fattat beslut att antaga en enda person mot passande arvode för tillsyn och ordningshållande vid de fyra sopphusen. — — —» Dubb hade ock tidigare fått framhålla att »ingen godvilligt åtar sig dessa förrättningar än

den som blivit född i en bättre folkklass eller — — — njutit en mera vårdad uppfostran».

Det var ej ens alltid lätt att anskaffa personer till att sköta soppkokningen.¹⁾ Dubb omtalade i direktionen en kalkyl han uppgjort, som visade att en portion soppa kunde anrättas till en skilling och fem runstycken utan kött och till en skilling och elva runstycken med kött och berättade tillika att han vidtalat gamle kocken Catton med soppkokningen för de fattige med villkor att han för sig och hustru hade att undfå fri mat en gång om dagen och dessutom 8 skilling i veckan samt att han i förstone tycktes vara väl nöjd därmed, men det oaktat avhållit sig från slutligt svar på utsatt dag, varföre då de fattiges bispringande med livsförnödenheter till drägligt pris nu mer än tillförne är av högsta angelägenhet en av Kapten VEINBERG hitställd artillerihustru lämnades företråde etc.

Det skulle bli allt för enahanda att genom mer än 30 års protokoller följa Dubbs ordförandeskap i fattigvården. Jag ämnar i stället dröja något vid en betydelsefull dag i Dubbs levnad, den 6 mars 1807, då Borgerskapets Äldste till honom överlämnade den medalj, som de lätit prägla över honom till evärdelig hugfästelse »av hans outtröttliga bemödanden att bringa den av honom själv föreslagna fattigförsörjningsanstalten till stadga». Medaljen hade sin lilla förhistoria. Vid Borgerskapets Äldstes sammanträde den 20 september 1805 förevisades ett utkast i gips till densamma. Professor ROSÉN²⁾ hade lämnat förslag till inscription dels på latin, dels på svenska. Man beslöt att hänvända sig till professorn vid Konstakademien, LORENZ SPARRGREN,³⁾ till börden göteborgare, och bedja honom om något passande emblem. Nästa sommar översändes till Borgerskapets Äldste av professor SPARRGREN ett gipsavtryck av den i stål stuckna formen till medaljen över Dubb. Graveringen var utförd av medaljgravören KARL ENHÖRNING⁴⁾,

¹⁾ DUBB hade i tryck 1802 utgivit: Beskrivning på de soppor, som till de fattigas försörjning beredas och om rumfordska soppan.

²⁾ GUSTAF ROSÉN 1772—1835, lektor vid Göteborgs gymnasium, sekr. i Göteborgs V. o. V. S.

³⁾ LORENTZ SVENSSON SPARRGREN f. 1763 i Göteborg död 1828 i Stockholm, miniatyrmålare.

⁴⁾ KARL ENHÖRNING, medaljgravör, 1745—1821.

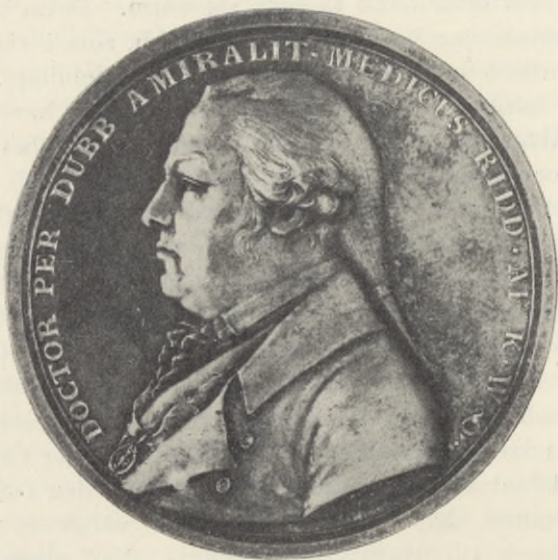
ledamot av Akademien för de fria konsterna. Man tyckte nog att arbetet i och för sig var mästertligt utfört, men fann att ansiktets utseende ej tillräckligt liknade den person det skulle föreställa. Det beslöts att förfrågan skulle göras hos professor SPARRGREN, »om denna saknad kunde hjälpas», och om detta skulle ytterligare öka kostnaderna. Redan den 15 juli kunde sällskapets ordförande uppvisa »brev» så väl från professor SPARRGREN som från gravören ENHÖRNING, av vilka framgick, att eftersom »den åstundade medaljen icke befunnits likna personen, som skall föreställas», den senare åtog sig »att göra en ny stämpel mot 100 rdr b:co i tillökning eller 300 rdr in alles med villkor att tredjedelen genast förskjutes.» Förslaget antogs under uttrycklig förutsättning, att den nya modellen bleve besiktigad av professorerna SERGEL och SPARRGREN innan medaljen utfördes, »på det likheten icke måtte denna gången förfelas». Borgerskapets Äldste åstundade ock att medaljen med tydliga ord skulle visa att den gavs av dem till Herr Doktorn och Riddaren Dubb, på det deras avsikt ej måtte tillägnas någon annan, då kostnaden av dem enskilt besörjdes. På deras sammankomst den 30 januari 1807 kunde ordförande förevisa ett exemplar i silver av medaljen, som befanns så väl träffa originalets utseende, att man utan vidare betänkande beslöt att låta förfärdiga medaljen i nödigt antal exemplar. Till de två exemplar, som skulle präglas i guld, skulle åtgå 30 dukater, de av silver skulle vardera kosta ungefär 3 rdr b:co. Utom den medalj av guld, vilken var ämnad till doktor Dubb, ville Borgerskapets Äldste även förära en sådan till tullförvaltaren BRUNJEANSSON för hans synnerliga nit och besvär att befordra fatiganstaltens och särskilt arbetshusets bästa.

Tiden för det högtidliga överlämnandet var bestämd till den 6 mars. Med sin ordförande, grosshandlare ANDERS ANDERSSON, i spetsen begåvo sig Borgerskapets Äldste i samlad trupp till Dubbs bostad i sahlgrenska huset vid Norra Hamngatan.¹⁾ Att närvara vid sollenniteten hade på herr ordförandens särskilda invitation infunnit sig landshövdingen, baron CARPELAN,

¹⁾ Enligt benäget meddelande av ERLAND LÅNGSTRÖM bodde D:r DUBB under åren 1801—1834 i Stadens 5:te Rote 60 eller nuv. Norra Hamngatan 14 (Drätselkammerhuset).

ryttmästare SAHLGREN och ännu några. Av allt att döma kom man oväntat, och akten blev för Dubbs del helt improviserad. De av ordförande och föremålet växlade anförandena meddelas in extenso som påtagliga dokument över hur omtyckt och avhållen Dubb var. Hängivenhet och tacksamhet präglar ordförandens tal. Man märker granneligen, även om man stryker ett streck över talets fåtaliga retoriska blomster, att Dubb vunnit hjärtan. Dubb svarade överraskad, kanske först en smula knarrigt, men efter hand talande sig varm. Detta tal är det enda aktstycke jag lyckats finna av Dubb, som i viss mån är självbiografiskt och därför så mycket värdefullare. Grosshandlare ANDERSSON yttrade följande: »Länge hava Borgerskapets Äldste dröjt att en corps uppvakta och betyga Herr Doktorn och Riddaren sin högaktning, erkänsla och tacksamhet. De hava icke desto mindre med innerligaste glädje sett och erfarit verkningarne av det nit och oupphörliga bemödande, som Herr Doktorn och Riddaren dageligen, ja stundeligen utövar vid fattigförsörjningen, som till alla delar av Herr Doktorn och Riddaren omfattas. Denna anstalt har för sitt upphov att tacka Herr Doktorn och Riddaren, och dess bestånd vilar ännu huvudsakligen på Herr Doktorn och Riddarens omsorg. Vi kunna icke upprepa dess välgörande verkningar i samhället. Den har lättat, om icke alldeles förekommit den fattiga nästans bekymmer, den lidandes smärtor, de värnlösas vårdande och beredande till nyttiga medborgare. Vad glada utsikter kunna vi icke för framtiden och efterkommandena lova oss, då Herr Doktorn och Riddarens yttersta bemödande gå därpå ut, att tilldانا dessa värnlösa för att icke i framtiden öka fattighopens antal. Vi hava att tacka försynens bestyrande, som inom vårt samhälle uppväckt och utrustat en man, som med en så innerlig åhåga åtagit sig draga tyngden och omsorgen för denna kristliga inrättning. Borgerskapets Äldste hava så vitt i deras förmåga stått sökt bereda tillgångarne för fattigförsörjningens vidmakthållande för framtiden. Detta är icke nog av den erkänsla, vartill de finna sig skyldiga. De hava länge varit betänkta att på något hedrande och värdigt sätt kunna bevisa sin tacksamhet, och de tro sig icke lämpligare för eftervärlden kunna förvara minnet av sin aktning för en medborgare, som

upppoffrar allt för att följa sin böjelse och sitt valspråk att gagna (prodesse) än då de nu få den äran att till Herr Doktorn och Riddaren överlämna en medalj¹⁾ med dess bröstbild, slagen på Borgerskapets Äldstes enskilda bekostnad. Denna är en ringa erkänsamhet av oss. Den som är vida större förvaras i de fattigas välsignelse, och deras avtorkade tårar kunna icke annat än giva Herr Doktorn och Riddaren inom sig själv den ljuvaste tillfredsställelse.

PER DUBB.

Medaljong grav. av C. Enhörning, slagen 1806.

Mätte den Högste förlänga Herr Doktors och Riddarens dagar med hälsa och välgång och med denna hjärtliga önskan få Borgerskapets Äldste den äran att innesluta sig i Herr Doktorn och Riddarens fortfarande ynnest och vänskap.»

Med synbar sinnesrörelse emottog Dubb medaljen och yttrade sina känslor över den honom därigenom skedda heder uti ett

¹⁾ På medaljens fränsida läses: »Erkänsla / Af Göteborgs Stad / Hvars Fattigvård / Inrättad / Efter Hans Förslag / Vann Verkställighet / Genom Hans Drift. I avskärningen: På Stadens Äldstes Bekostnad 1806. Den å G:s Museum befintliga medaljen är i silver av 16:de storleken.

muntligt tacksägelsetal, vilket sedermera skriftligen författat och avlämnat var av sådant innehåll: »Då jag aldrig kunnat, emedan jag aldrig velat, lära mig konsten att förstå mig, måste jag med vanlig öppenhjärtighet bekänna, att denna av mig även så litet förmodade heder, som den förmodligen är utan allt exempel förefaller mig mera tungt än angenämt överraskande. Mig tillskyndas nu utav ett in- och utrikes namnkunnigt (!) och högt värderat samhälle, Göteborgs Borgerskaps Herrar Äldste, en oförgänglig ära, som jag varken hittills kunnat förtjäna eller vågar hoppas att i framtiden bliva värdig även igenom de yttersta bemödanden. Ibland de ringa kunskaper jag äger, har jag i synnerhet sökt att förskaffa mig den nödvändigaste för min egen sällhet, att känna mig själv. Huru ofullkomliga mina framsteg även härutinnan må vara, finner jag dock oaktat allt det besvär och de smickrande ömdömen som Herr Grosshandlanden Andersson såsom ordförande nu behagat tillägga mig, att jag är till alla delar oförtjänt till den medalj, som mig nu blivit överlämnad. Jag har bemödat mig, att utspana vidden av de förstånds- och sinnesförmögenheter, som den Allsmäktige behagat tilldela mig, och funnit dem icke tillåta några betydande, stora eller lysande företag, varföre jag ock med det högsta begär att vara nyttig och gagnande för mänskligheten inom den lägre och arbetande delen av medborgerliga samfundet till de allmännaste händelser uti levnaden och därvid i synnerhet att trösta den lidande. Denna hos människor allmännast rådande känslan har jag bemödat mig att bringa till en med samfundslevnaden ganska förenlig ordning. Mina försök hade vilken annan som helst kunnat företaga, och lika lyckligt utföra. Skulle dock viljan hos mig igenom förtrogna vänners uppmuntran visat sig härutinnan av någon synnerlig kraft emot den i allmänhet, så erinren Eder, mina Herrar, att en rätt, god och rättvis vilja icke är någon medborgerlig förtjänst utan var och ens rena och ovillkorliga skyldighet.

Men om det tillåtes mig, vilket jag önskar, att få emottaga denna präktiga medalj såsom ett bevis av den vänskap, varmed Borgerskapets Äldste behagat hedra mig, huru skall jag icke då ända till förtjusning finna mig smickrad av denna äran och

däruti igenkänna ett ovärderligt prov av densamma vänskap, för vilken jag uti många år och på mångfaldiga sätt varit ett lyckligt föremål! Huru skulle jag då kunna emottaga detta dyrbara, detta förnyade vedermäle av Herrarnes fortfarande ynnest och godhet, om icke med den livligaste glädje med de mest upprörda, de angenämaste känslor. Och huru kan denna så utmärkta, så sällsynta vänskap och heder av mig besvaras, om icke med de varmaste tacksägelser, med den förbindligaste erkänsla! Huru svagt, huru ofullkomligt måste dock icke dessa av mig kunna visas! Ty då Eder godhet och vänskap igenom medaljens varaktighet, räcker längst in uti framtiden och sek-lerna igenom bliver ett lika ojävaktigt som talande bevis om Göteborgs Borgerskaps ynnest för mig, så bliver min tacksamhet, min erkänsla och min tillgivenhet för Eder inneslutna inom detta bröst och upphöra med min verkningsförmåga i graven. Uti en sådan oförmögenhet dristar jag dock försäkra, att den sista suck, som med okvalt förnuft uti förvandlingens stund utgjutes utur detta bröst skall framföra välsignelsers tillönskande över Göteborgs stad och dess Borgerskap såsom vänner och välgörare, samt över Sahlgrenska sjukhuset och Göteborgs Allmänna Fattigförsörjningsanstalt såsom kvarlämnade kära föremål. Dessa anstalter, som så angenämt sysselsatt mig i livstiden, hoppas jag med säkerhet skola med lika sorgfällighet som hittills långt in uti framtiden få åtnjuta Borgerskapets Högtärade Herrar Äldstes ömma och sorgfälliga omvårdnad.»

»Efter vänskapsfullaste avskedstagande», heter det i protokollet, »förfogade Borgerskapets Äldste sig härifrån till Tullförvaltaren Herr Fred. Brunjeansson. — — —».

Dubb var emellertid så djupt gripen av den ärofulla uppskattning och utmärkelse, som kommit honom till del att han, när han återvunnit herraväldet över sina känslor trodde sig ej ha framfört sitt tack i lämpliga ordalag. Denna tanke nästan tvang honom att författa en ny tacksamhetsbetygelse till Borgerskapets Äldste, i vilken det bl. a. hette: — — — Den 6 mars har varit mer än den märkvärdigaste dagen i min levnad, den har varit för mig den ärorikaste. Give Gud att den under min ännu återstående levnad, ej måtte fördunklas

av för stora svagheter. Det oväntade sätt, varpå den — — — beredda minnesvården mig ovetande blivit upprest — — — satte mig utom vanlig fattning och tillstånd. Känslan av det ojämförliga förhållandet emellan den av Herrarne givna, av mig icke en gång önskade, ännu mindre påräknade belöning, och den ringa möda jag för eget nöje använt i detta avseende, var orsaken att jag utan ordning, knappt med något sammanhang kunde framföra de tankar, som hjärtat uppfyllt av erkänsla och tacksamhet ville förestava.

I fall Herrar Äldstes protokoll omnämner den utmärkta ära mig bevisades, anhåller jag ödmjukligen att den ytterligare gunst måtte bevisas mig att — — — emottaga nu avlämnad förklaring — — — ».

Dubbs reformarbete på fattigvårdens område tycks haft ett genomgripande inflytande på hela det göteborgska samhällslivet. Det var hans personliga insats, som höll fattigvårdsarbetet uppe, och det krävde sin man till den grad, att det föranledde Dubbs avskedstagande från läkaresysslan vid sjukhuset.

Dugliga medhjälpare skaffade han sig inom sina vidsträckta umgängeskretsar. Bland sina vänner och bröder predikade Dubb fraternité om ock ej egalité och många lystrade med uppriktig hängivenhet till hans ord.¹⁾ Biskop WINGÅRD gav en märklig belysning av den dubbska väckelse, som gick genom samhället, när han skrev: » — — — Unge män, födde till lycka och i begrepp att vinna den, avbröto sina enskilda förvärv och övergävo sina nöjen för att få vandra mellan nödens motbjudande tillhåll, bestrida förvaltningens oskonsamma

¹⁾ Som ett belysande exempel må ur Svenskt Biogr. Lexikon Ny följd, Sjätte bandet sid. 203 följande anföras: ERIK MAGNUS LEFFLER, född 1779, segelsömmare inkallades i fattigvårdsstyrelsen — — — » L. vandrade träget omkring för att se, huru flitigt strumpstickorna och spinnrockshjulen rördes i kojorna. Särskilt skulle L. inspektera Masthugget. Där bodde han mitt ibland de fattige. Nöden blev dock stundom så stor, att det flitigaste arbete ej kunde den avhjälpa — — — då skickade någon av de förmögnaste medel till E. M. L., så att han blev en ny Frangipani (brödsbrytare), som dagligen måste utdela de största korgar bröd från sin dörr till hungrande skaror. — — — L. blev DUBBS efterträdare som ordförande (i Fattigvårdsstyrelsen), men han stod ej länge ut med det mödosamma arbetet. — — —

sysslande och tröttas i dagslånga sammankomster. En inrättning, som väcker och underhåller denna håg har så mycket mindre förfelat sitt ädla ändamål, som den förädlar sina verkställare. Må de i densamma befunna bristerna bliva bemärkta till förbättring, men aktning vila över verkmästaren och hans första mästersvenner.»

PER DUBB.

Oljem., sign. Per Krafft d. y., 1808, tillhör
Frimurarelogen i Göteborg.

Ledamotskap i karantänskommissionen.

Den 27 november 1804 förordnade Kungl. Majestät om tillsättandet av en karantänskommission i Göteborg. Denna skulle visserligen närmast inrikta sina omsorger på att avvända Gula feberns instieg i landet, men fick dessutom vidsträckt fullmakt och fria händer att på bästa sätt söka för riket ordna karantänsfrågan i dess helhet.

Oroande rykten hade kommit från Medelhavsländerna. Sedan 1803 härjade Gula febern på Spaniens sydkust. Kommerskollegium fann saken betänklig, helst de inlöpande underrettelserna gåvo vid handen att farsoten fått en »gruvlig» utbredning i Malaga, Alicante m. fl. orter, som flitigt besöktes av svenska spanienfarare. Importen från Spanien till Sverige var ganska livlig och omfattande; då som nu infördes vin och sydfrukter, men dessutom socker, snus och torkade hudar. Det var risk att denna pest genom de livliga handelsförbindelserna och varuutbyte kunde spridas till våra nordliga landamären. Man beslöt därför att i någorlunda god tid möta faran.

Den kungliga kommissionen skulle bestå av landshövdingen som ordförande, cheferna för kustflottan och lotsverket, tvenne av stadens mera framstående skeppsredare och en av dess läkare. Förste amiralitetsmedikus Dubb var under sådana förhållanden självskriven. Arbetsfördelningen blev följande: Konteramiral DE FRESE och major HJÄRTA skulle biträda i vad militär- och sjöväsendet vidkom, kommerseråden BJÖRNBERG och TARRAS skulle granska räkningarna och förste amiralitetsmedikus Dubb borde handhava »den medicinska detaljen», och allt vad därmed hade gemenskap. »Den medicinska detaljen» var ett mycket tånjbart begrepp samt den avgjort viktigaste delen av hela karantänsväsendet, varför Dubb genom sina andraganden och utlåtanden i egenskap av sakkunnig blev den dominerande i den högt lysande kungliga kommissionen.

Dubb var ock den som fick bära arbetsbördan i de löpande ärendenas handhavande medelst vidlyftiga utredningar och tjänsteskrivelser. Kom därtill hans planerande för karantänsinrättningens vidare utbyggande; det hela befann sig ju än så länge i sin linda. Detta organisationsarbete var i Dubbs smak, ja, vad mer var, karantänsväsendets ordnande fängslade så helt hans intresse, att till och med hans dagliga arbete, den enskilda läkarpraktiken, fick stå tillbaka, om man får tro ett protokoll av den 22 september 1806, varom vidare längre fram.

Läkarverksamheten vid Sahlgrenska sjukhuset hade Dubb vid denna tidpunkt överlämnat i goda händer till sin efterträdare, doktor J. J. EKMAN, och han hade således i viss mån skaffat sig frihet att efter behag välja sin sysselsättning.

Karantänsväsendet och den kungliga kommissionen lydde närmast under kommerskollegium, och kommissionen hade därför att från nämnda myndighet avvakta meddelanden om smittor i utlandet. Detta var den laga gången för dylikt rapportväsen. Dubb fann snart, att Kunglig Majestäts nådiga tågordning i sagda hänseende var i farsotstider allt för långsam och riskfull. Han gjorde därför slag i saken och lyckades nästan med ens genomföra ett bättre epidemiologiskt underrättelseväsende. Redan den 12 december 1804 inkom på kommissionens bord och föredrogs den dubbiska framställningen om att till handelns lättande och tids vinnande alla svenska handelsagen-

ter och kommissarier skulle åläggas, att så snart farsot yppades på de orter, där de vistades eller i grannskapet av desamma, omedelbart och direkt till kommissionen och dessutom samtidigt till kommerskollegium inberätta förhållandet och därtill bifoga förteckningar på de fartyg å respektive platser, som därstädes lastade på Sverige och Östersjöhamnarna. Dubb hade tillagt den viktiga motiveringen: »Om kommittén skall avvakta dessa underrättelser från kommerskollegium, så är naturligt, att fjorton dagars uppehåll i det minsta uppkommer igenom postens omgång.» Dubb kunde tryggt dragit till med en månad eller ännu längre tid. Förslaget otvivelaktiga värde insågs även av de övriga medlemmarne i kommissionen, vilka därför gävo det sin omedelbara anslutning. Brev härom skulle med dagens post avgå till kunglig Majestät. Förslaget inrycktes ock i sinom tid i kunglig Majestäts reglemente för karantänsväsendet.

Karantänskommissionen visade ingalunda brist på energi, snarare utvecklade den ett överflöd på arbetsiver genom täta sammanträden och digra protokoll. Redan efter ett år inkom kommissionen med fullständiga ritningar och kostnadsförslag till nybyggnader på Känso, dit fartyg från smittad ort sedan några tiotal år blivit hänvisade. För de projekterade nyanläggningarne torde Dubbs idéer varit normgivande.

Egendomligt nog reserverade sig kommissionen i viss mån mot det framlagda förslaget och detta visade sig mycket befogat. Kommissionen kunde nämligen ej tillstyrka det relativt kostbara bygget, så länge ej staten förvärvat äganderätten till platsen, för vilken arrende årligen erlades till Brännö hemmansbor.

Rikets finanser voro ej heller särdeles lysande; bättre därför att bygget tills vidare ställdes på framtiden. Samtidigt med att den kungliga kommissionen insänt byggnadsförslaget hade även begärts fastställelse av traktamenten för dess medlemmar. Statsberedningen trodde sig visserligen äga tillräcklig anledning att för sin del understödja denna anhållan, men ansåg samtidigt att frågan förfallit genom »Commissionens inställande».

Skrivelse därom föredrogs å kommissionens sammanträde den 22 september 1806. I slutet av denna skrivelse hette det:

Statsberedningen hade dock ej kunnat undgå att instämna med kungliga kommissionen i dess omdöme om ledamoten Pehr Dubb. Med sin grundliga kännedom, erfarenhet och drift hade Dubb tagit del i kommissionens grannlagaste göromål och därunder försummat den praktik, som för hans utkomst varit nödvändig. Kunglig Majestät hade därför funnit doktor Dubbs oförtrutna åtgärd förtjäna synnerligt avseende och med anledning därav tillslagit honom en gratifikation av 500 rdr b:co, vilken gratifikation skulle förvandlas till en present av en vacker dosa till nämnda värde.

Tillfället var högtidligt. Landshövdingen, Friherre CARPELAN, som fungerade som ordförande, tog till orda i ett »till ämnet lämpligt och prydande tal», samt överlämnade K. M:s gåva, en gulddosa, till doktor Dubb, som å sin sida med betygande av dess underdåniga tacksamhet för denna K. M:ts utmärkta nåd till herr ordföranden och samtliga herrar ledamöter avlade dess livligaste betygande av erkänsla för det medverkande honom blivit visat till åtnjutande och erhållande av denna K. M:ts dyrbara nåd.

Därefter uppläste landshövdingen statscontoirets brev, daterat den 15 augusti, däri ock anfördes, som ovan nämnts, något angående »Commissionens inställande». Efter denna sollenna slutscen av sitt tvååriga arbete, beslöt därför kommissionen att som sin sista ämbetsgärning »förordna sig själv vara upplöst». Det tycks dock som den återuppstått redan följande år och att K. M:ts erinran om dess inställande ej varit fullt så allvarligt menad.

Tiden gick och intet blev åtgjort med karantänsbyggnaderna. Först 1815 fördes saken ånyo på tal. Brännö hemmansbor och byamän överlät nämligen äganderätten över Känsö till K. M. och Kronan. Den 28 juli samma år beslöt kungliga kommittén »att sätta sig i verksamhet» efter dess tynande tillvaro. Vid samma tid utanordnade nämligen K. M. 5.000 rdr b:co att utgå av nionde huvudtiteln för att påbörja uppförandet av de planerade byggnaderna. Först skulle grunden till observationshuset och magasinet läggas. Följande år belöpte sig kostnaderna för byggnadsverksamheten till nära 22.000 rdr b:co. Dubb såg sina planer snart nalkas fullbordan, mycket

pengar åtgick dock. År 1817 utanordnades på konvojskommissariatets stat 25,000 rdr b:co. Pestlasarettet tycks ha uppförts sist av anstaltens fem byggnader. Dubb nagelfor med ytterlig noggrannhet de uppgjorde ritningarna till detsamma.

Den 11 september samma år skrev utrikesministern LARS VON ENGESTRÖM ett brev till Landshövding VON ROSEN med en befallning från kronprins Carl Johan »att på den nya karantänsplatsen på Kängö åt samtliga utländska konsulter i Göteborg göra en middag på det de må bliva bekanta med denna sköna och kostsamma inrättning.» Omkostnaderna skulle påföras karantänskassan. Tyvärr återfinnas i handlingarne inga uppgifter om middagen på Kängö. Det finns dock all anledning att tro att den var »animerad».

Riktigt i ordning blev ej anstalten förrän därpå följande år. Den 30 november 1818 rapporterade nämligen militärbefälhavaren därstädes, major Forsell till karantänskommissionen, att inrättningen var färdig.

Det var till stor del Dubbs verk, som därmed nått sin fullbordan. Själv ansåg han sig nu berättigad att draga sig tillbaka från kommissionen; den 4 september hade han av K. M. entledigats från sitt ledamotskap. Samtidigt förklarade K. M. i nåder »dess nådiga välbehag över den nit och skicklighet, varmed Herr Doktor Dubb städse fullgjort de honom i denna egenkap åliggande skyldigheter». Den 13 följande oktober avtäckades han högtidligt. Landshövding VON ROSEN uttalade den stora förlust och saknad man kände och hyllade honom för hans mångåriga biträde och den sakkunniga rådighet Herr Dubb alltid visat karantänsanstaltens fortkomst, befordran och vidmakthållande. Herr Dubb förklarade därefter sin högaktning och tacksamhet för den kungliga kommissionens städse visade benägenhet och förtroende samt avträdde.

Så enkelt och flädlöst redogjorde protokollet för avslutningen av Dubbs verkligt stora gärning i det svenska karantänsväsendets tjänst.

Med begagnande av Dubbs egen redogörelse i Vetenskapsakademiens handlingar för år 1818 om den svenska karantänsanstalten på Kängö, skall jag giva en kort framställning av denna anläggning.

Dubbs beskrivning är i vissa delar mera lik en skildring av en sjöfästning i skärgården. Först talar han om dess läge; därefter heter det: Hamnen säker och rymlig så att några tjugo större fartyg kunna därstädes ligga på svaj — — — knappt en slup kan landa annat än på hamnsidan under ett högt berg, varifrån hela hamnen kan överses och beskutas — — —. Ett batteri för 4 sexpundiga kanoner — — — överst på den höga bergsklippan — — —.

Då ett fartyg anländer — — — mötes det av militärbefälhavaren eller av karantänsmästaren i prejbåt i lovart om fartyget. — — — Sedan karantänsmästaren anvisat det ställe i hamnen, antingen förtöjt emellan moringen och ankare eller lagt det på svaj uti den utstakade linjen, — — — avlämnar det sin slup och båtar — — —. Karantänflaggan hissas på för eller stortopp — — — om nätterna en lysande lykta, vilkens ombyte sker efter signal och skott från batteriet — — —. Om nätterna gå patrullbåtar flera gånger genom linjerna, bevärade, då folket på något fartyg visar olydnad och bångstyrihet. — — —

Vid karantänsplatsen ges signal från batteriet med röd flaggas hissande då rökningarna på fartygen skola verkställas, — — — patrullbåt utsändes att efterse det rökningen verkställas. — — — Då bevakningen är otillräcklig äger kommissionen rättighet att ifrån kusteskadern rekvirera ett eller flera bevärade fartyg till biträde i hamnen, ävenledes kryssare, då — — — fartyg äro att förvänta och obemärkta skulle kunna gå Käsö förbi — — —.

Man kan av det nu anförda nästan märka att det är en amiralitetsmedikus, van vid sjömilitärt språk, som fört pennan vid denna beskrivning.

Tilläggas må endast, att inomskärsbevakning anordnats medelst patrullbåtar i Skalla, Kungshamn och Koster; dessutom hade tre utomskärskryssare kommenderats till bevakning, en med station mellan Skagen och svenska kusten, en utanför Koster mot Norge och en mellan Selö och Vinga. Denna dyrbara bevakningstjänst indrogs dock så fort förhållandena det medgävo.

Jag övergår till de fasta försvarsanordningarna och använder alltjämt Dubbs framställning.

De utgjordes av Lasarettet eller Pesthuset, Observations-sjukhuset med det viktiga Kommunikationsrummet, Convalescenthuset samt Mönstringshuset, därtill kom boningshus och magasinlokaler m. m.

Pesthuset eller Lasarettet — — — övra våningen innehåller 8 rum — — — ärnade till sjukskötsel, undre våningen likaledes 8 rum till boning för läkarstaten — — — Sjukrummen med gipsade tak och väggar målade i en brunröd färgblandning för att bryta den bjärta vitheten som plågar och skadar den sjukes ögon — — — lufttrummor i kakelugnen — — ventiler vid taklisten och golvet — — — två fönsterluffer i varje rum, börja 4 alnar från golvet och $1\frac{1}{2}$ aln höga gående upp mot taklisten, varigenom dagsljuset blir mildare, rummen dragfria och alla väggarne lediga till flera sjuksängars användande samt all kommunikation förekommen att därigenom in- eller utpraktisera något — — — Latriner finnas uti alla rummen innebyggda och försedda med vattenrör ifrån reservoi- ren på vinden till orenlighetens avsköljande — — — Så snart tecken till förbättring visar sig — — — förflyttas den sjuke uti ett annat rengjort och med syrsatt saltsyregas och utrök- ning väl renat rum — — — till dess han kan gå uppe, då han flyttas in uti

Observationshuset — — — avstängt från landet med en vindbrygga ävensom från Pesthuset med en dylik. — — —

Ett rum — Kommunikationsrummet — är ensamt ärnat till gemenskap med Pesthuset — — — tillstängt för alla som icke äro Lasarettsläkaren eller Karantänsmästaren följaktliga.

För det tillkrånglade beträdandet av detta rum citeras Dubb ord för ord: Då t. ex. karantänsmästaren var e. m. ditgår för att avlämna provianten för påföljande dag, öppnar han fönstret för att utvädra vad av syrångor ännu kan vara kvar uti rum- met, sedan Pesthusläkaren varit där på f. m., innan han låter dem som bära proviantpersedlarne eller andra rekvirerade va- ror ingå och avlämna dem. Då sådant är verkställt inhämtar han uti en blecklåda de rapporter och rekvisitioner, som läka- ren där avlämnat, väl genomblötte med vinättika, upphängda över snören till avdrypning samt avlämnar efter sig de brev eller förhållningsordres, som äro ämnade Pesthusläkaren eller

andra personer uti lasarettet. Därefter innan han utgår och väl låser dörren framsätter han de rökverksmaterialier, vilka Pesthusläkaren skall blanda tillsamman, när denne är sinnad att gå därifrån.

Sedan karantänsmästaren detta verkställt, låter han nedsläppa vindbryggan mellan lasarettet och observationssjukhuset samt med klockringning giver dem uti pesthuset tecken att avhämta varorna uti kommunikationsrummet.

När pesthusläkaren låtit avhämta vad som på lasarettets behov uti detta rum var inlagt, igenstängt fönstren som karantänsmästaren öppnat för vädringen och kvarlämnat sina och ekonomens rekvisitioner och rapporter, sammanblandar han de av karantänsmästaren framställda rökningmaterialierna och tilläser dörren efter sig samt ringer för att påkalla vindbryggans upphissande och tillåsning. — — — Efter 10 à 12 dagars vistelse i observationshuset överflyttas de tillfrisknade till

Convalescenthuset — beläget inpå holmen uti en med lövträn planterad dal, — de tillfrisknade äga väl sin frihet att få vistas ute i luften, men få icke nalkas sjukhusen, hamnen eller magasinet — — —.

Mönstringshuset — på en klippa ytterst vid hamnen, består av 2:ne rum, varav det ena är alldeles öppet på en sida och har ingen annan gemenskap med det andra än igenom 2:ne fönster. Uti det öppna rummet samlas skeppsbesättningen som genomgått sin karantän — — — och mönstras av karantänsläkaren innan den erhåller sin Practica — — —.

Detta utgör kontentan av Dubbs redogörelse för inrättningen. Han tillade ock några erkännssamma ord om den som haft överinseendet och ledningen av arbetena, nämligen majoren vid kungliga Fältnätningsskåren, riddaren av kungl. Svärdsorden, JACOB FORSELL¹⁾ samt komplimenterade dennes nit, kunskap och driftighet. Forsell och Dubb delade äran för inrättningens utmärkta skick.

¹⁾ JACOB FORSELL 1788—1832, farfader till operasångare J. FORSELL, hade av egna medel förskönat karantänsparken. Detta lär varit anledningen till att änkan av staten som skäligen ersättning för av mannen gjorda utlägg beviljades 600 rdr b:co.

Förste fältläkaren och lantvårnssjukan.

Vid krigstillstånden 1788, 1801 och 1808 konstituerades Dubb som förste fältläkare vid västarmén.

De två förstnämnda åren berörde väl kriget föga Göteborg. 1788 års oroligheter föranledde som bekant Gustaf III:s dramatiska besök i staden.

Beträffande Dubb så stod han ingalunda handfallen i sin nya befattning trots saknad av reglemente. Han inrättade nämligen efter eget gottfinnande ett fältlasarett samt utarbetade och utgav med K. M:s nådiga gillande ett reglemente för medicinaltjänstgöringen såväl vid fältlasarettet som i kantoneringskvarteren.

Om »kriget» 1801 skrev CARLANDER i en av sina epistlar till GISTRÉN den 4 april samma år: »— — — här ha vi djup fred och knektar till överflöd. Fältlasarettet är i aktivitet med 60 à 70 sjuka — — — Doktor Dubb är förste fältmedikus vid hela västra fördelningen och har redan 2 eller 3 kungliga fullmakter därpå och behövde än flera om det skulle vara väl gjort. Han har sålunda mycket att beställa, men glömmer ändå ej att hälsa dig så mycket — — —.»

Huru annorlunda var ej läget 1808—1809, två av de hårdaste ofärdsår i rikets historia! Krigshändelserna berörde väl ej heller denna gång i någon väsentligare grad landets västra delar, det stora sorgspelet försiggick långt härifrån på båda sidor av Bottnen. Så mycket mer hade man i västra Sverige kännning av farsoterna, särskilt den s. k. lantvårnssjukan, genom sin härjande framfärd bland rikets vapenföra ungdom alltför sorglig i åminnelse.

Dubb mottog sin utnämning till förste fältläkare den 14 mars 1808, samma dag som konungariket Danmark förklarade Sverige krig. I avseende på hälsotillståndet var allt ännu så länge

lugnt, men det var det olycksbådande lugnet före det annalkande stora sjukdomsutbrottet.

Ett första givakt kom i mitten av april från provinsialläkaren i Strömstad, doktor FREDRIK MARIN¹⁾, som i ämbetsskrivelse till K. B. omtalade att farsot utbrutit i provinsen. I skrivelsen, som var dagtecknad den 14 i sagda månad, anhöll han, att med vad utväg som helst de friska skyndsammast åtskiljdes från de sjuka, att de senare ställdes under vård av sjukskötare, att ordningsmän i församlingarne tillsattes att övervaka sjukskötseln, att läkarstationer inrättades utmed stora landsvägen i varje pastorat, där provinsialläkaren hade att infinna sig å bestämda dagar för att ge instruktioner och utdela medikamenter. Det var onekligen en ropandes röst. En av dem som hörde och förstod vad saken gällde var Dubb; i övrigt är det ju känt att både de militära och civila myndigheterna i hög grad saknade förståelse för och omtänksamhet om vad förhållandena krävde. Doktor MARIN inflickade i sin skrivelse följande ord: »Hos Högl. Kongl. Collegium Medicum har jag i ödmjukhet föreslagit om icke den eller de läkare som med nit och dagligt upptagande vågade deras liv under ett jämt umgänge med de besmittade sjuklingar måtte hos K. M. allernådigst anmälas till något större dagstraktamente än vad Reglementet utsätter helst med det fastställda eller 24 skillingar för dagen omöjligen någon ämbetsman subsisterar och att så hända kunde att någon därvid användes som icke hade egen tillgång.» Reflektionerna göra sig själva.

Av förste fältläkaren Dubb skymtar man i de dagarne föga i handlingarne. Han var allt för strängt upptagen och just i färd med upprättandet av ett fältlasarett i Göteborg. Under april och maj låter han införa återkommande annonser i stadens tidningar med vädjan till allmänheten att bidra med slitet, rentvättat och torrt linne till kompresser och förband. »Det som utbjudes till försäljning måste dessutom vara fritt från fallar och knutar och betalas då efter godheten med 20—40 skilling R.G. S. för skålpund. Det avlämnas på fältlasarettet vid Hästbacken emot kontant betalning, sedan det för mig blivit uppvisat och priset bestämt. Vad som åter ämnas som gåva för de

¹⁾ FREDRIK MARIN 1772—1834, provinsialmedikus.

sårade stridsmäns skötsel emottages av mig med all tacksamhet.»

Den 13 maj infördes annons om anställning av sjukvakter-skor. »Skickliga personer, som äga kännedom av sjukskötsel och äga bevis om god frejd kunna till antagande anmäla sig hos Förste Fältläkaren Herr Doktorn och Riddaren Per Dubb.» Den 24 maj utbjudes beställningen av 200 stycken sängar, som inom 14 dagar måste vara färdiga etc.

Dubb på sin post, vaken och förutseende, insåg snart att försiktigheten krävde större utrymme. Redan i början av maj inger han till general en chef, C. M. ARMFELT, en skrivelse att man för fältlasarettets behov borde utrymma den norra flygeln vid västra paviljongen av den nybyggda artillerikasärnen. Cirka 14 dagar senare måste Dubb tyvärr rapportera att Magistraten ställt sig ovillig till hans projekt och kommit med flera invändningar mot detsamma. Detta föranledde generalen en chef att taga bladet från munnen och låta vederbörande veta vad deras frid tillhörde: »I en tid då alla böra livas av nit och bidra till allmän nytta, även om sådant sker med någon uppoffring, hade jag visserligen icke väntat motsägelser till omnämnda projekt eller tvekan att genast omfatta ett sådant tillfälle för att beredvilligt uppfylla dess avsikt, men då ett annat förhållande sig visat och vilket på det högsta mig förtryter, är jag härigenom föranlåten anmoda Herr Landshövdingen etc. Sparre tillhålla vederbörande på stället, det de genast och utan all invändning utrymma föreslagna delen av Kasernen.»

Det skulle efter ett par månader visa sig att också detta, som man trodde, rikligt tilltagna utrymme långt ifrån räckte till för de inströmmande sjuka. Det befanns nödvändigt att först som sist ställa hela artillerikasernen till fältlasarettets förfogande. Förmodligen utgick även detta initiativ från Dubb. Magistraten ställde sig efter vanligheten stick i stäv, och erbjöd i stället Gymnasiehuset, ett anbud som knappast vittnade om den rätta värdesättningen av ungdomens studier, och föranledde en allvarlig protest av gymnasiets rektor, Doktor ROSÉN. Som ett parallellfall kan erinras om att Magistraten under krigstillståndet 1788 upplät trivialskolan till rakstuga för garnisonen.

Magistratens snäva hållning föranledde en förnyad läxa från kommanderande generalen, som vid detta tillfälle var Baron BROR CEDERSTRÖM, sedan ARMFELT råkat i kunglig onåd, och avgått. Generalen skrev bl. a.: »Då nöden gör lag måste alla andra konsiderationer vika. — — —. Att Göteborgs stad när nöden fordrar, ej skulle kunna lämna inkvartering åt några hundrade i kasernen nu logerande artillerister jämte hustrur och barn, är alldeles stridande mot begreppet om denna stads storlek och rikedom och bör staden skatta sig lycklig att under detta krig, varav den mindre än andra lider, ej vara betungad av någon annan ovanlig inkvartering än ett sjukhus, som nu sättes till 1.000 man — — —.»

I början av juli kunde provinsialläkaren MARIN meddela att »nervfebern — — — i Bohuslän — — — blivit våldsamt dödande och smittosam.»

Enligt generalordern den 15 juli 1808 uppdelades läkarbefälet på följande sätt mellan Dubb och livmedikus RISLACHII¹⁾: »Doktor Dubb behåller liksom förut högsta inseendet över sjukhusen i Göteborg, Strömstad och Tingvalla samt över all läkarstat som tillhör 5:te och 6:te brigaderna, Livmedikus Rislachii återstoden av västra armén.» Det bör ha varit en oerhörd prestation för den ene som för den andre. I all denna tidens klagan och oro är det uppfriskande att läsa CARLANDERS brev till GISTRÉN den 22 juni 1808. Han låtsar sig vara smått förargad över att han just ej har några utsikter till sommarledighet för en beramad stockholmsresa: »Det har jag att tacka det satans kriget för, som väl icke så egentligen angår mig, men sysselsätter så besatt Doktor Dubb som förste fältläkare vid Västra Armén från Gud vet huru långt in i Norge ända till Varberg, och Evert som förste fältskär vid härvarande fältlasarett, att jag icke utan stor obillighet kan öka deras göromål med mina. — — — Röda och blå och gröna och svarta engelsmän hava vi hela långa tiden haft här till dageligen överflöd, men om de göra oss någon nytta skall nu väl sent omsider visa sig. Jag tror aldrig på dem!»

I en den 23 juli utfärdad generalorder inrycktes ock de för-

¹⁾ GABRIEL GAMALIEL RISLACHII f. i Storkyto i Finland 1765, död i Vänersborg 5 dec. 1808.

modligen av förste fältläkaren utarbetade förhållningsreglerna för dem som insjuknat i diarré. Efter några allmänna föreskrifter, att befälet håller soldaten till snygghet, att han varnas för att varm dricka kallt vatten, ligga på fuktig mark o. s. v. fortsattes ordern sålunda: »Så snart någon känner magplågor, bör han icke gripa till hetsiga saker eller andra otjänliga kurer utan genast anmäla sig hos läkaren. En sådan sjuk avsändes då genast till det ställe där bataljonens sjuka vårdas och där möjligen ske kan i särskilda rum eller hyttor för de av diarré besvärade inrättas och framför allt en särskild latrin för dem uppkastas, vilken en gång i dygnet överkastas och där mark och terräng det tillåter åtminstone en gång i veckan en ny och tillräckligt djup upptages och den gamla noga igenfylls.» Om dessa föreskrifter är ej annat än gott att säga, men värre var att många bataljoner varken hade läkare eller medikamenter.

Ju längre det led frampå sommaren dess mer tilltog sjukligheten och dödligheten. Vad var att göra? Goda råd voro dyra. Den 13 september ingav Dubb en Pro Memoria till karantänskommissionen. Han framhöll den fara för smittosamma sjukdomars utbredande i staden, som kunde tänkas vara förenad med de från Strömstads sjukhus till Göteborgs fältlasarett ständigt ankommande sjuktransporterna. Under ofta använda 14 dagar på transporterna förvärrades manskapets lidanden ytterligare av det regniga och kvalmiga vädret samt nätternas kyla, och man hade därför goda skäl att frukta, att dessa åkommer därigenom kunde förvandlas i smittosam fältsjuka, som lätt skulle sprida sig i hela orten, om ej nödiga anstalter däremot fogades. Dubb hade föreslagit att förlägga alla från Strömstad ankommande sjuka i karantän. De borde för detta ändamål mottagas och inläggas i ett på Strömmen därtill apaterat fartyg, Gustaf III kallat, tillhörigt Nya Ostindiska Kompaniet. På detta sätt kunde den sjuke isoleras från allt umgänge, tills beskaffenheten av hans sjukdom hunnit utrönas.

Kommissionen »igenkände i doktor Dubbs projekt hans alltid visade nit och omtanka för Kunglig Majestäts och fäderneslandets bästa» och uttalade sitt gillande särskilt över Dubbs projekt att föreslå ett särskilt karantänställe för de till Göte-

borg ankommande transporter, då Käsö karantänsplats ej var utrustad med byggnader för ändamålet och dessutom 4 mil (?) avlägset från de lasarettor, dit de sjuka efter vederbörlig undersökning skulle vidare försändas.

Kommissionen beslöt och förordnade i överensstämmelse med Dubbs förslag samt anhöll hos K. M. att kronans manskap på Gustaf III skulle fördes med klädespersedlar etc. från lasarettförrådet samt nödiga föranstaltningar göras om proviantering och förplägning. Otvivelaktigt har Dubb genom denna sin rigorösa åtgärd i väsentlig mån hindrat smittan att sprida sig bland stadsbefolkningen. Den fick så att säga rasa ut ombord på sjukskeppet. Dubb såsom varande linnéan omfattade säkerligen LINNÉS teori om »exanthemata viva» och etiologilära om smittorna, att dessa berodde på ett levande contagium tillhörande mundus invisibilis. Dubb drog de praktiska konsekvenserna av denna LINNÉS lära samt sökte genom sträng isolering av de sjuka skydda samhället för contagiet i LINNÉS mening.

Sjukskeppet Gustaf III bör ha inrymt cirka 250 man. Tillståndet ombord torde ha varit fruktansvärt. På detta fartyg kunde den danteska inskriften varit fullt passande: »I som här inträden, lämnen hoppet ute.» Endast ett vittne har burit eftervärlden bud om de sjuka och döende på skeppet Gustaf III. Det var slotts predikanten på Nya Älvsborg, ANDERS BJURSTEN.¹⁾ Han har med några få ord skriftligen delgivit sina intryck från sin tjänstgöring på fästningen och fartyget så skrivande: »Under höstmånaderna 1808 ökades besvärligheterna och vådan av denna tjänstgöring. Båtlaster av uslingar anlände varje dag från gränsen. Många vågade man icke för smittans skull införa i staden. Ett sjukskepp inrättades vid s. k. Klippan att dem mottaga. Dit kallade mig nu ämbetsplikten att trösta och hugsvala de döende och åt förgängelsen bringa de redan avlidne. Jag beskriver icke eländet uti detta skepp eller vådan för sitt liv att det besöka.»

I oktober gjordes ett antal makabra strandfynd i det man fann flera döda människokroppar, som ilandflutit vid stranden och batterierna å Rya Nabbe. Man var strax på det klara med

¹⁾ ANDERS BJURSTEN 1783—1834.

att det var lik efter sådana som avlidit å karantänsskeppet Gustaf III, vilka från fartyget blivit »utförda till försänkning».

Dubb hade att yttra sig om dessas jordande och begravning å kyrkogård samt ansåg att man ej behövde befara någon smitta därigenom och tillstyrkte även att de personer å karantänsskeppet, »som hädanefter med döden avgå på vanligt sätt begravas, ehuru ett billigt avseende bör göras för kostnaderna och besvärligheterna därvid.»

Beträffande Dubbs verksamhet under höstmånaderna hette det i generalordern den 5 september 1808: »Med anledning av Herr Förste Fältläkaren Dubbs anmälan befrias han från all befattning med rörliga arméns sjukvård — — — men behåller läkarbefälet vid sjukhusen i Göteborg och inseende över sjukvården på Varberg, Nya Älvsborg och Karlsten (Marstrand). Denna minskning i arbetsbördan varade dock ej längre än till den 4 november, då han därjämte återtog chefläkarebefattningen över 4de och 5te brigaderna och de sjukhus, vilkas transporter gingo till Göteborgs fältlasarett.

Ett ungefärligt begrepp om sjukantalet på desamma får man genom CARLANDERS brev till GISTRÉN den 26 oktober. Han skrev: »I Karlskrona ha de icke mindre än 8000 sjuka, säger EKMAN, och här ligger 8 å 900 av armén. Flere läkare ha dött vid gränsen.» De uppgivna siffrorna kanske uttrycka talförhållandet litet tydligare, om man tillka får veta att göteborgsbrigaden, omfattande Göteborgs- och Bohus' samt Hallands län bestod av ungefär 3.000 man.

Det nämndes ock att Dubb hade överinseende över sjukvården vid Karlstens fästning i Marstrand. Därifrån kommo på nyåret 1809 ett par brev från fästningskommendanten Carl Bonde, vilka ge en i ögonen fallande belysning av de gruvliga förhållandena på platsen. Den 6 januari hette det: »Kommandantämbetet är alla dagar ett bedrövligt vittne av den mängd som sjuknar av härvarande lantvärnister och kort därpå dör — — — Deras nakenhet under denna stränga kolden är första orsaken till sjukdomarne — — — enda räddningsmedlet är kläder — — — jag giver en sann målning om rätta behovet, orsaken och endaste utvägen att hjälpa. Hattar äro ibland de nödigaste av beklädnaden.» Den 30 januari anhåller

han om »att de kraftigaste och skyndsammaste anstalter vidtagas att truppen får avlöning (så att den kan livnära sig), utom vilket garnisonen stupar och konungens fästning blir utan försvarare.»

Den proklamation, som general ARMFELT lät utgå vid nedläggandet av sitt överbefäl torde väl psykologiskt sett varit föga lämplig, men den innehöll utan tvivel några rader av den osminkade sanningen om förhållandena: »Nöden i dagligt stigande. Rikets blomstrande ungdom, utskreven till landets försvar, förgicks av sjukdomar, dem brist på de nödvändigaste behov förorsakat — — — arméerna obesoldade etc.»

Ingen läkare i världen kunde råda bot på så avvita och olyckliga förhållanden. Dubb var en kraftnatur, som trots ansträngningarna härdade ut. Hans kollega vid högra flygeln, livmedikus RISLACHI dukade under i fältsjukan och utom denne borttrycktes en mängd av de unga läkarne, som placerats på ur smittosynpunkt utsatta och vanskliga positioner.

Den skoningslösa ödeläggelsen av landets unga försvarskraft började äntligen mattas av, post nubila Phoebus. Mot vårsidan inträdde en avgjord vändning till det bättre och man vågade hoppas att sjukdomens makt var bruten.

I London hos »bundsförvanten» började vid samma tid gå rykten om de dödande sjukdomar, som grasserade i Göteborg, och alla fartyg från denna stad, även den s. k. »Paketen» förldades i karantän. Man hade anledning misstänka att en engelsk läkare, hannoveranare till börd, livmedikus DOMEYER, som vid denna tidpunkt besökte Sverige givit spridning åt ryktena.

Vårt land hade sjunkit ned till en stat av andra ordningen, vars regering medgav utländsk inspektion av våra sjukvårdsförhållanden visserligen under förevändning av välgörenhet. Två engelska läkare, expeditionsläkaren vid amiral Saumarez eskader, Doktor JAMESON, och Livmedikus WILLIAM DOMEYER hade nämligen svenska regeringens tillåtelse att inspektera, den förre huvudsakligen flottans sjukvårdsförhållanden, den senare fältlasaretten etc. Båda avgåvo därom förnumstiga rapporter och välmenande förslag om förbättringar, såsom att manskapet borde erhålla »portvin, citronsaff, goda sängar, tillräckligt med vegetabilier etc.»

Man förstår att de svenska läkarne, som voro på ett helt annat sätt insatta i de svåra förhållandena, funno tillvägagångssättet både löjligt och för dem kränkande.

PEHR AFZELIUS skrev därom: »De båda säga blott vad vi borde göra, men betänka icke eller känna icke, vad vi kunna — — — resultatet blir, att vi aldrig böra föra krig, emedan vi sakna alla tillgångar för utomordentliga behov och med möda kunna släpa oss fram under fredens lugn». Den frispråkige CARLANDER uttryckte sin och säkerligen ock kollegernas mening om saken i brev till AFZELIUS och GISTRÉN. Därmed förde han även Dubbs talan: »Liksom JAMESON (i Karlskrona) gjorde DOMEYER här (i Göteborg) uti ett långt memorial till general ARMFELT (rehabiliterad i tjänsten efter konungens avsättning) icke andra påminnelser om brister och behov än vad Doktor Dubb ex officio långt förut gjort; men sådan är preventionen för utländingen och mot egna rätt ofta i vårt land och oftast hos de förnämare, att den förres — DOMEYERS — anmärkningar ansågos alla som nya och som orakler och den senares — Dubbs — officiella rekvisitioner hade man knappt givit akt på, åtminstone till en stor del lämnat ouppfyllda — — — DOMEYER torde visst ha rätt i mycket. Ehuru han gör sig mer viktig än han bör och kan vara, så skadar det emellertid ej att bristerna hos oss upptäckas för regeringen av en utlänning, på vilken man alltid ger mer akt, än då detsamma säges av en inföding.

Assessor GAHN har skrivit till Doktor SCHULZEN om Domeyers ankomst; hälsa nu Gahn och säg honom i förväg tills I själva fån se honom, att jag finner honom vara en tysk fjäsk, späckad med engelskt högmot och får se, om icke regeringen, som vanligen tror allt främmande förträffligt, sätter honom till preses i Collegium Medicum — — — Domeyers mission (har) i England givit anledning till mycket dålig opinion om svenska läkare. Man väntar att Domeyer skall av vår regering göras till baron eller riddare och komma tillbaka som Sir William —»

Förste fältläkaren synes ej ha ingått i några svaromål på den självsäkra engelska kritiken.

Klandret kunde ej heller gälla varken Dubb eller andra läkare, som visste sig ha gjort sitt yttersta. Eftervärlden har ju

den omutligt sanningsenlige Carlanders vittnesmål, att Dubb talat för döva öron.

Nesan och skammen för de underhaltiga och eländiga förhållandena vid »krigsfolkets conservation» låg sannerligen ej hos de läkare, som till det yttersta höllo ut på sina poster, utan hos ledningen, som underlät att lämna den undsättning, vilken var oundgängliga villkoret för ett framgångsrikt ingripande för nämnda »conservation».

Domeyers taktlöshet tycktes föga ha stört det olympiska lugn, Dubb i så hög grad besatt. Annorlunda var det med den temperamentsfulle Carlander som i sina brev till vännerna skaffade sig en avledare för sin förargelse över den tysk-engelsk-italienska kollegan (se MALMSTEN: Kristofer Carlander).

Vid midsommartiden 1809 andas allt åter frid och ro i staden Göteborg, fast fältlasarettet ju ännu har känning av efterdyningarna av striden. Där fingo nämligen de som haft frossan efteråt gemena skörbjuggssymtom med dysenteri och gangränner. Detta enligt Carlander. »Annars är här nu föga sjukligt emot vad det varit hela året och utom de överblevne frossorna har jag nu rätt ingen betydlig sjukdom att handskas med. Det vore roligt, att få se Domeyer litet humaniserad då han kommer tillbaka — — —. Evert är vid Sätra och dricker vatten; den övriga faculteten dricker vin och porter hemma i dag, en del hos mig och en del på ett borgmästarkalas», ett meddelande som tyder på att livet för Dubb et confratres börjat återvända i vanliga kollegiala former. I ett föregående brev får man dessutom reda på att Dubb suttit modell för »conduc-tör Byström¹⁾ som »varit här för att modellera hans byst»; detta torde förutsätta en god kondition hos föremålet.

Det är påfallande, att man efter denna eländets tids slut i magistratens och myndigheternas handlingar förgäves söker något offentligt uttalande om vad som förevarit. Dubb själv iakttog tystnad, och ingen annan har heller haft något att yppa i saken. Det var onekligen en tid med ett saktmodigt tempo.

¹⁾ Bildhuggaren JOHAN NIKLAS BYSTRÖM 1783—1848. Var bysten av DUBB hamnat, eller om den någonsin blev fullbordad är obekant. Kanske det finns någon, som kan ge besked därom?

Det är nästan som en överenskommelse gjorts, att breda en glömskans slöja över de gångna årens ohyggligheter.

Den sista erinran om desamma var av nästan komisk art. Det var en del obetalta räkningar för verkställt inrede å »Gustaf III», vilka ingen ville ersätta. Krigskommissariatet vägrade i saknad av likvida medel och fordringsägarna måste vända sig till K. M., som beslöt att penningarne skulle utanordnas av den s. k. krigsfonden. Den 10 november 1809 verkställdes slutbesiktning av sjukskeppet. Dess mission i sjukvårdens tjänst var därmed utagerad.

Några drag ur Dubbs liv.

Som praktiker var Dubb en förträfflig typ för förra tiders husläkare, familjens allt i allom. Någon har sagt om husläkarne, att de upplevde sina klienters anamnes och ofta själva levde med i deras miljö. Säkert är att detta passade in på Dubb, som under 50 års tid som läkare på samma plats hunnit följa ett par tre generationers status, inbegripet ascendentes et descendentes. Biskop CARL FREDRIK WINGÅRD har i sin minnesteckning givit uttryck för de varma och tacksamma känslor han själv och flera med honom hyste för sin samvetsgranne och avhållne husläkare: »Man ansåg det för en lycka att vårdas av honom. Han mötte överlämnandet med en lugn värdighet, som gjorde det oinskränkt — — — i föryngrad skepnad en av forntidens vise, som troddes äga hela sin tids klokhet och vars förgottfinnande hörsammades såsom orakelspråk — — — det var en Pythagoras som talade till en troende lärjunge.»

Dubb var med ett ord sagt den borne läkaren. Medicus nascitur, non fit. Av hans visserligen rätt obetydliga skriftliga produktion märkes dock, att han framför allt satte erfarenheten i högsätet och att han för sin tid var ovanligt fri från spekulation och hugskott. Troligen låg det spekulativa alldeles ej för honom. Man kan nog också i hans nyktra uppfattning spåra ett bestämt inflytande mindre av Linné än en annan av hans lärare, TORBERN BERGMAN, vilkens exakta forskningsmetoder säkert i hög grad påverkat hans läraktige adept. Dubb gav sig aldrig sken av att vara lärd, snarare tyckes han i visst hänseende varit fallen för väl mycket självkritik. I sin till Collegium Medicum avgivna berättelse från Sahlgrenska sjukhuset för åren 1789—1790 skrev han sålunda: »En medicus, riktad med all kunskap och erfarenhet, hade helt visst träffat någon patient ibland dessa, vilkens händelse hade förtjänt att beskri-

vas; men så länge jag fruktar, att de händelser, som för mig kunna synas även så besynnerliga som sällsynta, kunde av största delen andra såsom mera upplysta kännas för mera allmänna och begripliga, så bör kungliga Collegium Medicum åtminstone fredas från omogna och förhastade berättelser.» I liknande ordalag yttrade han sig till samma myndighet 1805: »Kunglig Collegium äger nu fordra redogörelse av mig för den tid jag förvaltat denna syssla (som medikus vid sjukhuset). Skyldig och villig därtill är jag dock icke därmed färdig. Till den nu inträffade ledighet har jag uppskjutit att bringa i ordning de anmärkningar jag samlat. — — — De äro få och kan hända mindre betydande, än vad jag själv skattar dem, dock fordrar vetenskapens värde, att de icke framläggas ostädade, onyttigt vidlyftiga eller ensidigt bekräftade. De fordra således mycken granskning. Kungliga Collegium täcktes därför icke mistycka den tid, som därtill användes.» Vid läsandet av dessa Dubbs skrivelser till höga vederbörande frågar man sig, om han ändå icke inför Collegium förnam något liknande tentamensfeber, vilken sjuka som bekant yttrar sig däri, att offret aldrig känner sig redo och färdigt. Dubb var emellertid så väl anskriven i Collegium Medicum, att då Collegium den 22 april 1811 begärde att i H. M:ts namn få utse till hedersledamöter sexton av Sveriges mest förtjänte och lärde män i de medicinska studierna, så blev Dubb en av de sexton. Motiveringen för Collegium var »att ingå en sociablare eller närmare förening med ett visst antal av våra yppersta inhemska läkare». ¹⁾

Under sin första läkartid i Göteborg, innan arbetsbördan ännu blev för stor, utgav Dubb tillsammans med stadsfysikus i Alingsås, Doktor FAGRÆUS, en naturvetenskaplig månadsjournal. Titeln var onödigt lång: »Samling av Rön och Upp-täckter, gjorda i senare tid uti Physik, Medicin, Chirurgi, Naturalhistoria, Chemie, Hushållning, Åkerbruk, Handel, Sjöfart, Slöjder etc. jemte Biografier af de mest betydande män.»

CLAES ALSTRÖMER lär ock varit engagerad i företaget, troligen som dess ekonom; det har nämligen antytts, att det var han som höll redaktionen med den utländska och dyrbara facklitteratur, som var alldeles av nöden för arbetets fullföljande.

¹⁾ OTTO HJELT, Svenska och Finska medicinalverkets historia.

Egendomligt nog uppträdde de båda auktorerna anonymt, och en skribent i den kelligrenska Stockholmsposten uttalade sig på ett mycket elakt sätt om dessa ej namngivna författare redan innan ännu något häfte av journalen hunnit publiceras. Tillfälligheterna spela ibland underliga spratt. Man erinre sig i detta fall, att Dubb och KELLGREN voro gamla skolkamrater. FAGRÆUS lade väl genast av sin anonymitet och undertecknade med sitt namn sina artiklar, men Dubb synes i det längsta ha bevarat sitt inkognito. GJÖRVELL skvallrade ur skolan. I ett nummer av »Uppfostringssällskapets tidningar» för den 1 mars 1781 meddelar han i en korrespondens från Göteborg om Dubbs utnämning till Amiralitetsmedikus, därjämte tilläggande: »Det är denne skicklige läkare, som vi hava att till en god del tacka för utgivandet av den här utkommande journalen, kallad Samling af Rön och Upptäckter m. m.»

Som motto hade herrar auktorer valt två rader ur Horatius: Et versus et cetera ludrica pono.

Quid verum — — — curo, — både skaldskap och övriga tidsfördriv lägger jag åsido för att hålla mig till verkligheten.

Det hade kanske varit klokare om man tagit med litet under rubriken »poesi och tidsfördriv». Till äventyrs hade journalen då blivit mer långlivad än vad den blev; den avsomnade nämligen efter första levnadsåret. Tidskriften led brist på något väsentligt. Man kunde ju med den tidens terminologi kalla det för flogiston (eldämne). I första häftet hade man som tillbörligt var tänt ett rökoffer åt sin gamle hädangångne lärare och mästare. Både Dubb, FAGRÆUS och ALSTRÖMER voro ju linnéaner. Tyvärr voro de i detta rökoffer ingående beståndsdelarne ej av inhemsk vara utan utgjordes av det äreminne över LINNÉ, som hållits i Vetenskapsakademien i Paris av dess sekreterare.¹⁾ Det blev nu publicerat i en för journalen förmodligen av Dubb gjord översättning.

Dubb var en beläst man. CARLANDER skrev visserligen en gång litet illfundigt, att han själv läste sin medicinska litteratur, medan Dubb bläddrade igenom sin.

Till studier fick Dubb av brist på goda tillfällen endast anslå

¹⁾ CONDORCET, MARIE JEAN ANTOINE NICOLAS CARITAT, le Marquis de, 1743—1794: Eloge de Mr DE LINNÉ, l'Histoire de l'Academie roy. d. Sc. année 1778.

de tidiga morgon- och sena aftontimmarne. Han var en flitig man, tidigt uppe och sent i säng. Hans flit vittnade enligt hans gode vän Biskop WINGÅRDS mening om andens strid och seger över köttet, ty Dubb var av naturen fallen för ett gott levnads-sätt, med åtföljande eloquentia corporis samt frestades därför lätt till maklighet.

Efter hand hade Dubb samlat sig ett rätt betydande bibliotek och höll sig med fortlöpande årgångar av de viktigare utländska medicinska journalerna och andra lärda tidskrifter. Detta förhållande räddade en gång andligen talat, CARLANDER från att lida sväldöden genom sina umbäranden i den litterära öken dit han förirrat sig, m. a. o. i det barbariska Göteborg, till vilken ociviliserade ort CARLANDER som utnämnd stadsfysikus anlände en dag i september 1793. Genom att få del av dessa Dubbs journaler fick nämligen CARLANDER näring för sin medicinska anima i ett annars torrt och ofruktbart land. CARLANDER var som bekant en man full av överdrifter. Det är för övrigt ganska roande att läsa hans beskrivning över sitt tidigaste sammanträffande med Dubb. I en »cirkulärskrivelse» den 25 september 1793 till stockholmsvännerna HAARTMAN, EKMAN och GISTRÉN omnämner han först sina uppvaktningar hos magistratspersoner och ämbetsconsortes, »merändels slutar dagen på Kardusen, en klubb där folk av alla slag träffas, drickandes var sin kopp punsch, spelande l'hombre, boston och biljard. Dubben är en av matadorerna på denna klubb och tages ingen där emot utan presentation av en ledamot, men illaberyktade ledas zonica ut för trapporna — — —.» Man får av CARLANDERS rader en skymt av den jovialiske Dubb, den högtlysande brodern i klubbar och ordenssällskap, med famnen öppen för vännerna.

Dubb blev för övrigt CARLANDERS medicinska rådgivare — och vice versa — samt värdesattes mycket högt av denne. Efter en månads vistelse i Göteborg skrev CARLANDER till GISTRÉN: »Du skall ej undra på, att jag nämner Dubben, han är den ende, som jag kan tala ett klokt ord med och allt praktiskt gott kan jag omöjligen behålla för mig själv; jag har därför läst upp för honom sådana stycken (av obstetriskt innehåll) utav ditt brev, haft nöje därav att få resonera däröver med en för-

ständig man och tillvunnit dig hans aktning.» I samma brev skriver han »men à propos d'œdème genitalium har jag lärt av Dubben att punctera labia med lancett ett par timmar innan forceps nyttjas och då skall all svulst vara borta.»

Ett exempel på Dubbs säkra diagnostiska skärpa får man del av i CARLANDERS korrespondens med GISTRÉN om puerperalfebern. CARLANDER skriver: »— — — jag ser väl att du antar smitta — — — symtomernas olikhet hos olika subjekter tyckes också göra någon svårighet vid din teori och visa essentia morbi icke alltid är en peritonitis, så är det ibland stygn i underlivet, ibland ej etc. Vad stygnen (buksmärtorna) beträffa förklarades de av Dubben på det sätt, att de finnas då peritoneum inflammeras men ej då inflammationen sitter i tunica intestinorum, vilket vi ofta sett hända». Detta är ju verkligen ett märkligt meddelande av CARLANDER, varav följer att redan Dubb tydligt haft på känn, att sensibilitetsförhållandena i buken växla i bukväggen och bukorganen.

Ännu ett exempel vill jag efter CARLANDER anföra på Dubbs praktiska läkarförstånd. CARLANDER skriver: »— — — emot hostan efter koppor har doktor Dubb rått mig att nyttja Mudges Inhaler eller annat imbads inandande, emedan han tror att hostan kommer av kopparr i strupen.»

Märklig var ock Dubbs nästan moderna förståelse för behovet av en särskild psykiatrisk avdelning vid Sahlgrenska sjukhuset. Därom uttalade han sig på förekommen anledning i skrivelse till Serafimerordensgillet, vars direktörer som bekant utövade högsta inseedet över rikets hospitaler.

I Dubbs skrivelse, som avläts den 7 okt. 1796, hette det, att Sahlgrenska sjukhuset omöjligen utan förbehåll kunde lova att biträda Serafimerordensgillet uti sin människokära försats att bota och förvara dårar, men så vitt utrymme och omständigheter medgivit hade man dock ansett sig skyldig sköta dem för att skaffa dem hälsan och rediga sinnen åter; dock understundom hade man strax måst skilja dem från sjukhuset, då deras buller och oväsen försvårade de övriga sjukas skötsel, ävensom på grund av bristande betjäning, »ty man vet att sådana olyckliga personer väl böra skötas med imponerande allvarsamhet, men ock tillika med den mest förekommande

människokärlek och den kunnigaste uppmärksamhet — — — Sådant allt kan ej förväntas — — — vid ett inskränkt sjukhus med ringa betjäning och knappa tillgångar.» Dubb föreslog därför, att man borde träffa utväg till inrättande av ett därhus ensamt till medicinal skötsel. — — — Ingen läkare skulle förneka sitt biträde därvid, och »här på stället skulle allra minst Sahlgrenska sjukhusets betjenande kunna underlåta en sådan skyldighet.»

Bland sina kolleger var Dubb den samlande och enande kraften. Även i detta avseende ha vi att tacka hans ämbetsbroder och like i popularitet, CARLANDER, för några sparsamma inblickar i »facultetens» vanor. Faculteten bestod av »Dubb et confratres». CARLANDER skriver i ett brev till PER AFZELIUS:¹⁾ »Oaktat vi äro 20 practici här så leva vi dock som änglar i enighet till allmänhetens stora förundran och emot förre tiders sedvanor. För detta ha vi mest att tacka Dubb, som har ett otroligt inflytande på hela staden och vars liberala plan jag också söker att imitera, nämligen att aldrig låta stöta sig utan gå rakt fram och skratta åt snedlöparne». Precis samma om-döme om »faculteten» kom ock från annat och utomstående håll. Det avgavs nämligen av en engelsk läkare och geolog, doktor THOMAS THOMSON, som 1812 i vetenskapligt syfte bereste vårt land och därvid gästade Göteborg. I sitt arbete, *Travels in Sweden*, berörde han ganska utförligt sin vistelse i staden och omnämnde även med största sympati sina göteborgskolleger samt drog upp en ytterst tilltalande teckning över »faculteten». Han infördes i kretsen av den i London födde göteborgsläkaren LAMPERT. Två gånger fick han deltaga i gemensam middag med densamma, ena gången hos Doktor SCHULZEN, en av Sir JOSEF BANKS²⁾ f. d. bibliotekarier, andra gången hos Doktor Dubb, »ledamot av Vetenskapsakademien, den främste i sitt kall i Göteborg och en av de mest framstående läkarne i landet. Jag blev verklig imponerad,»

¹⁾ PER VON AFZELIUS 1760—1843, professor i medicin i Uppsala.

²⁾ Sir JOSEF BANKS 1743—1820, mecenat och naturforskare, räknade svenska anor, i det han var sonson till den svenskfödde affärsmannen och parlamentsledamoten JACOB BANK. JOSEF BANKS blev ock SOLANDERS m. fl. svenska naturforskares vän samt nitisk befrämjare av deras arbeten.

skrev han, »av den utomordentliga hjärtlighet, som rådde bland dessa läkare, där fanns intet av den avundsjuka, illvilja och misstänksamma rivalitet, som är rådande bland läkarne i de flesta av Englands städer.» Sätter man nu dessa Doktor THOMSONS vackra ord i samband med vad Carlander yttrade, så må man väl säga att Dubbs förmåga att hålla kollegerna tillsammans var storartad. Något berodde det väl ock på den kulinariska vetenskap, som bedrevs i det dubbiska köket. Biskop WINGÅRD skrev därom i sitt åminnelsetal följande: »En dag i veckan samlade doktor Dubb nämligen omkring sitt goda bord kamrater, lärde och vänner, varuti hans själsfrände — — — Carlander med honom omväxlade. Genom denna gästfrihet och förtroliga förening visste detta ädla tvillingpar att åt sjukvården inom orten giva enhet och kraft. Pappa Dubb såsom vördnaden och förtroligheten kallade honom var alltid Socrates i Symposion.» Man skulle vilja göra en liten invändning mot det wingårdska yttrycket om själsfrändskapen mellan CARLANDER och Dubb. Hur vackert det än lät, så var det dock bevisligen knappast riktigt. De två voro nämligen varandra till natur och läggning så olika som eld och vatten. CARLANDER har själv yttrat sig något därom. Så skrev han en gång, då han i högre grad än vanligt led under tyngden av läkarkallets påfrestningar: »Ingen (av kollegerna) har jag som kan hjälpa mig — — — Dubb är en excellent man och pålitlig vän, men han är för mycket occuperad på sitt vis och dessutom för mycket flegmatisk för att vara deltagande så som jag behövde.» Jämför nu härmed vad CARLANDER säger om sig själv i fortsättningen av citatet: »Hvid (en av staden läkare) har jag aldrig haft någon nytta av och kan aldrig få, ty han är lika vresig och besynnerlig som jag själv.»

För att återvända till middagsätandet, så brukade kollegerna i regel samlas hos CARLANDER om tisdagarne och hos Dubb om lördagarne, ibland oftare, »då vi communicera och konsulera med varannan om alla våra angelägenheter och åligganden, vilket jag för min del håller ganska mycket av.» Återigen citeras CARLANDER. Ännu en läkares vittnesbörd ett tiotal år senare må anföras.

I juli 1825 vistades den högst originelle provinsialläkaren

från Falun JOHAN MAGNUS BERGMAN,¹⁾ några dagar i Göteborg. Han var stadd på resa till södern och ville i förbifarten hälsa på hos sin vän och kollega doktor WENDT.²⁾ Genom denne stiftade han ock bekantskap med doktor JEDEUR,³⁾ »vän och själsfrände», doktor LUNDBLAD m. fl. samt avlade också visit hos Per Dubb. »Han är 70 år(?) gammal och mycket fetlagd.» Bergmans omdöme om den göteborgska läkarkåren visar samma uppfattning som tidigare konstaterats av andra. Det lyder: »Göteborg har 12 läkare, vilka leva i all harmoni, vartill den hedersgubben Dubb, en far och föreningspunkt för dem alla mycket bidrager — — — Den enda vetenskapligt bildade kår i Göteborg utgöres av läkarne. De hava ofta sammankomster och eget läsesällskap.»

Årans prål kom Dubb i rikligt mått till del i form av äreposter i åtskilliga lärda och andra sällskap samt vedermälen i form av stjärnor och kraschaner. De vanliga biografiska uppslagsböckerna redogöra härför. CARLANDER omtalade på sitt raljanta manér i brev till GISTRÉN den 22 januari 1810 en stor sollennitet i staden: »I torsdags dubbades Dubben till kommandör av H. Excellens VON ESSEN, varefter han gav samma magnat och en hop vänner en gräsligt stor måltid — — —». Dubb var nog för att använda ett mindre respektfullt uttryck ett utpräglat animal sociale. I detta sammanhang må redogöras för tre heders- och vänskapsbevisningar, som kommo Dubb till del på hans ålders dagar. Två av dem beredde honom ej endast glädje utan ock ekonomisk förmån. Dubb hörde nämligen ej till dem, som samlat i ladorna, ty trots en jämförelsevis god praktik drogs han alltjämt med mindre goda finanser.

Den första av nämnda vängåvor bestod i kusk och fria hästar från Borgerskapets stall för hans dagliga praktik både inom och utom staden. Beslut härom fattades enhälligt av Borgerskapets Äldste den 8 februari 1820 och på förslag av den man som vid detta tillfälle satt som ordförande, nämligen OLOF WIJK samt avgavs »som erkänsla och tacksamhet för det

¹⁾ JOHAN MAGNUS BERGMAN 1792—1867, se Valda Smärre Skrifter, Stockholm 1876.

²⁾ JOHAN PETER WENDT 1788—1835, regementsläkare.

³⁾ JOHAN NIKLAS JEDEUR 1789—1860, överfältläkare.

oförtrutna nit och den outtröttlighet, som doktor Dubb från längre tid tillbaka ådagalagt synnerligast vid Styrelsen av Sahlgrenska sjukhuset, Allmänna Fattigförsörjnings- och Frimurarbarnhusinrättningarne.» Dubb var då 70 år gammal, tung och okostig. FREDBERG har anfört den gamla göteborgstraditionen om Dubbs korpulens, att den var så pass betydlig att han i trappgångar utan ledstänger måste halas upp med tåg om livet.¹⁾ Historien är helt visst överdriven, men säkert är, att han ej längre som förr orkade göra sina sjukbesök till fots. Åkdon fick han dock själv bestå. På auktionen efter honom funns också mycket riktigt tre dylika, en stor gulmålad brysselvagn med koffert, en brun desobligeant med flätad matkorg och slutligen en kalesch med suflett. Troligen var det kaleschen, som användes vid den dagliga patientronden.

Det andra stora vänskaps- och kärleksbeviset från Borger-skapets sida mottog han tio år senare, den 29 december 1829. Dubb hade fattat det beslutet att med årets utgång avgå från ordförandeskapet i Fattigvårdsdirektionen, vars årsredogörelse han då för trettionde gången skulle underteckna. Vid sammanträde inför Magistraten med Drätselkommissionen och Borger-skapets Äldste dekreterades enhälligt om en årlig pension

¹⁾ Ytterligare en utsago av DUBB själv om hans besvärande fetma kan hämtas ur Landshövdingen JOHAN DIDRIK AF WINGÅRDS Minnen i en anekdot, som denne förtäljer om sin far, biskopen JOH. WINGÅRD i Göteborg. Biskopen, som led av gikt, hade tidigare haft ARKIATER ENGELHART som läkare, som ordinerade abstinens och Biskopen fick länge och väl hålla sig till sängs, insvept i flanel och vaxtaft, »men sedan han fick D:r DUBB, som ordinerade för honom the och portvin och alltid samma svett drivande droppar, gick illamäendet fortare över. Han fick sitta uppe hela dagen, visserligen med flanelslappar och filter om benen; men han var muntrare och sade sig ofta vänta få podagern i näversulorna för att slutligen jaga den i golvet. — — — Vid en fråga gjord i förtroende till Doktor DUBB, då jag vid ett senare tillfälle åter skulle i krig, om jag hade hopp att råka min far i livet efter måhända några ytterligare års frånvaro, svarade denne torrolige man: — ja visst gör ni det om ni kommer hem själv, emedan gubben har ingen mage sådan som jag, vilken drager honom i graven. Han sprattlar ju som en fisk, då han ligger i sängen, och kastar sig nästan handlöst till höger och vänster blott med att sätta nacken och hälarne i bädden, då jag som är nära lika gammal, behöver min betjänts hjälp, försedd nästan med handspakar, för att kunna vända mig — — (JOH. AF WINGÅRD: Minnen, 4:de häftet, sid. 19, 20).

till Dubb av 1.000 rdr B:co. Det »vore för dem en lika glad som ovillkorlig plikt» att »hembära honom någon gård av tacksamhet, då han nu vid 80 års ålder mot slutet av en av välgörandet och gagnet utmärkt levnadsbana, gick att lämna en del av sin verksamhet, varav samhället skördat så många frukter.»

Den allra sista utmärkelse Dubb under sin levnad fick mottaga, kom honom till del, som en hälsning från hans ungdomsår i Uppsala, där han med sina studiekamrater hade tillhört den ungdomsskara, som fått det i de lärdes annaler berömda epitetet linnéanerna. Linnéska Samfundet beslöt nämligen på sin stiftelsedag den 23 maj 1832, att LINNÉS då ännu kvarlevande lärjungar skulle inbjudas som ledamöter i sällskapet och därvid frikallas från alla slags avgifter till detsamma. Dessa linnélärjungar voro nio till antalet, bland dem Dubb och hans ungdomsvän JOHAN AFZELIUS. Utmärkelsen lär ha glatt Dubb mycket.

När man tagit del av allt vackert som sagts och skrivits om Dubb, undrar man, om han ändå ej hade några fel och om han ej visade några mindre tilltalande sidor. Förmodligen voro, hans fel föga framträdande. Hans förtjänster torde nämligen övertäga dem, och hans andliga habitus var säkert ovanligt väl avvägt. Man anmärkte på honom att han ofta uppträdde egenmäktigt och självrådigt. Det är ej svårt att förstå, att en så handlingskraftig natur som Dubb i kommittéväsendet företrädde den upplysta despotismen. Han satt ju de facto inne med helt andra förutsättningar i erfarenhet och kunskaper än de flesta av hans medkommittenter, vilka därför kanske kände sig rätt överflödiga. Ofta blev det Dubb, som utförde både utredningsarbetet och skrev betänkandet, och medkommittenterna bidro endast med sina underskrifter. FRÖDING har i sin göteborgshistoria om Dubb yttrat, att han med sin härskarnatur förenade hårdhet och hänsynslöshet. Han har därvid bl. a. velat stödja sig på det »Reglemente för beställningspersoner och fattighjon, som gällde för den Holtermanska baracken, »en kodex», skriver FRÖDING, »som sannerligen ej var att leka med. Den smakar nämligen på varje rad Dubb, sådan han på äldre dagar måste ha blivit.» Ett dylikt aktstycke bör nog bedömas av sin egen barskare tid och visar sig då innebära ej så

mycket hårdhet som stränghet. Man såg ej genom fingrarna med oroselement utan höll tukt och ordning, och Dubb var nog ej den, som lät hutla med sig.

Annorlunda uppskattades Dubbs förhållanden till de fattige i »PEHR DUBBS DRAPA», en längre minnesdikt införd i Göteborgs Dagblad den 25 Januari 1834. Drapat slutar med att kväda hur

— — — »vid staven stödde gubben
och den gamla i ditt fattighus
med välsignelser omtala Dubben,
deras lycka, deras sällhets ljus.»

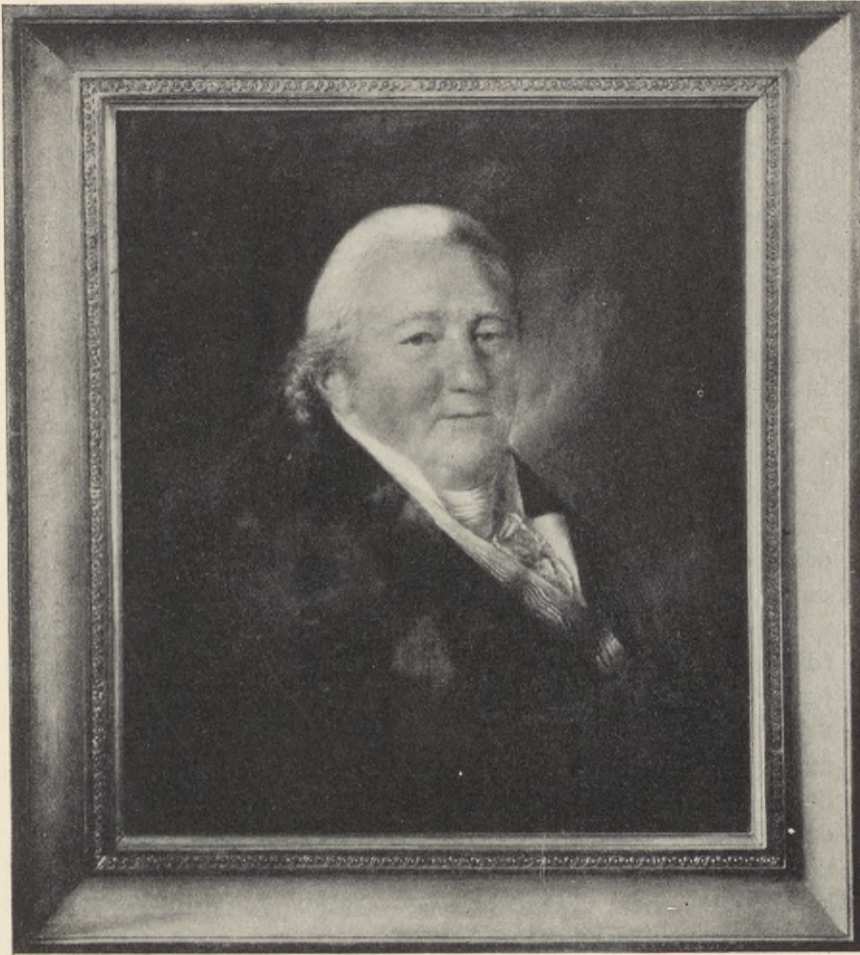
Likadana toner ljödo ock i de strofer, vilka doktor A. G. VIRGIN ägnade honom i sin Sång vid Svenska Läkaresällskapets 50-åriga minneshögtid 1858: — — —

Och människovännen Dubb få vi ej glömma,
Som för de fattige förstod att ömma,
Som reste sig ett högt, ett tacksamt minne
I deras hjärtan: Männ ett bättre finns?

VIRGINS sång var en hel medicinens historia på högtravande vers, och vars andra avdelning hette Sverige. Dubb hade däri fått en förnäm plats bland bortgångna celebriteter från Gustaf III:s och Carl Johans dagar.

De funnos ock, som tyckte att Dubb ställt för stora anspråk på deras penningpung, ej för egen del, men för alla de välgörenhetsinrättningar och stiftelser han grundat och befordrat. Om smulgråtarna voro missnöjda med Dubb kunde han taga det lugnt, ty det torde vara sällsynt, att en duktig karl gått så fri från klander och kritik som vad han gjorde.

Sex decennier på två år när fick Dubb verka i Göteborg. Det var en enda lång strävsam arbetsdag, under vilken han nitiskt och gagnande som få fick tjäna det allmänna bästa. Levnadsglädje och verksamhetslust behöll han in i sin höga ålderdom, knarrighet var honom fjärran. Ödmjuk och tacksam erkände han, att hela hans levnad varit för honom lycklig och krönt av framgång. »Att uppräknas», säger han själv, »mina levnadsomständigheter, giver mig vid varje rad förnyade på-

PER DUBB.

Oljem., osign., tillhör Chalmerska Institutet, reproducerad efter porträtt i Bodman: Chalm. T. Inst's matr. 1829-1929.

minnelser om den utmärktaste nåd och omvårdnad av den även så kärleksrike som allsmäktige Skaparen och Vårdaren. Framför miljoner människor har min varelse blivit beskyddad, befördrad och välsignad.» Det är nästan som man läste några rader av hans lärofader LINNÉ med deras ljusa, optimistiska förvissan om Försynens särskilda ledning.

Sitt sista offentliga uppdrag fullföljde Dubb nära 80-årig, då han den 5 november 1829 med ett längre anförande invigde den Chalmersska slöjdskolan.¹⁾ Man har sagt att Dubb var en ordningsman som få. »Som ett tyst urverk» skötte han sina befattningar i de olika inrättningar, i vilka han varit kanske ej endast spiritus rector utan ock primus motor. Hans utomordentliga punktlighet belyses ju ej illa av den anekdot SACKLÉN anför, att stadens klockor ställdes efter Dubbs ur.

Hans levnadsafton blev fridfull och ljus. »De som tillhört hans tid, som delat hans ungdoms glädje och sett honom i mannaålderns styrka voro hädangångna. Ensam stod han kvar bland ett yngre släkte, men detta vördade i honom en fader och möttes av honom med en faders välvilja.» Dessa ord om den vördnadsvärde åldringen, äro citerade efter CLAS LIVIJN.

På sitt sista sjukläger vårdades han av en ung kollega, stadsläkaren doktor A. G. FRANCK,²⁾ högt avhållen av sin patient och av honom utsedd att jämte tulldirektör SORBON taga hand om utredningen av sterbhuset.

Mätt av år och leverne insomnade doktor Dubb lugnt och fridfullt trettondedag jul 1834, 84 år gammal på 8 dagar när. Hans jordafärd gestaltade sig till en osedvanlig sorgebetygelse. Den 9 januari på aftonen beledsagades hans stoft under sollenna former till Frimurarlogen, där det vilade under natten till följande dag, torsdagen den 10 januari, då likbegängelsen försiggick under de mest imponerande former.³⁾ Processionen drog fram mellan täta led av vördnadsfulla åskådare till stadens domkyrka, där stoftet vigdes till vila. Efter ändad sorgeakt återvände processionen till Frimurarlogen, där landshövdingen, greve VON ROSEN, höll ett tal över sin avdöde vän. Sedermera

¹⁾ Sv. Biog. Lexikon. Ny följd. Tredje bandet, sid. 107: »De som kände både honom (CHALMERS) och DUBB närmare, anse som säkert, att utan svensken DUBBS »public spirit» engelsmannen CHALMERS ej kommit att så ädelt och gagnande, som nu skedde, använda sin ansenliga förmögenhet.»

²⁾ ANDERS GEORG FRANCK 1793—1865, k. livmedikus, stadskirurg.

³⁾ Göteborgs Dagblad Lördagen den 11 Januari 1834: — — — »I kyrkan uppfördes en för tillfället passande skön Vocal- och Instrumentalmusik under Hrr GUNTHERS och RICHTERS anförande.» — En större sorgekantat utfördes; orden voro skrivna till musiken i CH. R. RINKS »Todten Feier». Dikten är införd i Göteborgs Dagblad den 13 Jan. s. å.

fortsatte liktåget till stadens begravningsplats, där Dubbs sista vilorum reddes. Oaktat full snöyra rådde vid tillfället, var vägen, där liktåget drog fram kantad »av en otalig folkskara, och den sorgbundna ordning, som iaktogs syntes hembära en skyldig hyllning åt minnet av den bortgångnes stora förtjänster.»

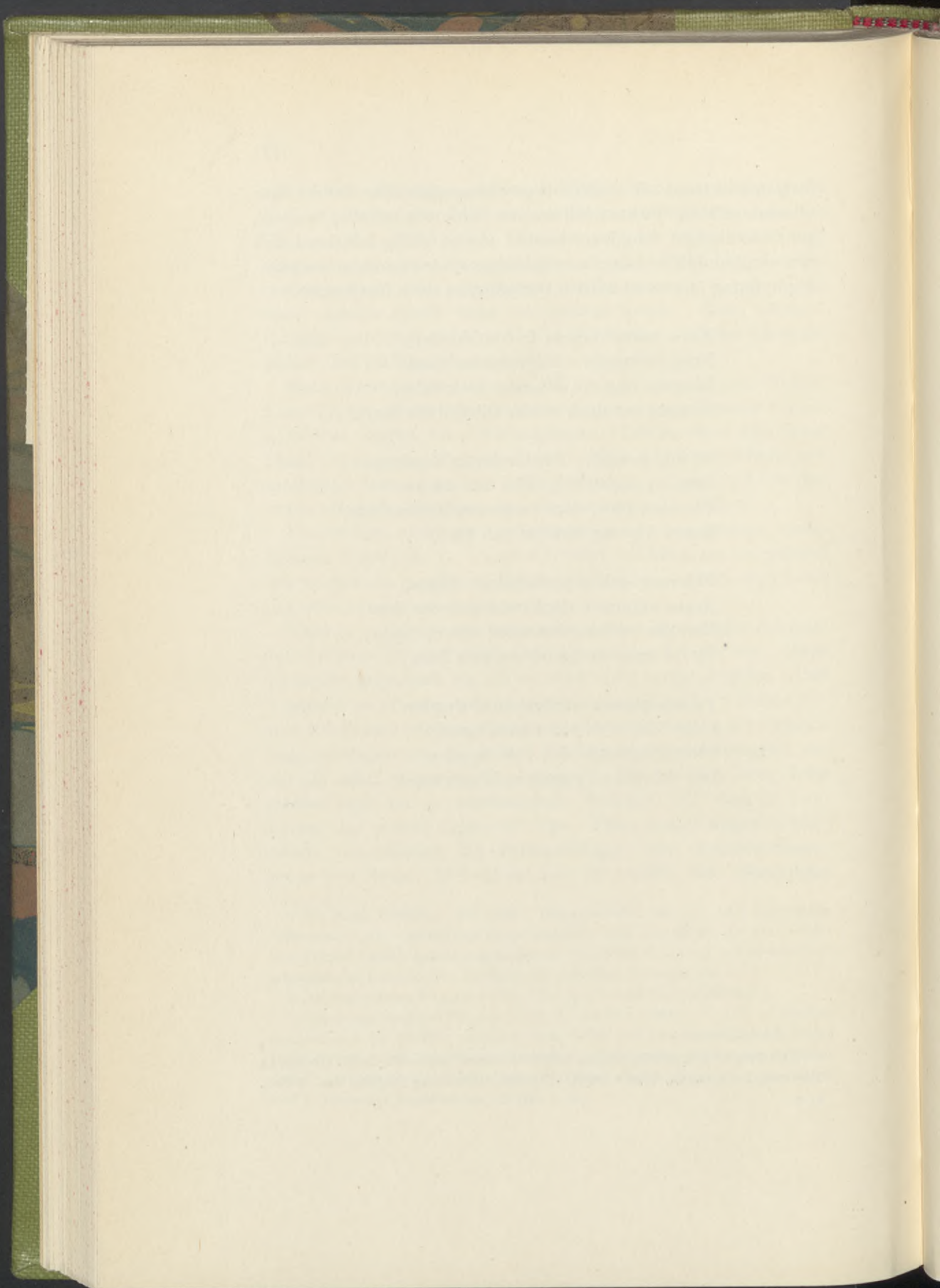
Huru sakta dagens fackla skrider¹⁾
 Ifrån morgonens till västerns rand!
 Längsta dag till aftonen dock lider,
 Skönsta sol dock sänks till fjärran land.

Så din levnad. Vörnadsvärda minne
 Från en annan tid! Hur kär du var
 För vart rent, vart tacksamt brödrasinne,
 Som i dig såg föresyn och far.

Tidevarv och mänskoåldrar flykta,
 Årans skimmer släcks vid gravens dörr,
 Men din verksamhet skall där ej lykta,
 Ty du lever än bland oss som förr.

Tacksamheten vårdar dina dygder
 I din bild, som bor i våra bröst,
 Oförgätligt står den i de bygder,
 Där du räckte plågan mod och tröst. — — —

¹⁾ Utdrag ur vid jordfästningen utdelade versar, signerade D. D. (DOROTEA DUNKEL, född ALTÉN, 1799—1878). Tryckta i Göteborgs Dagblad den 13 Jan. s. å.

SLÄKTEN DUBB

AV

GUSTAF CLEMENSSON

THE HISTORY OF

THE

NÄR förf. av doktor FRITZ STENSTRÖM uppmanades att sammanställa en släkttavla över släkten Dubb att ingå i hans biografi över dess mest kände medlem, medicine doktorn Per Dubb i Göteborg, tvekade förf. icke att åtaga sig detta värv. I förf:s händer befann sig nämligen en samling uppgifter om Anders Johansson Dubb och vissa av hans efterkommande, vilka uppgifter för åtskilliga år sedan sammanställts av en morbroder till förf:s hustru, protokollssekreteraren FRITIOF PETERZÉNS, vars farmors far var doktor Dubbs halvbror, och hans av släktforskning intresserade hustru, fru MARIA PETERZÉNS, f. EKELUNDH. Till en början begränsade förf. sin uppgift till att kontrollera och komplettera dessa anteckningar. De äldre generationerna av släkten ävensom de från Västergötland utflyttade släktgrenarna voro emellertid så gott som okända, varför en komplettering även av dessa syntes önskvärd. Härför krävdes emellertid omfattande arkivforskningar, vilka förf. varit i tillfälle att själv verkställa endast till den del, som rörde Västergötland samt delvis Norrköping och Jönköping; därjämte ha vissa efterforskningar utförts genom stadsarkivet i Norrköping och landsarkivet i Vadstena. För arkivforskningarna i övrigt står förf. i tacksamhetsskuld till dåvarande förste arkivarien i riksarkivet ERNST NYGREN och förste amanuensen därstädes STEN LANDAHL, marinarkivarien EINAR WENDT, landsarkivarierna JOSEF SANDSTRÖM i Uppsala och CARL GUSTAF WEIBULL i Lund, andre arkivarien vid landsarkivet i Lund STEN BERGENDAL, krigsarkivarien BIRGER STECKZÉN i Stockholm och stadsarkivarien LEIF LJUNGBERG i Malmö. Fröken ELLA HECKSCHER har välvilligt meddelat förf. anteckningar ur Hjortska och Wiedeska samlingarna i Linköpings lands- och stiftsbibliotek samt uppgifter ur nationsarkiven i Uppsala m. m. Av alldes särskilt värde för förf. var den samling anteckningar rörande personer med namnet Dubb,

som verkstälts av majoren HERBERT R. BRENGUIÉR i Stockholm och som han genom stadsarkivarien i Stockholm, professor BERTIL BOËTHIUS, generöst ställt till förf:s förfogande. För dessa anteckningar har han genomgått och excerperat icke blott flera kyrkoarkiv i Stockholm, stadsarkivets samlingar av mantalslängder, bouppteckningar m. m., riksarkivets biografiska-samling samt Jungbeckska och Klerckerska samlingarna på Kungl. Biblioteket utan även bibliotekets register till samlingen av versar till och över enskilda, Lagerheims register till Inrikes Tidningar samt en omfattande biografisk litteratur. Genom det sätt, på vilket källmaterialet redovisas, är den Brenguiérska samlingen föredömlig. Slutligen har, sedan förf. genom inskriptionen på epitafiet över Johan Andersson Dubb (bil. 1) lyckats anknyta släkten till Jönköping, fru HANNA FRIBERG, förmodligen själv på mödernet ättling av släkten Dubb, välvilligt ställt sina släktanteckningar ur Jönköpingsarkiven till förf:s förfogande samt biträtt med arkivforskningar och litteraturanvisningar. Till alla dessa medhjälpare och andra, som tillhandagått med upplysningar, framför förf. sin förbindliga tacksägelse.

De släkttavlor, som härmed framläggas, äro icke fullständiga. Dels omfatta de endast en gren av släkten, dels återstå åtskilliga kompletteringar av biografiska uppgifter. På grund av den begränsade tid, som stått till förfogande, och arkivforskningarnas omfattning har det icke varit möjligt att slutföra arbetet före tryckningen av doktor Stenströms biografi, som var bestämd att utkomma till 100-årsdagen av Per Dubbs död. Förf. har dock ansett de föreliggande tabellerna innehålla sådana forskningsresultat, att de kunna försvara sin plats, och hoppas senare få tillfälle att utgiva dem i kompletterad form.

Göteborg den 1 november 1933.

Gustaf Clemensson.

SLÄKTEN DUBB.

Släkten DUBB torde härstamma från Jönköping. Redan under medeltiden förekommer släktnamnet här: en ANDERS DOB nämnes 1460, och GUNNE DOB var borgmästare 1502. För åren 1525 och 1526 upptager stadens rådmanslängd namnet NILS DUBB. En lokalitet i Jönköping benämnes ännu Dubbakvarn, och i äldre handlingar omtalas även Dubbehagen och Dubbelyckan. Huruvida något samband förefinnes mellan dessa ortnamn och släktnamnet har icke kunnat avgöras men förefaller troligt.

Om de generationer av släkten, som intill slutet på 1600-talet levde i Jönköping, äro endast ofullständiga uppgifter kända. Släktnamnet begagnades sällan, och det är därför förenat med stora svårigheter att fastställa släktskapsförhållandena.

Från 1500-talets slut äro två släkter med namnet Dubb bosatta i Jönköping och dess närhet, Olofssläkten och Perssläkten, vilka troligen voro grenar av samma släkt, ehuru deras inbördes släktskap ännu icke kunnat påvisas. Från borgmästaren HÅKAN OLSSON DUBB, som levde i slutet på 1500-talet, leder Olofssläkten sitt ursprung. Till denna hörde Håkans son, rådmannen OLOF HÅKANSSON, och sonson, rådmannen HÅKAN OLSSON d. y., med vars son, handlanden och gästgivaren NILS HÅKANSSON, släkten synes på manssidan hava utdött i Jönköping. Troligen var emellertid rådmannen i Stockholm MIKAEL OLOFSSON DUBB son av nämnde OLOF HÅKANSSON, och hans släktgren fortlevde ännu mot 1700-talets slut. Stamfader för den andra Dubbsläkten i Jönköping, Perssläkten, var kyrkoherden i Hakarp NILS PERSSON (NICLAUS PETRI), som emellertid icke veterligen begagnade släktnamnet. Möjligen var han sonson till ovannämnde rådmän NILS DUBB. NILS PERSSONS son, PER NILSSON (PETRUS NICOLAI) DUBB, även han kyrkoherde i Hakarp, var fader till borgmästaren ANDERS PERSSON DUBB

och stadsnotarien HÅKAN PERSSON DUBB. Denna släkt torde på manssidan hava utslöcknat med lektorn PAUL JOHAN CHRISTOFFER DUBB, † 1879. Efterföljande tabeller omfatta endast Perssläkten.

Släktnamnet Dubb har även burits av åtskilliga personer, vilkas släktskap med Jönköpingsläkten icke kunnat fastställas. Dubb förekommer också såsom soldatnamn i Västergötland, Östergötland och Uppland och antogs 1807 såsom båtsmansnamn vid Stockholms stads båtsmanskompani (kompanin:r 83).

Flera av MIKAEL OLOFSSON DUBBS efterkommande antogo namnformen Dubbe. Även bland tullskrivaren SVEN DUBBS avkomlingar företogs denna namnförändring. Namnet Dubbe möter redan vid 1600-talets början i Stockholm, där MICHELL DUBE och HERMAN DUBBE avlade borgareed resp. 1602 24/11 och 1619 12/7. Från senare tid möter namnet, förutom på MIKAEL OLOFSSON DUBBS och SVEN DUBBS efterkommande, på en kapellmästare ANDERS DÜBE, som med en son och en dotter var mantalsskriven i Stockholm 1652, på en kapten vid Västmanlands regemente LARS DUBBE, † 1709 vid Poltava, och hans efterkommande samt på tre andra officerare på Karl XII:s tid.

Nils Persson (Nicolaus Petri), kaplan i Hakarp (1571), kyrkoherde där 1579, underskrev Uppsala mötes beslut 1593, † 1603. Hade en dotter, g. m. *Johannes Andree*, svärfaderns efterträdare [1604] såsom kyrkoherde i Hakarp (båda makarna skulle enligt Gustaf II Adolfs förordnande 1619 ¹⁹/₃ intagas i Jönköpings hospital), och en son, *Per Nilsson Dubb*. Se tab. 1.

Tab. 1.

Per Nilsson (Petrus Nicolai) Dubb (son av kyrkoherden Nils Persson i Hakarp), kaplan i Skärstad hos herr Håkan »före danska fejden» (1611), komminister i Lekeryd (1615), kyrkoherde i Hakarp 1619, † omkr. 1658. G. m. *Ingeborg Håkansdotter* (levde ännu 1660), dotter av kyrkoherden Håkan Larsson (Haquinus Laurentii) i Svarttorp.

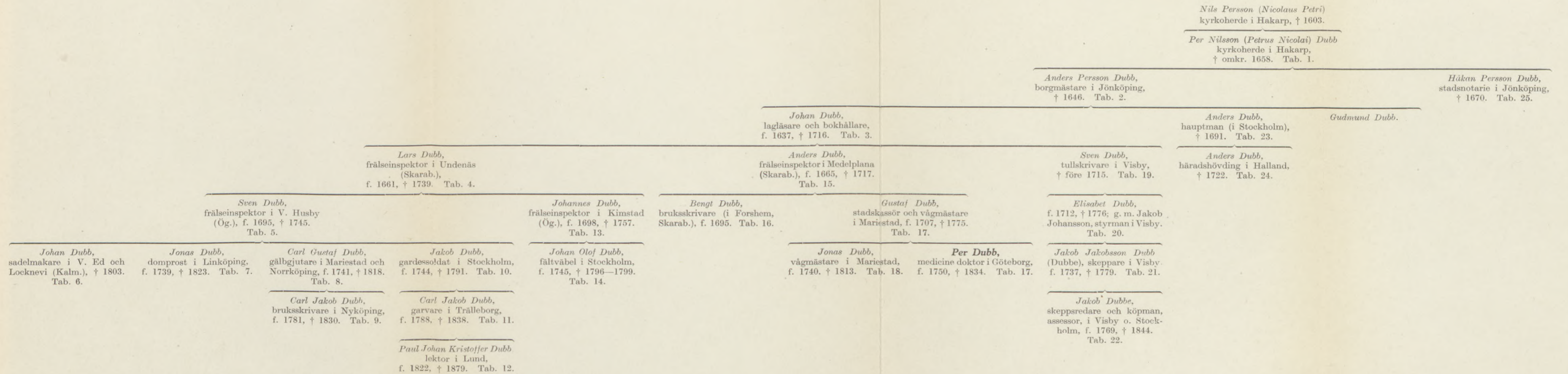
Följande Per Nilsson Dubbs barn äro kända:

Anders Persson Dubb, borgmästare, † 1646. Se tab. 2.

Håkan Persson Dubb, stadsnotarie, † 1670. Se tab. 25.

Kerstin Persdotter Dubb, f. 1616, begr. 1685 ²⁹/₃ i Hakarp. G. m. *Nils Inge-marsson (Nicolaus Ingemari) Zeander*, f. omkr. 1609 i Järsnäs (Jönk.), kaplan i Hakarp 1642 och svärfaderns efterträdare såsom kyrkoherde där 1658, tilltr. 1660, † 1682 ⁷/₅ i Hakarp.

Översikt över släkten Dubb.

Anna Persdotter Dubb, g. (1:o?) m. mantalskommissarien Casper Struwe i Läckarp.

En dotter (Anna, g. 2:o?), † före 1664, g. före 1647 m. *Israel Arvidsson* (*Arvidi*) *Granbeckius*, kaplan i Hakarp (1647), sedermera slottskaplan i Jönköping och bosatt i Granbäck (kallas 1664 »ocon. paup.»).

Tab. 2.

Anders Persson Dubb (son av Per Nilsson Dubb, tab. 1), kämnär i Jönköping 1620, rådman där 1621 och borgmästare sedan 1626, † 1646. G. 1:o m. *Inggård*, 2:o m. *Elin Andersdotter*, dotter av borgmästaren Anders Svensson i Jönköping. Hon överlevde maken.

Barn:

1. *Johan Andersson Dubb*, f. 1637, lagläsare, bokhållare, † 1716²⁸—²⁹/₁. Se tab. 3.

Anders Andersson Dubb, hauptman, begr. 1691 ⁸/₈. Se tab. 23.

Lars Andersson Dubb, troligen identisk med Laurentius Andreae Doberus Junecopensis Smol., inskriven vid Uppsala universitet okt. 1659, tullnär vid Horns tull (vid Liljeholmen) i Stockholm, † 1701. G. efter 1672 m. *Kerstin Simonsdotter Unia* i hennes 2:a gifte (g. 1:o m. tullnären vid Långholmen Johan Hansson, bouppt. 1672 ²⁰/₁₂ i Stockholm), † i mars 1708 (bouppt. 1708 ³¹/₃ i Stockholm).

Gudmund Andersson Dubb.

Kristina Andersdotter Dubb, † före 1686 ¹⁰/₁₀. G. 1647 ²/₅ m. fänriken vid Kalmar regemente *Erik Baaz*, adlad *Leijonhielm*, slutligen överste och kommandant på Kalmar samt vice landshövding i Kalmar län, † 1687 ¹⁷/₁₀ (g. 2:o 1686 ¹⁰/₁₀ m. *Margareta Beata Rosenholm*, f. 1647).

En dotter, g. m. *Per Hemmigsson Brun*.

Tab. 3.

Johan Andersson Dubb (son av Anders Persson Dubb, tab. 2), f. 1637 i Jönköping, efter avslutad skolgång i tjänst hos häradshövdingen Christoffer Gyllengripp såsom lagläsare i Kinne härad 1670—1680 och i Marks härad 1680, senare såsom bokhållare på Måryds (Magneruds) säteri i Beatebergs s:n (Skarab.), bosatt på Grimserud i Udenäs s:n (Skarab.), † där natten mellan 28 och 29 jan. 1716, 80 år gammal; ett epitafium över honom uppsattes i Udenäs kyrka (bil. 1). G. m. *Kerstin* (*Kristina*) *Helgesdotter*, † 1717 ⁹/₄ på Grimserud.

8 barn, av vilka 3 döda före fadern; följande äro kända:

Ebba Dubb, g. m. *Jakob Bellander*, komminister i Flistad 1673 och i Bällefors (båda i Skarab.) 1676, kyrkoherde i Bällefors 1683 och där † 1700 ⁹/₆.

Lars Dubb, f. omkr. 1661, frälseinspektör, † 1739. Se tab. 4.

Margareta Dubb, f. 1663, † 1742. G. 1694 ¹⁶/₉ i Udenäs m. komministern där *Håkan Bredberg*, f. 1665, 1713 kyrkoherde i Bällefors o. † i juli 1714.

Anders Dubb, f. omkr. 1665, frälseinspektör, † 1717 ¹⁰/₁. Se tab. 15.

Sven Dubb, tullskrivare, † före 1715. Se tab. 19.

Katarina (Karin) Dubb, f. omkr. 1681, † 1755 $18/1$ å Marnäs i Udenäs förs., 74 år gammal (i dödboken antecknad såsom dotter av Anders och Lisa Dubb). G. 1700 $27/6$ i Udenäs m. frälseinspektoren *Enok Enebon* å Gammerud i Udenäs s:n, sedermera bosatt å Marnäs, † 1742 $28/10$.

Tab. 4.

Lars Dubb (son av Johan Dubb, tab. 3) f. omkr. 1661, frälseinspektor först på Sannum, därefter på Lybeck under Sannums säteri Udenäs s:n (Skarab.), † på Lybeck 1739, begr. $24/4$ i Udenäs, 78 år gammal. G. 1691 $9/10$ i Udenäs m. *Karin Andersdotter Sanborg*, † på Lybeck 1747, begr. $23/2$ i Udenäs, 64 år gammal(!).

Barn:

Anders, f. 1693 $16/3$ å Sannum, † ogift 1731, begr. $29/4$ i Udenäs.

Sven, f. 1695 $10/9$, frälseinspektor, † 1745 $3/2$. Se tab. 5.

Johannes, f. tvilling 1698 $13/9$, frälseinspektor, † 1757 $8/10$. Se tab. 13.

Stina (Kristina), f. tvilling 1698 $13/9$ å Sannum, † 1748 $31/8$. G. 1:o 1721 $24/9$ i Udenäs m. frälseinspektoren *Erik Myrman*, »gårdsfogde på en herregård vid Lidköping», som efter 8 års äktenskap 1729 övergav sin familj, varefter Stina Dubb 1730 antog tjänst såsom de ja på Sannums säteri och äktenskapet upplöstes genom Skara domkapitels skiljobrev 1744 $28/3$; g. 2:o hösten 1745 med *Lars Svensson* i Marnäs (g. 1:o m. Katarina Persdotter, † 1730, begr. $17/3$ i Udenäs), med vilken hon före äktenskapet fött 7 barn, vilka varit vid födel-sen döda eller av henne dödats, för vilka brott hon av Valla tingslags härads-rätt 1747 $16/1$ dömdes att halshuggas och å bål brännas, vilken dom, sedan den fastställdes av Göta hovrätt 1747 $2/12$ och av kungl. maj:t 1748 $20/7$, gick i verk-ställighet 1748 $31/8$ å avrättningsplatsen Fägre mo i Fredsbergs sn (Skarab.).

Helena, f. 1700 $24/11$ å Sannum, † 1701, begr. $1/9$ i Udenäs.

Lena (Helena), f. 1702 $20/9$ å Sannum, g. 1:o 1733 $7/11$ i Bällefors (Skarab.) m. *Carl Setterberg*, f. omkr. 1702, frälseinspektor på Ryholm, efter 1739 på Lybeck, † där 1748 $13/2$, 46 år gammal, 2:o 1751 $5/12$ i Udenäs m. krono-skytten Jonas Samuelsson, f. omkr. 1717.

Gustaf, f. 1705 $9/1$ å Lybeck, frälseinspektor å Lybeck och där † ogift 1739, begr. $18/5$ i Udenäs.

Gabriel, f. 1707 $9/11$ å Lybeck.

Tab. 5.

Sven Dubb (son av Lars, tab. 4), f. 1695 $10/9$ å Sannum i Udenäs förs. (Skarab.), frälseinspektor först på Engelholm i St: Anna s:n, senare i Åby, V. Husby s:n (båda i Ög.), † 1745 $3/2$, 49 år 4 mån. 23 dagar gammal, i Kimstad (Ög.) hos sin broder Johan. G. före 1718 $26/12$ m. hushållerskan *Katarina Hulting (Hylting, Hultin, Hyltin)*, † efter 1731 $6/1$, 2:o 1733 $30/9$ i Gårdeby (Ög.) m. *Brita Kristina Schnar*, f. 1713 $28/4$ i Gårdeby, efter makens död bo-satt i Norrköping, »der hon med handarbete skaffade medel till sina sex barns bergning och uppfostran», † 1768 $6/3$ i Norrköping (Joh.), dotter av fält-skären Jonas Schnar och Anna Schuldt.

Barn:

1. *Johan*, f. 1719—1733, sadelmakare, † 1803 ¹¹/₅. Se tab. 6.
1. *Beata*, mantalsskriven hos föräldrarna för år 1740.
2. *Lars*, f. 1736 ²/₁₀ i Åby, V. Husby, efter 4 års handelslära hos ombudsmannen Carl Vilhelm Lindstedt i Norrköping under 12 år »contoirs betient och casseur» hos firman Kantzou & Co. i Stockholm, genom sin 1:sta hustru ägare av klädesfabriken Pro Patria i Norrköping, försattes i konkurs 1769, erhöj jämte medintressenter privilegium på klädestillverkning vid fabriken Hoppet i Norrköping 1774, † 1785. G. 1:o 1768 ²⁰/₃ i Norrköping (Olai) m. *Anna Margareta Walldorff* i hennes 2:dra gifte (g. 1:o 1753 ⁵/₆ i Norrköping, Olai, m. fabrikören Carl Magnus Fischerström i Norrköping, f. 1719, † 1764 ³/₁₂ i Norrköping, Olai), f. omkr. 1732, † före nov. 1775, dotter av ombudsmannen och packhusinspektoren i Norrköping Jakob Walldorff och Eleonora Helena Du Rietz; 2:o 1775 ⁹/₁₁ i Norrköping (Olai) m. *Maja Greta (Margareta) Iser* i hennes 3:dje gifte (g. 1:o 1759 m. guldsmeden i Linköping Nils Trybom, f. 1716, † 1765, 2:o 1769 m. guldsmeden i Linköping Magnus Wetterquist, f. 1740, † 1771), f. 1739 ¹⁹/₁ i Norrköping (Olai), † efter 1805 ²⁰/₂ (då hon från Norrköping utflyttade till Alunda, där hon ej återfunnits), dotter av bryggaren i Norrköping Johan Iser och Maria Holming.
2. *Jonas*, f. 1739 ¹²/₄, domprost, † 1823 ¹⁹/₉. Se tab. 7.
2. *Carl Gustaf*, f. 1741 ²/₁₂, gälbjutare, † 1818 ²⁹/₁₀. Se tab. 8.
2. *Jakob*, f. 1744 ²⁸/₅, gardessoldat, † 1791 ⁵/₃. Se tab. 10.
2. *Anna Stina (Kristina)*, 1767 mantalsskriven hos modern i Norrköping och 1783 kyrkoskriven hos brodern Carl Gustaf i Mariestad, † där 1786 ⁴/₂, 36 år gammal(!)

Tab. 6.

Johan Dubb (son av Sven, tab. 5), f. enligt olika åldersuppgifter 1719, 1728 l. 1733, sadelmakarelärling i Norrköping 1751 ⁷/₆, gesäll vid sadelmakareämbetet i Norrköping 1754 ³⁰/₅, regementssadelmakare, mästare vid sadelmakareämbetet i Norrköping 1762 ¹¹/₉, avsked från regementssadelmakaretjänsten 1766, efter avslag på ansökning om burskap i Norrköping sadelmakare vid Eds bruk och bosatt i Kyrkbyn, V. Eds s:n (Kalm.), senare sadelmakare i Månstorp, Locknevi s:n (Kalm.), † där 1803 ¹¹/₅, 75 år gammal. G. 1:o m. *Katarina Margareta Ekerot*, f. omkr. 1731, † 1792 ⁸/₁₂ i V. Ed, 61 år 7 mån. 1 dag gammal, efterlämnande 4 barn; 2:o 1794 ²⁸/₁₁ i Locknevi m. *Maja Johansdotter* i Vike, f. 1753 ²⁴/₆ i Locknevi, dotter av Johan Mattesson o. Rangel Jonsdotter i Åkroken.

Följande barn äro kända (2:a äktenskapet barnlöst):

1. *Kajsa Stina*, f. omkr. 1760, nämnes i bouppteckningen efter fadern 1803 ¹⁶/₅ hustru i Stora Råta, Lofta förs. (Kalm.).
1. *Greta Nora*, f. omkr. 1762, »boende å andra sidan Stockholm» vid bouppteckningen efter fadern 1803 ¹⁶/₅.
1. *Lovisa Dorotea*, f. 1768 i V. Ed, † där ¹⁴/₁₀ s. å.
1. *Sara Lotta*, f. 1773 ¹³/₆ i V. Ed, † 1785—1803.

1. *Anna Beata*, »wistande ej bekant» vid bouppteckningen efter fadern 1803 $\frac{16}{5}$.

1. *Johan Daniel*, f. omkr. 1784, † före 1803 $\frac{11}{5}$.

Tab. 7.

Jonas Dubb (son av Sven, tab. 5), f. 1739 $\frac{12}{4}$ i V. Husby (Ög.), efter skolgång i Linköpings trivialskola och gymnasium student i Uppsala 1760 $\frac{1}{10}$, filosofie magister primus i Uppsala 1773 $\frac{18}{6}$, teol. kand. i Uppsala 1774 $\frac{29}{3}$, teol. doktor 1779 $\frac{6}{6}$, under studietiden informator först hos överdirektören Christoffer Lorentz von Stapelmohr i 3 år, därefter hos landshövdingen, greve Jakob Johan Gyllenberg i 11 år. Prästvigd i Stöckholm 1766 $\frac{12}{5}$ och därefter huspräst hos riksrådet, greve Henning Adolf Gyllenberg, tjänstgörande extra ordinarie hovpredikant hos hennes majestät änkedrottningen 1774 $\frac{1}{5}$, vice pastor i Klara förs. i Stockholm 1775 $\frac{1}{5}$, kyrkoherde i V. Vingåker, Strängnäs stift, 1777 $\frac{16}{10}$, tilltr. 1779, kontraktsprost i Oppunda västra kontrakt 1781 $\frac{1}{5}$, domprost i Linköping 1801 $\frac{12}{2}$, tilltr. s. å., riksdagsman 1812, RCXIII:sO 1812, † 1823 $\frac{19}{9}$ i Linköping (Domk.). G. 1:o 1779 $\frac{11}{4}$ i Stockholm m. *Margareta Hauswolff*, adlad och adopterad *von Hauswolff*, adl. ätten nr 1880, f. 1747 $\frac{16}{12}$, † 1780 $\frac{21}{2}$ i V. Vingåker (Söd.), dotter av kyrkoherden i Klara förs. i Stockholm Justus Kristoffer Hauswolff och Dorotea Charlotta Boij; 2:o 1781 $\frac{30}{11}$ m. *Eva Elisabet Martin*, f. 1760 $\frac{25}{3}$ i Ö. Ryd (Sth.), † 1832 $\frac{19}{3}$ i Linköping (Domk.), dotter av kyrkoherden i Östra Ryd, Uppsala stift, Petter Anton Martin och Eva Magdalena Quist.

Barn:

1. *Dotter*, dödfödd tvilling 1780 $\frac{14}{2}$ i V. Vingåker.

1. *Kristina Charlotta*, f. tvilling 1780 $\frac{14}{2}$ i V. Vingåker, † där $\frac{18}{2}$ s. å.

2. *Kristian Anton*, f. 1783 $\frac{2}{2}$ i V. Vingåker; sergeant utan lön vid 1:sta livgrenadjärregementet 1801 $\frac{12}{11}$ och där sergeant med lön 1802 $\frac{1}{12}$, 2:dre adjutant 1803 $\frac{8}{7}$, 1:ste adjutant 1805 $\frac{22}{7}$, löjtnant 1810 $\frac{26}{7}$, kapten 1812 $\frac{23}{7}$ och regementskvartermästare 1816 $\frac{12}{11}$, avsked med majors namn och värdighet 1828 $\frac{13}{12}$; bevistade kampanjen i Tyskland 1805, fången vid Lübeck 1806 $\frac{6}{11}$, återkom från fångenskapen 1809, bevistade kampanjen i Skåne och Norge samt affären vid Kölbergsbro 1813—1814; † 1841 $\frac{8}{1}$ på Tornby, S:t Lars förs. (Ög.). G. 1833 $\frac{4}{11}$ i S:t Lars m. *Katarina Maria Nystrand*, f. 1791 $\frac{4}{11}$ i S:t Johannes (Ög.), † 1879 $\frac{16}{12}$ i Linköping (Domk.), dotter av daglönaren Sven Nystrand och Fredrika Vetterstrand.

2. *Eva Karolina*, f. 1784 $\frac{2}{4}$ i V. Vingåker, † 1841 $\frac{28}{1}$ i Linköping. G. 1809 $\frac{29}{8}$ i Linköping m. kungl. hovpredikanten och komministern i S:t Lars förs. *Claes Wimmermark*, f. 1768 $\frac{29}{4}$ i Vimmerby, sedermera kyrkoherde i Askeby (Ög.) och där † 1834 $\frac{25}{1}$.

2. *Elisabet Maria*, f. 1786 $\frac{29}{1}$ i V. Vingåker, † 1812 $\frac{29}{1}$ i Linköping (Domk.).

2. *Kristina Charlotta*, f. 1787 $\frac{25}{10}$ i V. Vingåker, † 1866 $\frac{19}{10}$ i Linköping (Domk.).

2. *Johan Peter*, f. 1796 $\frac{6}{3}$ i V. Vingåker, † s. d.

Tab. 8.

Carl Gustaf Dubb (son av Sven, tab. 5), f. 1741 $\frac{2}{12}$ i Åby, V. Husby förs. (Ög.), gälbjutare först i Mariestad, därefter i Norrköping (burskap i Norrköping beviljat 1805 $\frac{21}{3}$, uppsagt 1817 $\frac{19}{6}$), † 1818 $\frac{29}{10}$ i Norrköping (Olai). G. 1773 $\frac{21}{5}$ i Mariestad m. *Britta Margareta Grubb*, f. 1748 $\frac{25}{9}$ i Mariestad, † 1818 $\frac{6}{5}$ i Norrköping (Olai), dotter av krukmakaren i Mariestad Olof Grubb och Kristina Bodell.

Barn:

Kristina Margareta, f. 1774 $\frac{23}{3}$ i Mariestad, † där 1775 $\frac{24}{3}$.

Johanna Sofia, f. 1775 $\frac{9}{12}$ i Mariestad, † efter 1832 (då hon från Norrköping utflyttade till Borg, där hon ej återfunnits). G. 1801 $\frac{23}{6}$ i Mariestad m. gälbjutaren i Örebro, sedermera i Norrköping *Peter Wingmark*, f. 1775 i Söderköping, † 1821 $\frac{22}{4}$ i Norrköping (Olai).

Johan Gustaf, f. 1778 $\frac{9}{11}$ i Mariestad, gick i Skara skola, † i Greifswald under tiden 1796—1801.

Carl Jakob, f. 1781 $\frac{14}{6}$ i Mariestad, bruksskrivare, † 1830 $\frac{13}{1}$ Se tab. 9.

Per, f. 1783 $\frac{18}{9}$ i Mariestad, † där $\frac{7}{10}$ s. å.

Tab. 9.

Carl Jakob Dubb (son av Carl Gustaf, tab. 8), f. 1781 $\frac{14}{6}$ i Mariestad, skrivare vid Annefors bruk i Fröjereds s:n (Skarab.) 1799 — febr. 1801 och vid mässingsbruket i Nyköping 1807 — (1812); troligen identisk med den metallarbetare Carl Jakob Dubb, som 1830 $\frac{13}{1}$ avled å Serafimerlasarettet i Stockholm, 45 år gammal, utan kvarlåtenskap. G. 1811 $\frac{7}{12}$ i Nyköping (V.) m. *Kristina Sofia Eichhorn*, f. 1784 l. 1788, † 1812 $\frac{6}{12}$ i Nyköping (V.), dotter av sämskmakaren Melchior Eichhorn och Margareta Zetterberg.

Barn:

Sofia Margareta, f. 1811 $\frac{3}{12}$ i Nyköping (V.), † där 1812 $\frac{12}{2}$.

Tab. 10.

Jakob Dubb (son av Sven, tab. 5), f. 1744 $\frac{28}{5}$ i V. Husby, bodgosse hos handelsmannen Lorens Lindahl i Norrköping (1760), soldat vid Svea garde, nämnes 1787 såsom avskedad, † 1791 $\frac{5}{3}$ i Stockholm (Livg.), 48 år gammal. G. m. *Brita Kristina Lang*, f. omkr. 1754, † 1804 $\frac{2}{10}$ i Stockholm, 51 år gammal.

Barn:

En dotter, dödfödd före 1787 $\frac{13}{3}$ (moderns kyrkotagning i Svea livgardes förs.).

Carl Jakob, f. 1788 $\frac{12}{8}$, garvare, † 1838 $\frac{25}{2}$. Se tab. 11.

Jonas Gustaf, f. 1791 $\frac{8}{5}$ i Stockholm (Livg.), † där 1796 $\frac{3}{1}$.

Tab. 11.

Carl Jakob Dubb (son av Jakob, tab. 10), f. 1788 $\frac{12}{8}$ i Stockholm (Livg.), en tid i bokbindarelära i Stockholm (1804), logarvaregesäll i Köpenhamn, från

1817 i Malmö, från 1826 garvare i Trälleborg, † där 1838 $25/2$. G. 1819 $12/2$ i Malmö (Car.) m. *Helena Maria Hallbäck*, f. 1787 $13/10$ i Malmö (Petri), † 1862 $30/5$ i Lund, dotter av tunnbindaremästaren i Malmö Paul Hallbäck och Anna M. Örnberg.

Barn:

Maria Elisabet, f. 1819 $27/2$ i Malmö (Petri), † där 1821 $26/4$.

Påhl (Paul) Johan Kristoffer, f. 1822 $8/2$, lektor, † 1879 $6/2$. Se tab. 12.

Carl, f. 1823 $26/12$ i Malmö (Petri), † där $23/12$ s. å.

Tab. 12.

Påhl (Paul) Johan Kristoffer Dubb (son av Carl Jakob, tab. 11), f. 1822 $8/2$ i Malmö (Petri), student vid Lunds universitet 1839, filosofie magister 1844, docent i franska språket och litteraturen 1852 $1/12$, lektor i franska och engelska språken vid läroverket i Lund 1859; läroboksförfattare; † 1879 $6/2$ i Lund. G. 1861 $30/10$ i Lund m. *Augusta Carolina Laurentia Nordström*, f. 1837 $8/3$ i Lund, † 1919 $3/12$ i Göteborg (Domk.), dotter av häradshövdingen Per Nordström och Carolina Charlotta Kristina Elmelin.

Barn:

Helena (Ellen) Carolina Elvira, f. 1862 $29/9$ i Lund, bosatt i Göteborg. G. 1890 $28/12$ i Lund m. adjunkten vid Nya Elementarskolan, 1891 lektorn vid Göteborgs latinläroverk *Nils Axel Vinge*, f. 1857 $25/12$ i Hammarlunda (Malm.), † 1920 $6/8$ i Göteborg (Haga).

Augusta Paulina, f. 1865 $16/2$ i Lund, † där 1868 $5/12$.

Ingeborg Ida Maria, f. 1869 $1/5$ i Lund, † 1919 $18/8$ i Göteborg (Domk.).

Tab. 13.

Johannes (Johan) Dubb (son av Lars, tab. 4), f. 1698 $13/9$ å Sannum, Udenäs (Skarab.), frälseinspektor i Hunstorp, Kimstads s:n (Ög.), † där 1757 $8/10$, 59 år 1 mån. gammal. G. 1:o m. *Anna Maria Malmström*, f. omkr. 1709, † 1749 $15/3$ i Kimstad, 40 år 2 mån. gammal; 2:o m. *Anna Stina Rahm*.

Barn:

1. *Anna Sofia*, f. 1733 $8/1$ i Kimstad, † 1765 $9/3$ i Lilla Malma (Söd.). G. 1758 m. f. d. frälseinspektoren *Anders Lundstedt* på Lundby i L. Malma s:n i dennes 1:a gifte (g. 2:o 1766 $15/10$ i L. Malma m. Brita Olofsdotter, † 1784 $16/8$ i L. Malma, 41 år gammal), † 1782 $26/1$ i L. Malma, 61 år gammal.

1. *Ulrika Katarina*, f. 1737 $6/3$ i Kimstad, säkerligen identisk med bankbokhållaren *Samuel Sahlstedts* änka Ulrika Katarina Dubb, † 1788 $29/12$ i Stockholm i 50:de året.

1. *Helena Kristina*, f. 1744 $18/1$ i Kimstad. G. 1762 $28/11$ i Kimstad m. fogden *Peter Wallberg* i Medevi.

1. *Johan Olof*, f. 1745 $8/4$, fältväbel, † 1796—1799. Se tab. 14.

2. *Elias Gabriel*, f. 1755 $6/9$ i Kimstad, † 1762 $11/3$ i Norrköping (Kimstads dödb.).

Tab. 14.

Johan Olof Dubb (son av Johan, tab. 13), f. 1745 $\frac{8}{4}$ i Kimstad (Ög.), korporal vid Svea livgarde 1772, rustmästare 1777, sergeant på 1780-talet, nämnes 1791 fältväbel, † 1796—1799. G. 1772 $\frac{24}{5}$ i Stockholm (Livg.) m. *Anna Kristina Hallgren* i hennes första gifte (g. 2:o före 1800 m. murgesällen Petter Björklund, † 1803 $\frac{18}{11}$ i Stockholm), f. 1752 $\frac{13}{11}$ i Stockholm (Livg.), dotter av musketeraren Erik Hallgren och Nora Åkerman.

Barn:

Maria Charlotta, f. 1777 $\frac{12}{4}$ i Stockholm (Livg.), † där 1781 $\frac{26}{12}$.

Helena Kristina, f. 1780 $\frac{9}{1}$ i Stockholm (Livg.), † där 1781 $\frac{22}{12}$.

Karl Olof, f. 1783 $\frac{12}{7}$ i Stockholm (Livg.), † före 1790 (mantalsl.).

Fredrika Konstantina, f. 1785 $\frac{13}{12}$ i Stockholm (Livg.), † där 1788 $\frac{15}{1}$.

Fredrika Konstantina, f. 1789 $\frac{29}{1}$ i Stockholm (Livg.).

Tab. 15.

Anders Dubb (son av Johan Dubb, tab. 3), f. 1665 på Grimserud, Udenäs förs. (Skarab.), amtman i Neuhusen i Livland, senare frälseinspektör vid Hälleki och bosatt på Besstorp i Västerplana jordebokssocken men i Medelplana förs. (Skarab.), »som sedan blef lifstids donation af herrskapet til Helleki», † 1717 $\frac{19}{1}$, begr. å Medelplana kyrkogård, där ett stående kalkstensepitafium är upprest över honom (bil. 2). G. 1:o 1692 $\frac{29}{12}$ i Medelplana m. *Elisabet Larsdotter Thiman* i hennes 2:a gifte (g. 1:o m. frälseinspektören vid Hälleki Bengt Andersson, † 1691 $\frac{14}{6}$ på Besstorp, 49 år gammal), f. omkr. 1665, † 1696 $\frac{21}{5}$ i Medelplana, 31 år 17 dagar gammal, dotter av kronobefallningsmannen Lars Thiman på Bjärlunda i Vads s:n (Skarab.); 2:o 1697 $\frac{13}{6}$ i Udenäs m. *Katarina Udenia* i hennes 1:a gifte (g. 2:o 1720 $\frac{2}{9}$ i Medelplana m. kommissarien, sedermera borgmästaren, först i Falköping, därefter i Mariestad, Jonas Wollin, f. 1692 $\frac{19}{11}$ i Ransberg, † 1779 $\frac{16}{6}$ i Forshem, Skarab.), f. 1678, † 1752 $\frac{24}{11}$ i Mariestad, dotter av prosten och kyrkoherden i Udenäs Hakvin Udenius (f. 1652, † 1725) och Märta Lenk (f. 1655, † 1730; hennes farmor Constantia Franklin, † 1676, var dottersonsdotter av Erik XIV och Agda Persdotter).

Barn:

1. *Stina (Kristina)*, f. 1693 $\frac{27}{12}$ å Besstorp, † 1736 $\frac{1}{3}$ i Gökhem (Skarab.). G. 1:o 1714 $\frac{19}{10}$ å Besstorp m. fil. magistern *Erland Lidholm*, f. 1674 $\frac{13}{3}$ i Lidköping, nådårspredikant i Gökhem 1714 $\frac{22}{2}$ och där kyrkoherde 1715 $\frac{21}{4}$, † 1726 $\frac{28}{4}$ i Gökhem; 2:o 1727 $\frac{24}{6}$ i Gökhem m. kyrkoherden där *Laurentius Petri Palm* i dennes 2:a gifte (g. 1:o m. Anna Margareta Hök), f. 1682, † 1737 $\frac{8}{3}$ i Gökhem.

1. *Bengt*, f. 1695 $\frac{29}{6}$, bruksskrivare. Se tab. 16.

2. *Johan*, f. 1698 $\frac{26}{2}$ i Medelplana, student i Uppsala 1717 $\frac{10}{9}$, prästvigd 1725, pastorsadjunkt i Gökhem, senare i Mariestad, † där och begr. 1740 $\frac{39}{1}$.

2. *Lisken (Elisabet)*, f. 1701 $\frac{2}{1}$ i Medelplana, † 1779 $\frac{27}{9}$ i Varola (Skarab.). G. 1734 m. komministern i Härene, sedermera kyrkoherden i Varola *Olof Kindelius*, f. 1700 $\frac{12}{1}$, † 1772 $\frac{2}{5}$ i Varola.

2. *Erik*, f. 1703 $\frac{22}{8}$ i Medelplana.
2. *Gustaf*, f. 1707, stadskassör och vågmästare, † 1775 $\frac{20}{7}$. Se tab. 17.
2. *Marta*, † 1709 $\frac{10}{9}$ i Medelplana, 11 mån. gammal.
2. *Margareta (Greta)*, f. omkr. 1710, † 1743 $\frac{22}{10}$ i Österplana (Skarab.), 33 år 6 dagar gammal. G. m. kyrkoherden i Österplana *Anders Laurell* i hans 1:a gifte (g. 2:o 1744 $\frac{14}{8}$ i Björsäter, Skarab., m. *Katarina Ek*, f. 1705 $\frac{17}{1}$ i Björsäter, † 1789 $\frac{9}{12}$ i Österplana), f. 1701 $\frac{11}{10}$ i S. Björke (Älvsb.), † 1762 $\frac{8}{5}$ i Österplana).

Tab. 16.

Bengt Dubb (son av *Anders*, tab. 15), f. 1695 $\frac{20}{8}$ å Besstorp, Medelplana (Skarab.), var 1718 bosatt i Forshem (Skarab.), bruksskrivare; säges i boupp-teckningen i Stockholm 1730 $\frac{13}{8}$ efter sin svärmoder (g. 2:o m. kornetten vid Skaraborgs kavalleriregemente *Johan Trast*) »för 5 år sedan skall till sjös afrest och nu på 2 års tid ej lämnat kunskap om sig, vetandes således dess hustru nu icke, om han är lefvandes eller död», men levde ännu hösten 1734 och var enligt rättegångsfullmakt, daterad Mariestad 1733 $\frac{30}{7}$, »långt aflägsse ifrån denna ortt och dessutom uti stor fattigdom». G. m. *Kristina Clasdotter Scherping*, f. omkr. 1686, † 1739 begr. $\frac{6}{2}$ i Källby (hustrun *Kristina Clasdotter Dubb*), 53 år gammal, dotter av inspektoren *Clas Scherping* och *Ebba Detterberg*.

Barn:

En dotter, † 1718 $\frac{18}{9}$ i Forshem, »som afled under födslen odöpt».

Tab. 17.

Gustaf Dubb (son av *Anders*, tab. 15), f. 1707, notarie i Falköping, där t. f. stadskassör 1729 och enligt länsstyrelsens i Skaraborgs län konstitutorial 1729 $\frac{24}{12}$ och resolution 1732 $\frac{26}{7}$, stadskassör 1730—1738, stadskassör i Skövde 1730—1745 enligt länsstyrelsens konstitutorial 1730 $\frac{25}{5}$ och stadskassör i Mariestad 1732—1747, bosatt i Falköping (1728)—1732, i Skövde 1732—1735 och i Mariestad från 1735, borgare i Mariestad såsom handlande 1737, jordbrukare och egendomsägare, riksdagsman 1746—1747, vågmästare (vägare och järnvräkare) i Mariestad enligt bergskollegiets fullmakt 1750 $\frac{28}{3}$, delägare i tegelbruket vid Mariestad (anlagt 1751), † 1775 $\frac{20}{7}$ i Mariestad i sitt 69:de år. G. 1:o 1735 $\frac{25}{11}$ i Mariestad m. *Kristina* (i födelseboken kallad *Katarina Nyberg*, f. 1719 dp $\frac{8}{2}$ i Mariestad, † där 1742 $\frac{27}{7}$ (26 år gammal), dotter av kopparslagaremästaren i Mariestad *Brynte Persson Nyberg* och *Elisabet (Lisken) Persdotter*; 2:o 1743, troligen i maj, i Skövde m. *Johanna Billinggren*, f. 1709 i Skövde, † 1791 $\frac{1}{4}$ i Ledsjö (Skarab.), 82 $\frac{1}{3}$ år gammal, dotter av borgmästaren i Skövde *Peter Billinggren* (skrev sitt namn *Billinghgreen*, medan en [son, också borgmästare i Skövde, skrev namnet *Billingren*) och *Kristina Ek*.

Barn:

1. *Katarina*, f. 1735 dp $\frac{11}{10}$ i Mariestad, begr. där 1736 $\frac{12}{1}$.

1. *Elisabet*, f. 1738 dp $\frac{15}{1}$ i Mariestad, † där 1829 $\frac{27}{3}$. G. 1757 $\frac{19}{7}$ i Ma-

riestad m. handelsmannen, sedermera rådmannen och vice borgmästaren i Mariestad *Johan Sorbon*, f. 1729 i Riseberga (Krist.), † 1791 ¹¹/₁₀ i Mariestad.

1. *Jonas*, f. 1740 dp ⁸/₃ i Mariestad, vägmästare, † 1813 ³/₄. Se tab. 18.
1. *Erik*, f. 1741 dp ¹³/₇ i Mariestad, † där 1742 begr. ¹⁶/₇.
2. *Kristina Katarina*, f. 1744 dp ²⁵/₅ i Mariestad, † där 1746 begr. ¹³/₇.
2. *Per*, f. 1750 ¹⁴/₁ i Mariestad, efter skolgång i Mariestad och Skara student i Uppsala 1768 ¹²/₉, medicine kandidat 1775 ¹⁸/₁₂, medicine licentiat 1776 ¹⁶/₁₂, medicine doktor i Uppsala 1778 ¹⁹/₁₁, läkare i Göteborg från 1778, amiralitetsmedicus vid arméns flotta i Göteborg 1781 ²⁰/₈, från 1782 läkare och styresman för Sahlgrenska sjukhuset i Göteborg, även verksam för stadens uppfostrings- och fattigvårdsanstalter m. m. LVVS 1780, LVA 1795, HL i K. Collegium medicum 1811 ¹⁶/₅, jubeldoktor i Uppsala 1827 ¹⁵/₆, RVO 1805 ¹/₃, KVO 1811 ²⁸/₁, RCXIII:sO 1811 ²⁷/₄, KmstkVO 1826 ²⁸/₁₁. † 1834 ⁹/₁ i Göteborg (Krist.).

2. *Eva Margareta*, f. 1751 ²⁹/₁₂ i Mariestad, † där 1752 ²⁹/₆.

2. *Kristina Johanna*, f. tvilling 1754 ¹⁴/₂ i Mariestad, † där 1756 ¹³/₁₂.

2. *Katarina*, f. tvilling 1754 ¹⁴/₂ i Mariestad, † 1832 ²³/₆ i Ledsjö (Skarab.). G. 1778 ³/₇ i Mariestad m. e. o. lantmätaren *Johan Peter Tihl* i hans 2:a gifte (g. 1:o 1763 ⁹/₆ m. Anna Katarina Thun, f. 1734 ⁹/₁₂, † 1771, dotter av lektorn i Linköping Johan Thun och Kristina Gladhem), f. 1734 i Vadstena, † 1790 ⁴/₅ på Västermark i Ledsjö. — Johan Peter Tihl var son av sämskmakaremästaren i Vadstena Magnus Tihl och Kristina Dubb, dotter av sämskmakaremästaren David Danielsson Dubb, f. 1657, † 1739).

Tab. 18.

Jonas Dubb (son av Gustaf, tab. 17), f. 1740 dp ⁸/₃ i Mariestad, handelsman och vägmästare i Mariestad, † där 1813 ¹³/₄. G. 1:o 1767 ²¹/₇ i Mariestad m. *Anna Greta (Margareta) Rodin*, f. 1746 ²⁵/₄ i Mariestad, † där 1774 ¹³/₉, dotter av råd- och handelsmannen Anders Rodin och Anna Kristina Kryger; 2:o 1777 ²⁶/₁₂ i Kristinehamn m. *Kristina (Stina) Engel Hamnberg*, f. 1754 ¹²/₆ i Kristinehamn, † 1789 ¹¹/₁₂ i Mariestad, dotter av bokbindaren Jonas Hamnberg (f. 1723, † 1762) och Engelborg Bratt (g. 2:o m. bokbindaren Jonas Stockman). Efter fru Dubbs död upptogs döttrarna Kristina Engel och Kajsa Johanna hos fastern, borgmästarinnan Sorbon, sedan omkr. 1800 bosatt å Ramslottan i Mariestads 10:de rote, dit även Jonas Dubb flyttade.

Barn:

1. *Maria*, f. 1768 ²⁸/₁ i Mariestad, † där s. d.

1. *Anders Gustaf*, f. 1769 ¹⁶/₃ i Mariestad, † där ²³/₃ s. å.

1. *Kajsa Johanna*, f. 1770 ²⁸/₁₁ i Mariestad, † där 1772 ²²/₁₁.

2. *Johanna Engelborg*, f. 1778 ³¹/₁₂ i Mariestad, † där 1779 ²⁶/₁₂.

2. *Kristina Engel*, f. 1780 ⁹/₂ i Mariestad, † där 1841 ²¹/₁₁. G. 1811 ²¹/₆ i Mariestad m. landskontoristen, sedermera organisten, en tid dәрjämte lasarettssysslomannen *Adam Emanuel Hammarstrand*, f. 1779 ¹⁶/₈ i Mariestad, † där 1827 ²⁰/₆. Deras son Per, f. 1814 ²⁰/₉ i Mariestad, kallade sig Per Dubb Hammarstrand.

2. *Gustaf*, f. 1781 $\frac{1}{4}$ i Mariestad, † där $\frac{27}{4}$ s. å.

2. *Per Johan*, f. 1782 $\frac{2}{5}$ i Mariestad, nämnes såsom underfältskär vid Sahlgrenska sjukhuset i Göteborg i början av år 1801, underfältskär vid fältlasarettet i Göteborg 1801 $\frac{28}{3}$; troligen † s. å.

2. *Elisabet Sofia*, f. 1783 $\frac{13}{7}$ i Mariestad, † 1854 $\frac{10}{1}$ i Gärdhem (Älvsb.). G. 1819 $\frac{4}{11}$ i Lidköping m. byggmästaren, sedermera arbetskarlen *Erik Jakob* (i kyrkoböcker sedan 1790-talets början kallad Erik Magnus) *Jakobsson* i hans 2:a gifte (g. 1:o 1792 $\frac{10}{5}$ i Lidköping m. Engela Björkman, f. 1766 $\frac{10}{2}$ i Lidköping, † där 1816 $\frac{2}{6}$, dotter av tunnbindaren H. Björkman och Katarina Wenerberg), f. 1768 $\frac{3}{2}$ i Karlstad (landsförs.), † 1836 $\frac{1}{9}$ på Sjöbodarna i Vassända-Naglum (Älvsb.). — *Elisabet Sofia* Dubbs dotter före äktenskapet, Ebba (Ebba Sofia) *Dubb* (*Jakobsson*), f. 1815 $\frac{17}{12}$ i Mariestad, g. i Vänersborg m. skomakaren *Gustaf Malmberg*.

2. *Anna Margareta*, f. 1784 $\frac{21}{9}$ i Mariestad, † där $\frac{11}{10}$ s. å.

2. *Kajsa* (*Katarina*) *Johanna*, f. 1785 $\frac{9}{12}$ i Mariestad, † där 1855 $\frac{13}{4}$. G. 1811 $\frac{22}{2}$ i Mariestad m. f. d. sergeanten vid arméns flotta, kvartermästaren vid kungl. livregementets husarkår *Carl Adolf Peterzéns*, f. 1785 $\frac{24}{12}$ i Vasa, 1812 fanjunkare vid kungl. andra gardet och såsom sådan deltagare i fälttågen i Tyskland, Brabant, Holstein och Norge, 1818 underlöjtnant i armén, † 1867 $\frac{16}{4}$ i Mariestad.

2. *Jonas*, f. 1787 $\frac{7}{4}$ i Mariestad, † där $\frac{25}{11}$ s. å.

Tab. 19.

Sven Dubb (son av Johan Dubb, tab. 3), tullskrivare i Visby, † före 1715. G. m. *Jacoba Gedda* i hennes 1:a gifte (g. 2:o 1715 m. rådmannen i Visby Johan Kahl i hans 3:dje gifte), f. 1687 $\frac{11}{3}$, † 1765 $\frac{23}{2}$, dotter av rådmannen Johan Gedda och Juliana Rosina Lönn.

Barn:

Johan Jakob, f. 1707 $\frac{23}{1}$, † $\frac{17}{8}$ s. å.

Katarina Kristina, f. 1708 $\frac{2}{6}$ i Visby, † 1717 $\frac{11}{12}$.

Johannes, f. 1710 $\frac{7}{12}$ i Visby, † 1711 $\frac{19}{5}$.

Elisabet, f. 1712 $\frac{2}{4}$, † 1776 $\frac{14}{6}$. G. m. styrmannen *Jakob Johansson*. Deras son Jakob antog morfaderns släktnamn. Se tab. 20.

Tab. 20.

Elisabet Dubb (dotter av Sven, tab. 19), f. 1712 $\frac{2}{4}$ i Visby, † där 1776 $\frac{14}{6}$. G. m. styrmannen *Jakob Johansson*.

Barn:

Jakob Jakobsson (*Dubb*), f. 1737 $\frac{20}{2}$, skeppare, † i nov. 1779. Se tab. 21.

Tab. 21.

Jakob Jakobsson Dubb, senare **Dubbe**, (son av Elisabet Dubb, tab. 20), f. 1737 $\frac{20}{2}$ i Visby, antog sin morfaders namn, som sedermera ändrades till **Dubbe**, skeppare i Visby, † i nov. 1779 vid Bornholm (förgicks på sjön med

fartyg och manskap). G. 1765 $17/12$ m. *Kristina Calander (Callander)*, f. 1737 $10/7$ i Visby, † där 1813 $12/3$, dotter av skepparen Olof Calander och Kristina Markusdotter Winbom eller Baltzarson.

Barn:

Kristina Elisabet Dubbe, f. 1767 $27/4$ i Visby, † där 1835 $6/5$, g. 1794 $26/10$ i Visby m. skepparen *Gabriel Timotheus Herlitz*, f. 1764 $16/6$ i Anga (Gotl.), † 1812 $27/4$.

Jakob Dubbe, f. 1769 $11/11$, köpman o. titulärassessor, † 1844 $7/11$. Se tab. 22.

Katarina Maria Dubbe, f. 1773 $1/10$, † 1865 $30/11$ i Östergarn (Gotl.), g. 1799 $12/12$ i Östergarn m. köpmannen *Åoel Hägg*, f. 1770 $20/7$ i Barlingbo (Gotl.), † 1824 $16/11$ i Visby.

Tab. 22.

Jakob Dubbe (son av Jakob Jakobsson Dubb 1. Dubbe, tab. 21), f. 1769 $11/11$ i Visby, köpman och skeppsredare i Visby, titulärassessor, slutligen bosatt i Stockholm, † där 1844 $7/11$; hans namn fortlever i de »Dubbeska donationerna» i Visby. G. 1802 m. *Anna Botilda Torsman* i hennes 2:a gifte (g. 1:o 1787 $15/11$ i Visby m. protokollssekreteraren Gustaf Björnram, den bekante mystikern, från vilken hon blev skild, f. 1745 $27/3$ i Savolaks, † 1801 $28/3$ i Stockholm, barnlös), f. 1771 $14/9$ i Visby, † 1837 $11/11$ å Rosendal i Follingbo (Gotl.), dotter av tullförvaltaren i Visby Johan Peter Torsman och Lovisa Bodilla Johansdotter Lythberg.

Barn:

Fredrika Lovisa Anna, f. 1803 $29/8$, † $9/9$ s. å.

Jakobina Lovisa Kristina, f. 1806 $21/10$ i Visby, † 1811 $13/11$.

Anna Maria Virginia, f. 1808 $13/7$, † $30/10$ s. å.

Tab. 23.

Anders Andersson Dubb (son av Anders Persson Dubb, tab. 2), hauptman (hoppman), begr. 1691 $8/2$ i Stockholm (Kungsh.). G. (2:o?) 1670 $18/10$ i Stockholm (Nik.) m. *Katarina* (i födelseboken kallad Kirstin) *Schlorf*, f. 1644 dp $18/9$ i Stockholm (Nik.), † i mars 1704, begr. $2/6$ s. å. i Stockholm (Kungsh.), dotter av vantmakaren och handelsmannen Anders Henriksson Schlorf och Kerstin Knutsdotter Brenner.

Anders Andersson Dubb har icke påträffats nämnd i Stockholm tidigare än 1670. Förmodligen var han fader till nedannämnde Anders, men denna förmodan förutsätter, att han före 1670 varit gift och verksam i Livland.

Barn:

(1?) *Anders*, student i Uppsala 1676 $29/1$ (Andreas Andreæ Dobb, in Livonica natus), häradshövding, begr. 1722 $11/3$. Se tab. 24.

(2?) *Dotter*, mantalsskriven hos föräldrarna 1683, 12 år gammal (möjligen är borgaren Anders Andersson, vars tvillingar Carl och Margareta döptes 1671 $7/10$ i Stockholm (Nik.), identisk med Anders Andersson Dubb. I så fall synes sonen Carl hava avlidit före 1683).

Tab. 24.

Anders Dubb (troligen son av Anders Andersson Dubb, tab. 23), f. i Livland, student i Uppsala 1676 ²⁹/₁, disputerade 1687, auskultant i Svea hovrätt s. å., borgmästare i Halmstad 1691, riksdagsfullmäktig för Halmstad 1693 och 1697, för Halmstad och Falkenberg 1710 samt för Halmstad, Falkenberg och Laholm 1713—1714 och vid dessa riksmöten deputerad i sekreta utskottet, häradshövding i Norra Hallands (Faurås, Årstads och Himle hära) domsaga 1714 ⁵/₁ (konfirm. 1716 ²/₁₀), begr. 1722 ¹¹/₃ i Skrea (Hall.). G. före 1695 m. *Sofia Ulrika Ishausen* i hennes 1:sta gifte (g. 2:o 1725 ²⁴/₉ i Halmstad m. Daniel Lindemeijer, adlad Ehrenadler, adl. ätten nr: 1625, f. 1688 i Stockholm, kapten 1720 ⁵/₄, gick 1742 under varande krig över till ryska armén, slutligen överste i rysk tjänst, † i Moskva; g. 1:o 1714 ³¹/₁ i Kyrkefälla. Skarab., m. Anna Kristina Uggla, f. 1686 ⁹/₈ på Rottneros i Sunne förs., Värml., † 1723 ²⁶/₂ på Esbjörntorp i Varola s:n, Skarab., dotter av ryttmästaren Gustaf Uggla och Elisabet Björnberg), † 1764 ²⁶/₁₂.

Barn:

Johan, mantalsskriven hos föräldrarna i Skrea 1716.

Tab. 25.

Håkan Persson Dubb (son av Per Nilsson Dubb, tab. 1), troligen identisk med den Haquinus Petri Dub, Smolandus, som inskrevs såsom student i Dorpat 1641 ¹¹/₁₂, notarie (1664), senare stadsnotarie i Jönköping (1666), riksdagsfullmäktig för Jönköping 1664, † 1670 begr. ¹⁸/₁₂ i Jönköping. G. m. *Brita Persdotter*, † före 1681 ¹¹/₁₀.

Barn:

Anna Håkansdotter Dubb, g. 1684 ⁹/₁₁ i Jönköping (Östra) m. handelsmannen *Anders Svensson Falck*.

Ingeborg Håkansdotter Dubb, g. i Jönköping (Östra) 1:o 1688 ¹⁶/₄ m. *Måns Andersson Kähl* eller *Käll*, † 1693 begr. ⁵/₆ i Jönköping (Östra); 2:o 1694 ²⁵/₁₁ m. handelsmannen *Erik Jönsson Wässbo*, 3:o m. handlanden *Gudmund Samuelsson*.

(Huruvida Petrus Haquini Dubb, i Jönköpings skola 1666—1672, och Samuel Haquini Dubb, i Jönköpings skola 1666, voro söner av Håkan Persson Dubb eller av Håkan Olsson Dubb har icke kunnat fastställas).

BILAGOR.

1.

Utdrag ur kyrkoherden i Udenäs, prosten Fredrik Ådahls beskrivning över Udenäs församling den 8 juli 1786.

På väggen i södra flygeln är ock ett förgyldt *epitaphium*, i hvars spegel föreställas Kristi begrafning, hvarunder läsas följande med förgylda bokstäfver:

När Bokhållaren äreborne och väl lagfarne Herr Johan Dubb, Guds heliga namn till ära och Udenäs kyrka till prydnad detta epithafium bekostades, påsattes nedanskrifne versar, den 24 Dec. 1716.

I Jönköping, af föräldrar ärebara

1637 Till denna usla verld han monde födder vara.

Borgmästare Anders Dubb hans käre fader var,

Och Inggjård moder hans, beprydd med dygder rar.

I späda åren sju befans han vara bögder

Till seders höflighet och andra vackra dögder.

1644 I skolan sattes han att lära känna Gud

Och dyrka honom rätt efter Hans helga bud;

När han med största flit 12 år studerat hade

Sin hug på Sveriges lag han då med allvar lade;

Christoffer Gyllengrip sin fromma gynnare

Han tjente många år en snäll Bokhållare;

Gud honom hustru gaf, Christinam dygdesamman,

med den han lefvat här i kärlek, nöj och gamman

samt aflat 8 barn och dem uppfostrat väl,

Fem ännu lefva här, try äro evigt säll.

När han berömligen på jorden hade lefvat,

Mång hulpit till sin rätt, det alltid eftersträfvat,

Som Gudi tackes väl, i sann och stadig tro

Han hädanskildes till en evig himlaro.

Herr Bokhållaren till välförtjent äreminne af Johanne Hasselberg.

Innanför den gamla välvda kyrkogårdsporten vid Medelplana kyrka står en minnestavla, väl huggen och med svängda kantlinjer men något defekt. Inskriften lyder:

Then tid den XI *Carl*
 war kong, förr'n förra feigden
 begyntes, blef iag till, 1. } 1. A^o 1665
 född här i giötha neigden, 2. } 2. Wasbo
 Min Ungdoms tid gick an } och Udenäs
 J Liffe och Ryska bögd, 3. } 3. Neuhusen
 Gud hade ordnat så,
 Ty war iag wäl förnögd.

Se'n kom iag hem iglän till Släckt och wänner kiära
 En maka huld och tro dhen högste mon beskiära
 Hon hwijlas här med mig nedunder denna Sten
 med barnen 3 och 1. här giömmas våra ben.

Then tid dhen XII *Carl*
 kom hem 4. från Turckens Bender,
 kom iag från werlden väl 5. } 5. 1717
 Min siäl är i Guds händer } d 10 Ian.
 Ther ingen Rys el'. Pähl'
 Ei Sax el' dansk mig når
 Jag är nu säker nog
 I bland gudz himbla får
 A 1718.

I kartuscher därovanför och nedanför finnas inskrifter, i övre kartuschen av följande lydelse:

Åminnelse
 Till den ähreborne och
 wälbetrodde Jnspectoren
 herr ANDERS DUBB

och i undre kartuschen av följande lydelse:

och dhes k. hustru
 dhen ähreborna
 Matrona
 CATHARINA UNDENIA

KÄLLFÖRTECKNING.

Otryckta: I Göteborgs Landsarkiv:

1. Göteborgs Borgerskaps Äldstes Protokoller och Expeditioner 1780—1831.
2. Protokoll och Handlingar angående förbättrade försörjningsanstalter i Göteborg 1795—1799.
3. Fattigvårdsstyrelsens protokoll 1799—1829.
4. Kongliga Quarantaines Commissionens Protokoll jemte brevconceper 1804—1818.
5. Handlingar rörande Sahlgrenska sjukhuset.
6. Handlingar angående krigsrustningskostnaderna 1808—1809.
7. Skrivelser till K. B. i Göteborg 1808—1809 samt Landskansliets conceptböcker för samma tid.
8. Bouppteckning efter PER DUBB.

I Svenska Läkaresällskapets bibliotek:

9. Doktor KRISTOFER CARLANDERS brev till Professor GISTRÉN.

Tryckta:

1. ANDERS GODHE, Minnestal öfver med döden afgångna ledam. af G. V. V. S. M. D., 1850.
2. CARL FREDRIK af WINGÅRD, Äminnelsetal öfver M. D. PER DUBB, 1835.
3. Kungl. Vetenskapsakademins handlingar, 1833.
4. Flertalet av Doktor DUBB publicerade skrifter (se SACKLÉN).
5. Uppfostringssällskapets Tidningar årg. 1781—1785.
6. Samlingar af Rön och Upptäcker etc. Göteborg 1781.

INNEHÅLL.

	Sid.
Förord	5
Sanitära spörsmål i Göteborg vid DUBBS första framträdande	7
Ungdoms- och studieår	15
Gradualavhandling	27
Sjukhusets organisatör, läkare och styresman	35
Hospitium Incurabilium	54
DUBBS Fattigvårdsplan etc.	60
Ledamotskap i Karantänskommissionen	79
Förste Fältläkaren och Lantvårnssjukan	87
Några drag ur DUBBS liv.	98
Släkten Dubb.....	113
Källförteckning	133

ILLUSTRATIONER.

1. PER DUBB. Oljemålning, sign. PER KRAFFT d. y. 1827 i Sahlgr. Sjukhusets ägo (i bakgrunden N. Sahlgrens byst)	3
2. Faksimile av PER DUBBS namnteckning	3
3. PER DUBB. Oljem., sign. PER KRAFFT d. y. 1808, tillhör Frimurarlogen i Göteborg	79
4. PER DUBB. Oljem., osign., tillhör Chalmerska Institutet, reproducerad efter porträtt i BODMAN: Chalm. T. Inst:s matr. 1829—1929	109
5. PER DUBB. Gravyr av J. F. MARTIN 1802, efter miniatyr av BOSSI, 1801	35
6. PER DUBB. Medaljong grav. av C. ENHÖRNING, slagen 1806	74
7. Sahlgrenska Sjukhusets sigill, 1789, foto SÖLVE STENSTRÖM	53
8. Faksimile av första sidan i den av d:r PER DUBB förda sjukjournalen vid Sahlgr. Sjukhuset	47

SJÖBERG omnämner i Porträtt av Läkare ytterligare två porträtt av PER DUBB: 121. Gravyr från 1790-talet samt 123. Blyertsteckning av ANTON ULRİK BERNDES. Oaktat noggrann efterspaning ha dessa båda porträtt ej f. n. kunnat påträffas.

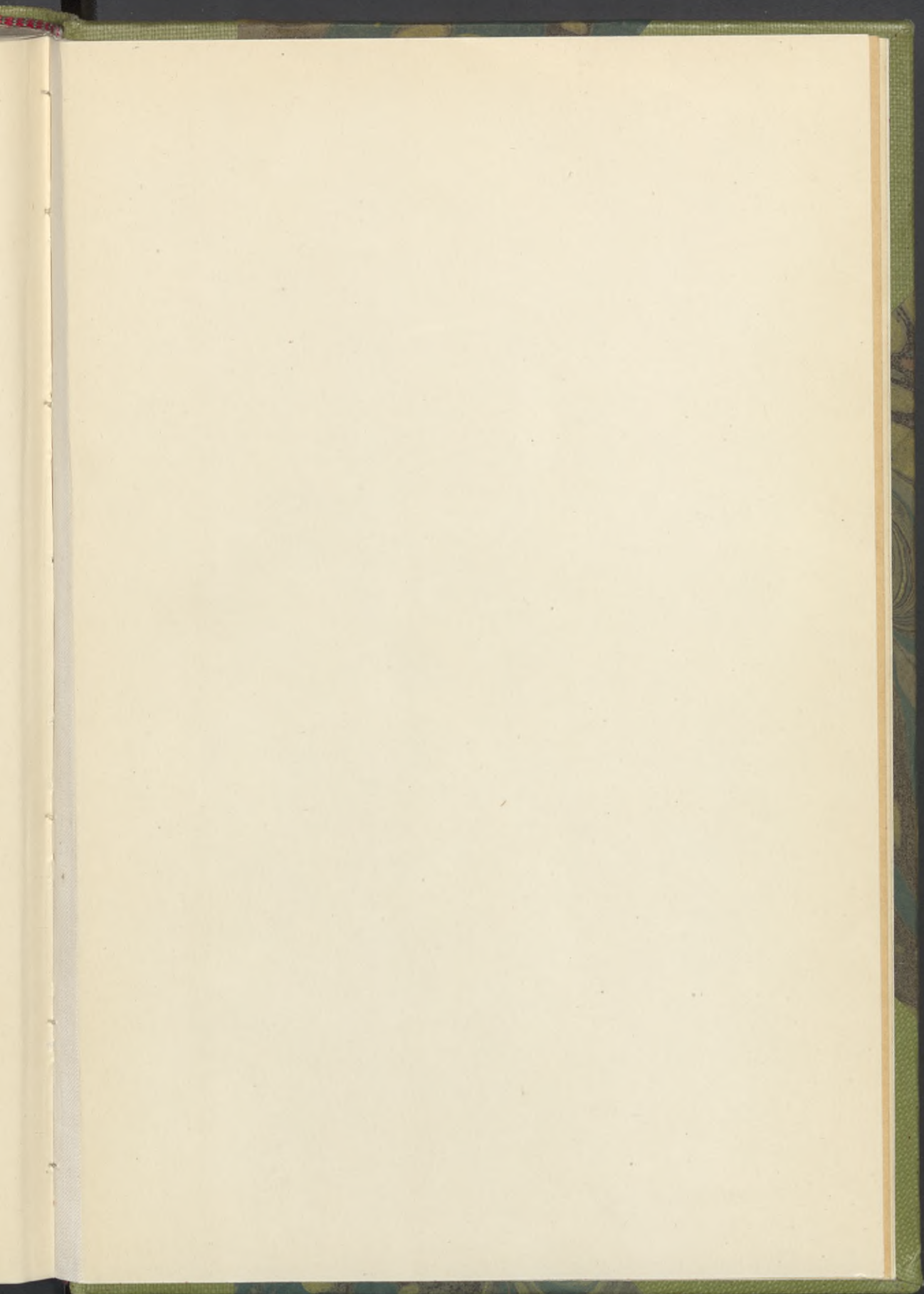
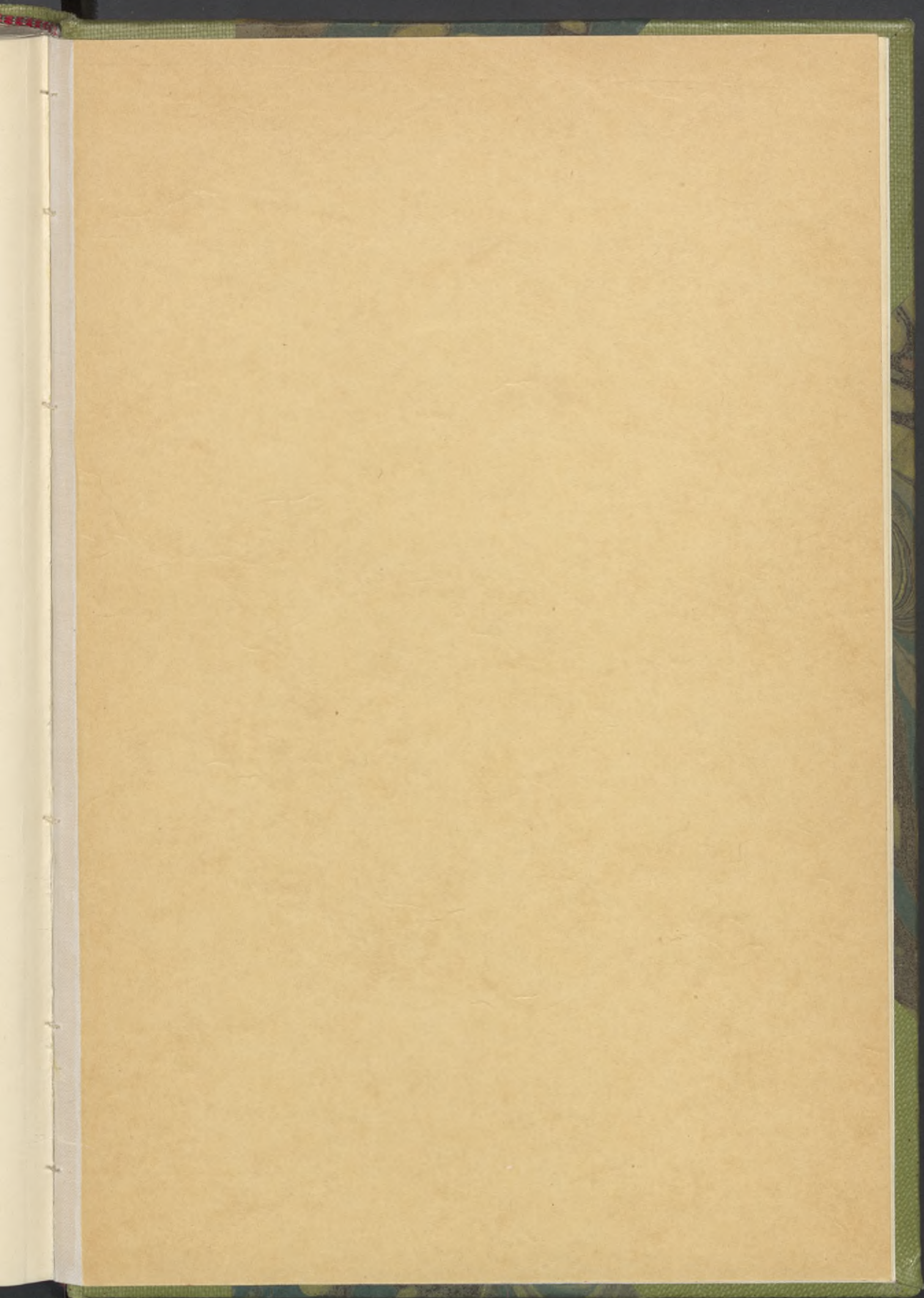

Plate 24/10-83

99.

(obs. / can't)

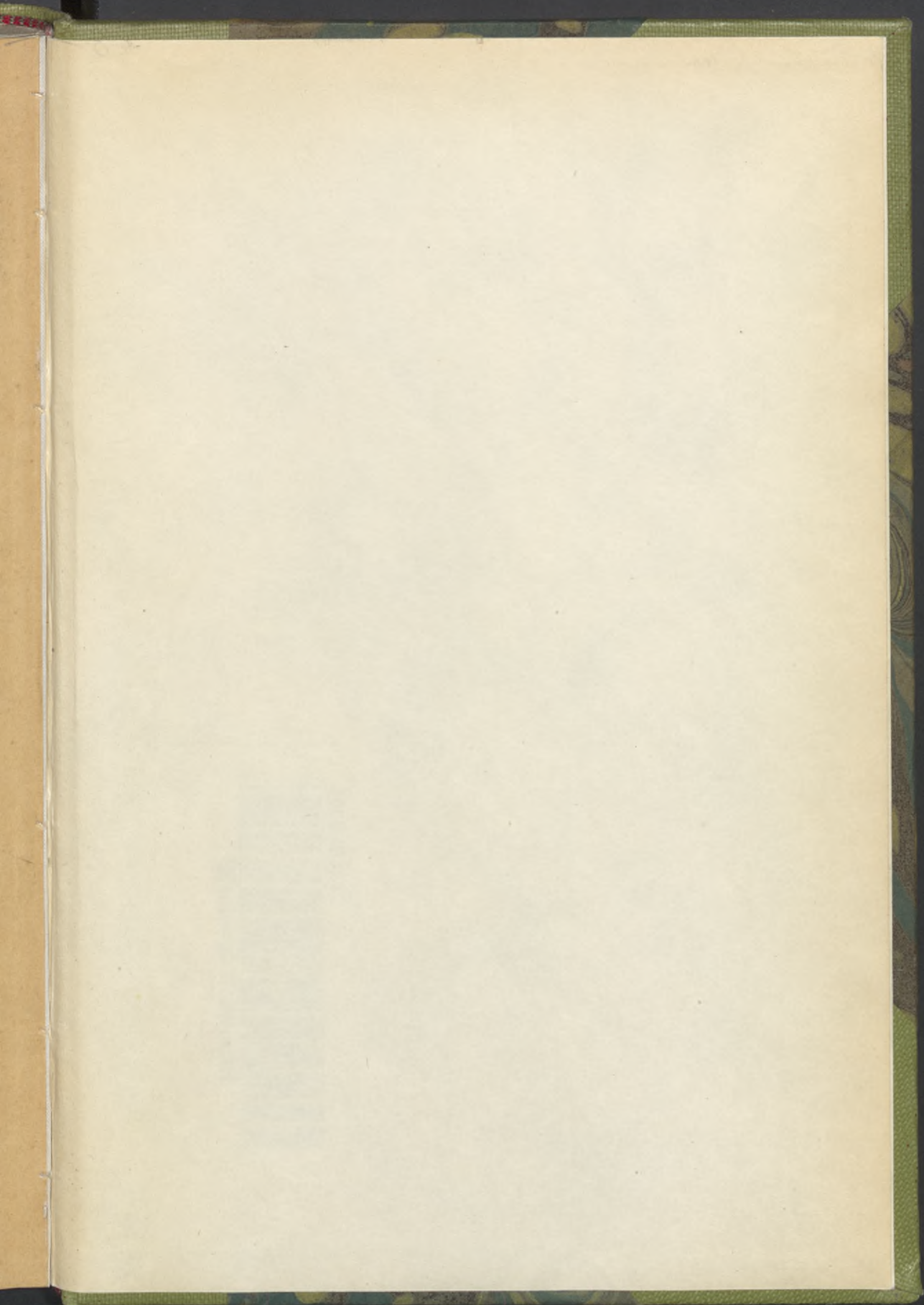
Bibliofyl upp i 105 nummer. el...

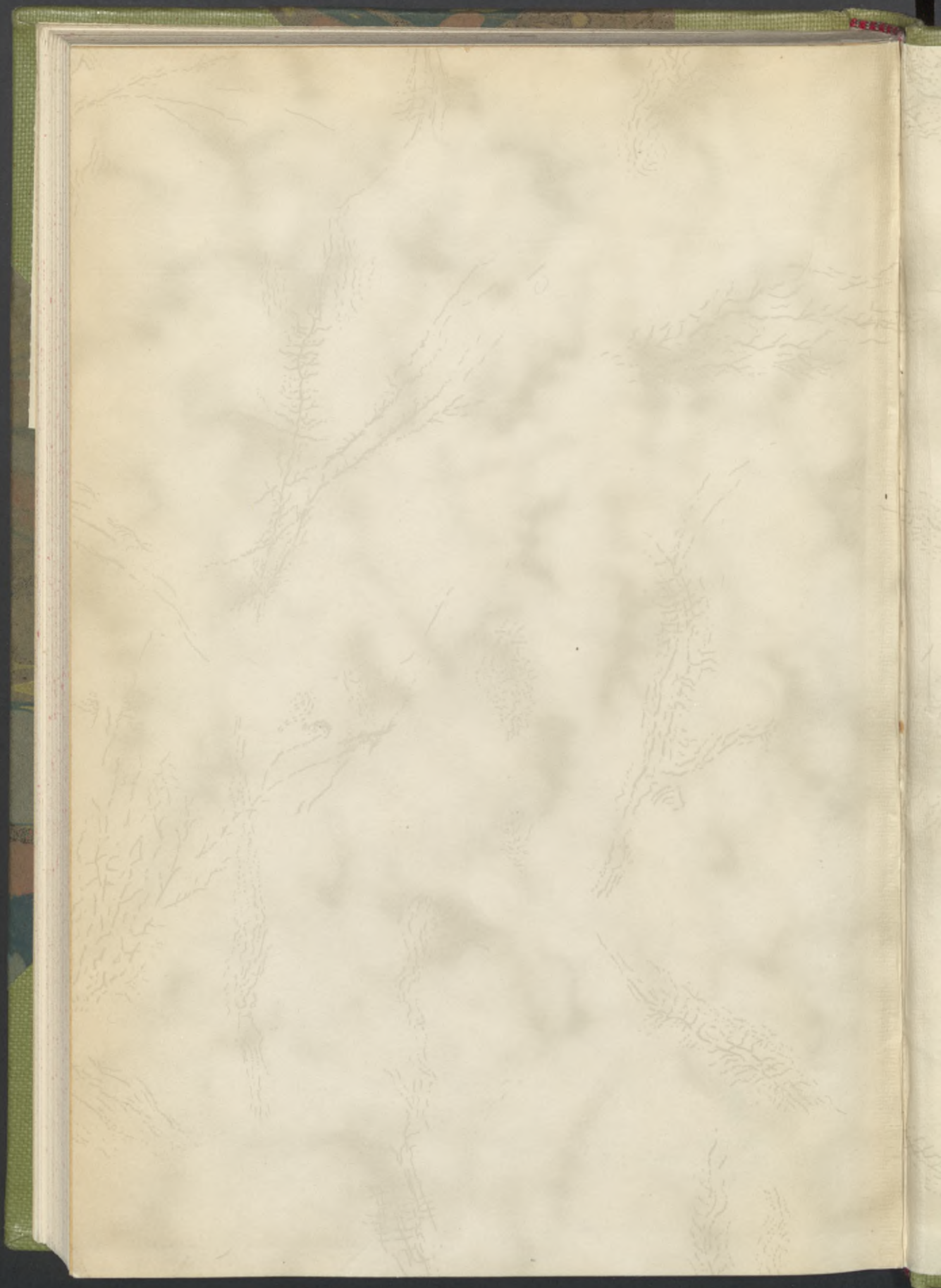
N. O

311. 214

ELANDERS
BOKTRYCKERI AKTIEBOLAG
GÖTEBORG 1934

6000303112
Göteborgs Universitet

1125
VASASTADENS
Bokbinderi
GÖTEBORG

